

ESTUDI SOBRE LA SITUACIÓ DE LES DONES AL MUNICIPI DE LLEIDA

Estudi encarregat per:

Ajuntament de Lleida

Regidoria d'Educació, Cooperació, Drets civils i Feminismes



Ajuntament de Lleida

Consultores:

G360 Cartografies Humanes i Socials

Gemma Altell Albajes

Catarina Alves

Mercè Martí Baliarda

Ivet Orriols



Aquest projecte s'ha finançat amb càrrec als crèdits rebuts del Ministeri de la Presidència, Relacions amb les Corts i Igualtat, a través de la Secretaria d'Estat d'Igualtat



016
Línia d'atenció a les víctimes de la violència de gènere



Índex

1.	Presentació i marc de l'estudi	p. 05
2.	Metodologia desenvolupada i punt de partida per l'Estudi	p. 08
3.	L'Anàlisi en clau de gènere	p. 13
4.	Dimensions d'anàlisi	p. 18
	a. Sociodemogràfica	p. 19
	b. Salut, benestar i qualitat de vida	p. 35
	c. Educació i formació	p. 49
	d. Mercat laboral, feminització de la pobresa i conciliació	p. 64
	g. Violències masclistes	p. 80
	h. Cultura, esport i usos del temps	p. 97
	j. Mitjans de comunicació i llenguatge	p. 107
5.	Recomanacions i pautes proposades	p. 119
6.	Annexes	p. 128



1. PRESENTACIÓ I MARC DE L'ESTUDI

L'estudi que us presentem és el resultat d'un treball de recerca finalitzat els darrers mesos de 2019 i que s'ha revisat i ampliat al llarg de 2020. És el fruit d'un compromís adquirit amb el *III Pla Municipal de Polítiques d'Igualtat de Gènere a Lleida 2017-2021* i també del compromís que assumeix l'equip de govern de l'Ajuntament de Lleida d'impulsar la transversalitat de gènere i de fer les polítiques feministes des de tots els àmbits de l'acció municipal.

Saber quin és el punt de partida en el qual ens trobem és imprescindible per marcar objectius i prioritats. Quina és la situació de les dones al municipi de Lleida? Quins són els punts febles en el nostre territori que afavoreixen i/o perpetuen discriminacions contra les dones? Quines són les fortaleses que hem de preservar i potenciar per garantir i millorar una major qualitat de vida de les dones lleidatanes? La resposta a aquestes preguntes es troba en aquest document que relaciona les dades obtingudes sobre el municipi de Lleida amb contextos territorials més amplis i amb el coneixement que ens aporten els estudis feministes i de gènere des d'una vessant més global. També ens aporta reflexions i propostes per abordar els principals reptes en cada un dels àmbits en què s'ha estructurat la recerca i ens presenta els resultats des d'una mirada interseccional, que té en compte les discriminacions múltiples que afecten determinats col·lectius de dones i que requereixen de respostes específiques.

Amb aquest document a les mans tenim una eina més per avançar en les polítiques feministes de l'Ajuntament de Lleida i som conscients que tenim molt camí per recórrer. També sabem que són molts els agents del territori que, igual que nosaltres, comparteixen l'objectiu de fer de Lleida un municipi feminista. Posem aquest treball a l'abast de totes les persones que a nivell professional i personal se sumen a fer realitat aquest propòsit.

Miquel Pueyo París

Alcalde de Lleida

L'experiència vital de les dones està condicionada pels rols de gènere, per les oportunitats i expectatives dipositades sobre nosaltres en el context del patriarcat i del teixit cultural, polític, econòmic i social que el sustenta.

El mateix patriarcat invisibilitza les desigualtats i diferències de gènere sota una suposada neutralitat de les dades. La ciència i el pensament feminista han posat damunt la taula que no saber mirar ni recollir aquestes diferències de gènere opera a favor de la perpetuació del patriarcat, de les seves estructures i de les discriminacions contra les dones.

Saber quines són les diferències de gènere i determinar quines en constitueixen discriminacions contra les dones és clau per fer polítiques feministes transformadores.

Aquest estudi analitza la situació de les dones al municipi de Lleida des d'una mirada transversal, posant l'accent en aspectes estratègics com la salut i el benestar, els usos del temps, la formació, l'ocupació, la pobresa, les violències masclistes, la comunicació. Detecta les dades que destaquen al nostre municipi i les posa en relació amb dades d'abast territorial més ampli. Aporta reflexions sobre les dades oficials i les seves limitacions, així com sobre la necessitat d'elaborar indicadors que ens permetin superar en el present i en el futur aquestes mancances.

L'estudi ens aporta una fotografia prou àmplia de la realitat de les dones a Lleida que s'ha d'anar ampliant amb altres mirades i informacions. Constitueix un recurs al servei de totes les administracions i agents socials que volen avançar en la igualtat. També ens convida a generar i gestionar dades en base a indicadors estratègics en clau de gènere, amb l'objectiu que aquest estudi es vagi actualitzant de manera periòdica i sigui una eina viva.

Agraïm l'esforç de totes les persones que l'han fet possible, l'equip de recerca de G360 Cartografies Humanes i Socials, liderat per Gemma Altell Albajes i Mercè Martí Baliarda, l'equip de la Unitat Tècnica de Polítiques d'Igualtat-Feminismes de l'Ajuntament de Lleida, que n'ha fet el seguiment i suport logístic. Fem extensiu l'agraïment a totes les persones que han col·laborat facilitant informació i gestions. Finalment, agraïm al Ministeri d'Igualtat el finançament d'aquest estudi mitjançant el Fons del Pacte d'Estat contra la violència de gènere.

Us animem a llegir-lo i a nodrir-lo amb les actuacions que la lectura convida a fer.

Sandra Castro Bayona

4a tinent d'alcalde i regidora d'Educació, Cooperació, Drets civils i Feminismes

UNA MIRADA PANORÀMICA:

SITUACIÓ DE LES DONES AL MUNICIPI DE LLEIDA

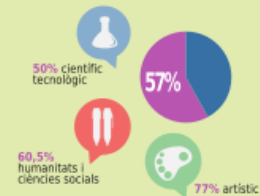
Principals dades en clau de gènere

DADES SOCIODEMOGRÀFIQUES BÀSIQUES

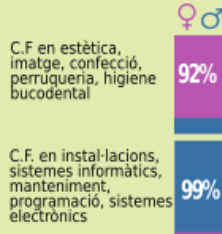


L'EDUCACIÓ COM A MIRALL DELS PATRONS DE GÈNERE

Alumnes de batxillerat



Cicles formatius



Estudis universitaris

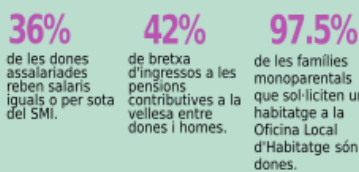
El **95%** de l'alumnat d'educació i llengües són dones. Mentre que a les enginyeries tan sols són un **5%**.



ESTUDIS MÉS FEMINITZATS

CONDICIONS LABORALS MÉS PRECARITZADES

FEMINITZACIÓ DE LA POBRESA



Els indicadors convencionals per calcular el risc o grau de pobresa invisibilitzen les desigualtats econòmiques de gènere dins de les famílies.

MERCAT LABORAL I CONCILIACIÓ

Ocupació

Les dones ocupades representen un **-6%** menys que els homes.

El **70%** dels contractes a temps parcial i de fix discontinu són dones.

Atur

Majors taxes d'atur en dones en totes les franges d'edat

Dels **30-39** anys: **63%**

Salari

bretxa salarial ocupacions elementals

32,6%

bretxa salarial mitjana

23%

Major bretxa salarial entre ocupacions elementals feminitzades i masculinitzades
Alta bretxa salarial entre dones i homes en aquelles professions més masculinitzades

Conciliació

El **91%** de les excedències per tenir cura de filles i fills i/o familiars les demanen dones.

Accés a IMO: **63%** de la població que accedeix a les formacions són dones. Paritat en la intermediació laboral.

Emprenedoria

Perfil de persones ateses al Servei municipal d'informació i assessorament a la creació d'empreses:

Dones entre 30 i 45 anys amb estudis d'educació secundària o universitària en situació de treball

LA MATERNITAT I LES CURES COM A FACTORS DE DESIGUALTAT A L'ENTORN LABORAL

USOS DEL TEMPS I QUALITAT DE VIDA

Cultura i oci

38% consumeixen entre 0 i 2h setmanals de productes culturals.

Tot i així, les dones són les principals consumidores culturals, especialment en etapes vitals sense responsabilitat familiar.

Esport

42% realitza entre 0 i 2h setmanals d'activitat física.

Participació social

66% de les persones voluntàries són dones.

Qualitat de vida

L'autopercepció de qualitat de vida de les dones és **4%** més negativa que la dels homes.

Aquest percentatge es veu incrementat a mesura que les dones tenen més edat.

56% de les dones expressen tenir dolenta o regular qualitat del son.

6,5h de mitjana de son diària en dones per sobre dels 30 anys.

78% de dones majors de 30 anys i amb càrregues familiars anteposen la salut i cura dels altres per sobre de la seva pròpia.

Horaris pautats

78% dels i les alumnes de primària són acompanyats en un dels seu trajectes escolars o en tots per la seva mare i/o àvia.

4%

LES DONES ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ I A LA CULTURA

Autoria notícies portada



21,5% de dones protagonistes de portada

13,7% de notícies esportives amb protagonisme de dones

Tot i l'increment de dones en notícies esportives encara hi trobem imatges de dones "acompanyades" d'homes o continguts no basats en els seus triomfs esportius.

Creació i direcció artística



Entre les direccions en mans de dones destaquen els espectacles de ballet i cant coral.

VIOLENCIES MASCLISTES

1.136 denúncies per violències masclistes al 2019. *dades a nivell de Partit Judicial

172 ordres de protecció concedides al 2019. *dades a nivell de Partit Judicial

87% de les ordres de protecció incoades són concedides al 2019. La mitjana catalana es troba en un **52%**.

Informes d'Amnistia Internacional i l'OMS estimen que només es denuncien entre un **6%** i un **10%** dels actes de violència masclista que consueixen delictes.

Finançat per:



Encarregat per:



Realitzat per:



2. METODOLOGIA DESENVOLUPADA I PUNT DE PARTIDA PER A L'ESTUDI

El present estudi té per objectiu fer visibles les vivències i necessitats de les dones del municipi des d'una mirada transversal de gènere. Es busca identificar els indicadors disponibles per conèixer la realitat de la població del municipi en clau de gènere, aportar pautes per generar-ne d'altres que permetin ampliar la mirada en les diverses dimensions d'anàlisi i detectar aquells punts crítics de cada àmbit.

Aquesta anàlisi caldrà creuar-la amb les múltiples polítiques en clau de gènere iniciades des del municipi així com els recursos ja existents i a l'abast de tota la població.

L'Administració municipal de Lleida ha estat pionera en el desenvolupament d'iniciatives i eines d'intervenció en polítiques de gènere en alguns àmbits. Els protocols i circuits contra la violència masclista o els serveis d'informació i atenció a les dones en són alguns exemples.

A nivell de dades i tendències estadístiques no existeixen grans diferències significatives entre les dones de Lleida i de la resta de Catalunya. Tot i així, creiem rellevant i necessari establir una estructura que permeti seguir recollint i realitzant una anàlisi del municipi en clau de gènere de forma permanent. Per això es proposa crear un espai d'**Observatori permanent del municipi en clau de gènere**. Aquesta proposta es desenvolupa amb major detall a l'apartat de conclusions i propostes de millora.

L'estudi parteix del diagnòstic-estudi realitzat al 2010 a nivell municipal i de les necessitats recollides en el III Pla Municipal de Polítiques d'Igualtat de Gènere a Lleida 2017-2020.

Es busca donar resposta a la demanda de diverses entitats de dones i altres del municipi de disposar de dades quantitatives específiques sobre la situació de les dones i d'indicadors d'alarma en diferents àmbits.

Per últim volem destacar algunes de les principals dificultats identificades que han condicionat la metodologia finalment desenvolupada i que alhora aporten un **diagnòstic** valuós sobre les **necessitats** municipals pel que fa a la **recollida de dades municipals** en clau de gènere:

- Es troben moltes dades no desagregades per sexe ni per gènere
- Algunes dades interessants des de la perspectiva de gènere no s'exploten i/o recullen a nivell municipal
- S'utilitzen diferents programes i bases de dades segons serveis i dependències i per tant no s'assegura una unificació de criteris que faciliti la seva explotació i contrast.

El reptes plantejats han conduït a un disseny metodològic al que s'han inclòs **tècniques de recerca quantitatives i qualitatives**. Les primeres ofereixen una aproximació descriptiva de la situació general de les dones al municipi de Lleida, mentre que les segones ofereixen una aproximació comprensiva d'algunes de les dimensions d'estudi. En alguns casos les dues tècniques ofereixen aquesta visió global respecte una dimensió d'anàlisi, mentre que en altres es treballa amb una de les dues aproximacions, bé per motius d'inexistència de dades estadístiques o bé per dificultat de criteris de temps de resposta respecte al disseny qualitatiu. A continuació es descriuen les tècniques de recerca aplicades:

1. **Anàlisi documental:** plans, memòries i estudis de l'Ajuntament de Lleida facilitats per l'equip tècnic coordinador del projecte.
2. **Explotació de dades secundàries:** s'han identificat i analitzat les enquestes amb mostra desagregada per a l'àmbit municipal de recerca disponibles a IDESCAT i INE, així com les bases de dades públiques dels diferents Departaments de la Generalitat de Catalunya.
3. **Recull i contrast de dades amb recursos i serveis del territori.** A causa de la manca de fonts suficients en alguns dels àmbits explorats s'han realitzat algunes demandes específiques a diferents serveis i organismes públics i privats del municipi per accedir a dades més concretes. (veure l'apartat d'annexos)
4. **Disseny i explotació d'una enquesta** dirigida a dones del municipi. A continuació s'adjunta la fitxa tècnica d'aquesta enquesta:

DISSENY MOSTRAL:

- Univers: Població de dones de la ciutat de Lleida (69.786 dones).
- Mostra: 283 dones enquestades
- Nivell de confiança entre 87% i 92%
- Característiques de la mostra:
 - Mostra representativa no estratificada.
 - Distribució proporcional segons la variable grups d'edat.
 - Distribució proporcional segons la variable país de naixement.

ENQUESTA PRESENCIAL:

- Personal amb registre al qüestionari.
- Espais de captació: serveis municipals i equipaments del municipi:
 - Instal·lacions esportives
 - Casals i centres per la gent gran
 - Xarxa relacional

ENQUESTA On-line:

- Qüestionari amb suport de la plataforma Google formular.
- Estratègia de difusió: a través de la xarxa relacional del personal municipal vinculat al projecte.

Es tracta d'una enquesta anònima i voluntària dirigida a dones a partir de 18 anys que resideixen al municipi. A partir dels resultats d'aquesta enquesta es pretén completar a nivell qualitatiu les dades estadístiques disponibles així com alguns buits d'informació detectats.

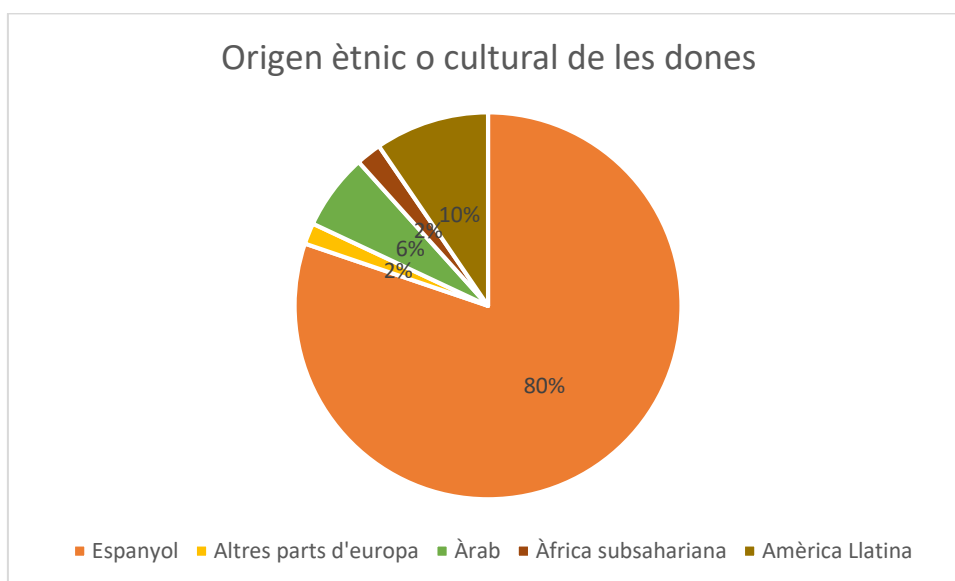
Dades bàsiques del total de les dones enquestades:

S'han enquestat un total de 287 dones, de les quals se n'han descartat 4 per aportar informació molt parcialitzada, analitzant un total de 283 enquestes. La gran majoria han sigut en format on-line, amb una distribució proporcional pel que fa a edat i característiques sociodemogràfiques:

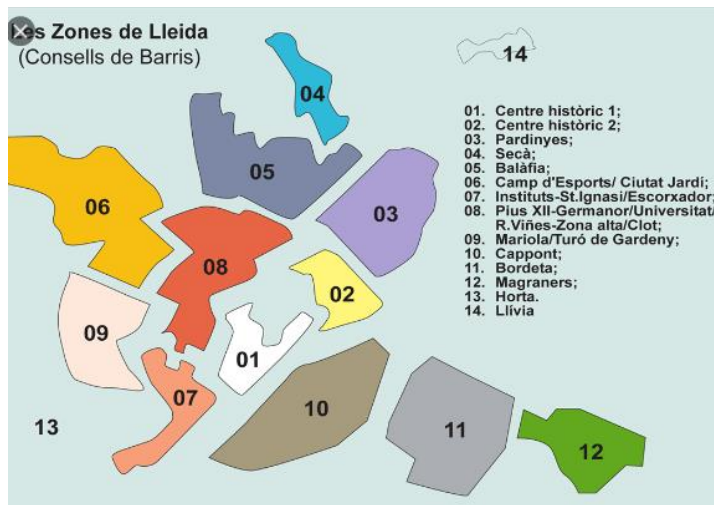
- 100% de les dones enquestades s'identifiquen amb el gènere femení (han marcat aquesta casella dintre de les diferents opcions que es recollien)
- Distribució per franges d'edat:

FRANGES EDAT	NÚM. DONES ENQUESTADES
18-22 anys	19
23-27 anys	23
28-32 anys	31
33-39 anys	34
40-45 anys	42
46-50 anys	26
51-55 anys	29
56-60 anys	22
61-65 anys	25
66-70 anys	17
71-75 anys	13
Més de 75 anys	2
TOTAL	283

- Origen ètnic o cultural amb el qual les dones s'identifiquen:



- Barri o territori on viu de la ciutat:



S'han enquestat dones de 9 barris diferents de la ciutat.

-Centre històric
-Pardinyes
-Balàfia
-Camp d'Esports/Ciutat Jardí
-Institut Sant Ignasi/Escorxador
-Bordeta
-Magraners
-Horta

11 dones no identifiquen el seu barri de procedència

L'estudi no ha permès realitzar un anàlisi en profunditat de col·lectius específics o grups de dones tradicionalment més vulnerabilitzades degut a l'objecte, les característiques i limitants del propi encàrrec. Tot i així es realitza un anàlisi interseccional en clau de gènere que pot servir de punt de partida per altres estudis especialitzats en alguns d'aquests camps, grups poblacionals o col·lectius. Així mateix, a l'apartat de recomanacions s'identifiquen alguns d'aquests grups poblacionals a tenir en especial consideració des de la perspectiva de gènere.

Reptes metodològics

Realitzar un estudi d'aquestes característiques planteja un repte pel que fa a l'obtenció de dades. Aquestes, tant si son quantitatives com qualitatives, constitueixen la base que ens aproxima al coneixement de la realitat a través d'indicadors que ofereixen resposta sobre l'estat de les dones de Lleida en les diferents dimensions d'anàlisi. El repte es planteja doncs per dos motius: l'àmbit territorial de recerca i l'objecte d'estudi que inherentment requereix l'aplicació de la perspectiva de gènere.

Respecte al primer motiu es desprèn, la falta d'indicadors estandarditzats en aquells casos que o bé la mida de la mostra, o bé el criteri de confidencialitat impedeixen poder accedir a les dades desagregades a nivell de municipi.

El segon motiu condueix a la consideració del tipus d'indicadors socials que tradicionalment han estat emprats per observar la realitat. Parlem d'indicadors dissenyats des d'un punt de vista androcèntric que invisibilitzen les desigualtats de les dones. Tal com expressen Selva, Carrasco i diverses autores:

Un indicador és una mesura, un número, un fet, una opinió o una percepció que assenyalen una situació específica i que mesura els canvis en aquesta situació o condició a través del temps. Els indicadors són una representació d'un fenomen determinat i mostren totalment o parcialment una realitat. En tot cas, la mostren d'acord amb els paràmetres considerats vàlids dins de la societat en la qual s'emmarquen.

(Marta Selva a: Carrasco et. al , 2006).

Les dones al municipi de Lleida 2019, anàlisi en clau de gènere

Segons les autores, la mirada androcèntrica invisibilitza l'experiència de les dones i per tant els indicadors dissenyats sota aquest paradigma aborden dimensions on les dones, o bé no hi son representades, o bé ho son parcialment. Incorporar la perspectiva de gènere al disseny dels indicadors socials permet fer visibles aquestes experiències i model de relació amb el món, tot i que sovint el topall es situa en la mateixa provisió de dades necessàries per calcular-ne els valors: no es recullen i per tant no existeixen.

3. L'ANÀLISI EN CLAU DE GÈNERE

La metodologia emprada requereix l'aplicació de la **perspectiva de gènere**, o el que és el mateix: considerar el coneixement inscrit en la **teoria feminista** per realitzar una anàlisi de les dades recollides que permeti copsar la situació de les dones al municipi. El **gènere** és doncs una categoria d'anàlisi social que permet identificar la forma en què s'organitzen les relacions socials basades en la diferència sexual. És per tant, un concepte relacional des d'on es torna observable l'eix de desigualtat social basat en l'oposició binària i jeràrquica de la masculinitat i feminitat, i les seves implicacions en els àmbits material i simbòlic de la vida social. Aplicar una anàlisi en clau de gènere implica en conseqüència fixar-se en les dones i els homes de Lleida, posant èmfasi en les dades disponibles referents a les necessitats, l'accés als recursos, els treballs i en definitiva les condicions de vida de les dones, ja que en tots casos respondrà als efectes de trobar-se inscrits en un sistema relacional respecte als homes basat en relacions de poder i jerarquies materials i simbòliques.

Assumint doncs, que la situació de les dones¹ al municipi de Lleida no pot ser entesa fora del marc de desigualtats i d'opressions sostenidor del sistema heteropatriarcal, és interessant presentar en aquest punt els conceptes feministes² que guiaran l'anàlisi de l'estudi. Alhora, aquestes dimensions són les identificades com a més rellevants sobre les que és necessari incidir i treballar a nivell municipal.

i. LA RESPONSABILITAT DE LES CURES.

Abordar les cures i com aquestes cauen en la responsabilitat de les dones condueix al debat sobre la "**crisi de les cures**³", però en primer lloc requereix posar sobre la taula d'anàlisi alguns dels conceptes centrals de la teoria feminista: la **divisió sexual del treball**, i el **contracte sexual**. Pateman (1995) elabora el concepte de *contracte sexual* per visibilitzar el procés pel qual s'estructura un sistema de producció basat en dos tipologies de treball: el treball productiu que té lloc a l'esfera pública i el treball reproductiu que té lloc a l'esfera privada. El primer queda adscrit als homes i és font de remuneració, reconeixement i drets socials, mentre que el segon queda adscrit a les dones i es desproveït de valor en el marc de l'imaginari heteropatriarcal. Així el contracte sexual estructura una divisió de tasques basada en estereotips i rols tradicionalment

¹ El sistema heteropatriarcal situa als marges a les dones i a totes les persones que escapen de la norma hegemònica de gènere. Ara bé, l'estudi empra el concepte "dona" per adscripció a la variable registrada a les estadístiques oficials a través de la variable de categorització "sexe", però en el cas de les dades qualitatives considera les categories "dona", "persona no binària" i persona que prefereix no autoidentificar-se respecte al gènere.

² En tots ells s'observarà en quina mesura les dones es situen als marges del reconeixement determinat per l'ordre de gènere, on Connell (1987) identifica tres estructures interrelacionades: la divisió sexual del treball; les relacions de coerció i autoritat; i el model de sexualitat i de relacions sexuals.

³ L'Economia feminista treballa el concepte "crisi de les cures" lligat a la "crisi financera i econòmica" del capitalisme globalitzat, context en el que es desestabilitza el model tradicional de repartiment de responsabilitats sobre les cures sense que emergeixi un nou model lliure de relacions de poder (creuades pel gènere i l'origen cultural i nacional) implícites (Pérez Orozco, 2012).

assignats a dones i homes anomenada “divisió sexual del treball”, on la distinció entre esferes pública (reconeguda) i privada (invisibilitzada) condueix a múltiples formes de desigualtat social entre dones i homes: sobrecàrrega de treballs (amb **dobles i triples jornades**), barreres en les **oportunitats** d'accés, entre d'altres.

A l'apartat 5 s'analitzen les dades qualitatives i quantitatives disponibles en relació a aquests conceptes.

ii. LA BRETXA DE GÈNERE A L'ENTORN LABORAL I FORMATIU.

La socialització de gènere de la població condueix a la reproducció d'una sèrie de rols i estereotips implícits al model de divisió sexual del treball: el rols de cuidadora i proveïdor es basteixen d'estereotips que situen en les dones l'habilitat de gestió emocional i el “do” per tenir cura dels altres, mentre que en els homes la destresa i la força per desenvolupar treballs pesats. Aquests i molts d'altres estereotips basteixen un imaginari social que justifica múltiples formes de desigualtat social. Tant a l'àmbit formatiu, com més endavant a l'àmbit laboral, s'observa el fenomen de la **segregació horitzontal**. Aquest refereix al fenomen pel qual es concentra una major presència de dones en sectors d'activitat i professions relacionades amb la cura de la llar i les persones (mestres, educadores, infermeres) i als homes cap professions/activitats científiques i tècniques actualment i treballs industrials històricament. El reflex d'aquesta segregació la trobem en els esglaons previs a l'inici de les activitats laborals, com és en la formació professionalitzadora universitària i no universitària. Tant la formació com l'ocupació gaudeixen d'un grau de reconeixement i estatus corresponent a la seva ubicació dins l'estructura jeràrquica de l'ordre de gènere, i pel que fa a l'àmbit laboral la desigualtat es concreta en **bretxa salarial** segons el sector d'activitat. També cal considerar la **segregació vertical** a l'àmbit laboral, és a dir el procés pel qual els llocs de treball de categories superiors (i salaris superiors) són ocupats majoritàriament per homes. Aquest fenomen es d'origen multicausal, però hi intervé altre cop la responsabilitat de les dones respecte les cures, fet que suposa una barrera per a la promoció i el desenvolupament professional (**terra enganxifós**). Alhora explica part de la bretxa salarial⁴ existent. Respecte a aquest indicador de desigualtat de gènere també cal considerar la major presència de dones en les reduccions de jornada i les jornades parcials per motius de cura de persones dependents, així com la valoració dels llocs de treball basades en idees estereotipades.

A l'apartat 5 de l'estudi s'analitzen les dades qualitatives i quantitatives disponibles en relació a aquests conceptes.

iii. FEMINITZACIÓ DE LA POBRESA

El procés de **feminització de la pobresa** té dues accepcions principals, d'una banda refereix al fet que les dades mostren com les dones són majoria entre la població empobrida (a la vegada que aquest major percentatge es troba en procés de continu augment), d'altra banda refereix al

⁴ La bretxa salarial és un fenomen complex amb origen en diverses desigualtats observables al mercat laboral. Actualment les dades disponibles no permeten analitzar la bretxa salarial per a la unitat territorial de la ciutat de Lleida. Ara bé, aquest és un dels indicadors centrals per analitzar les relacions de la població amb el mercat laboral creuades per les desigualtats de gènere, pel que més endavant es suggeriran possibles indicadors alternatius.

fet d'una major exposició de les dones al risc de trobar-se en situacions de pobresa a causa de la divisió sexual del treball, els diferents components de la bretxa i la responsabilitat sobre les cures (Pérez Orozco, 2003). Existeix per tant, una relació directa entre pobresa, precarietat i el fet de ser dona.

A l'apartat 5 de l'estudi s'analitzen les dades qualitatives i quantitatives disponibles en relació a aquests conceptes.

iv. LA REPRESENTACIÓ I PRESÈNCIA(ABSÈNCIA) PÚBLICA

S'ha presentat el concepte de la **divisió sexual del treball** com un dels elements centrals de la teoria feminista, al ser aquest el que identifica la divisió material i simbòlica entre les **esferes pública i privada**. És aquesta distinció en la qual es fonamenta el repartiment de tasques i treballs de forma segregada i estereotipada, però alhora construeix un imaginari social on l'espai públic "no pertany" a les dones, imaginari sota el qual es normalitza la menor presència de dones als espais de decisió d'empreses, a la política, als mitjans de comunicació, i a tots aquells espais socials inscrits a l'esfera pública del món social. La baixa presència pública és una realitat física però també de representació si es considera la invisibilització de la realitat de l'acció i les vides de les dones en la comunicació quan es fa un ús **sexista del llenguatge**, o una menor cobertura periodística de les activitats protagonitzades per dones. Pel que fa a la televisió, les dones també són menys presents en el rol de presentació d'un programa, de tertuliana, i quan apareixen de mitjana tenen menys temps de paraula, i protagonitzen aparicions on el relat es troba relacionat amb temàtiques inscrites en l'àmbit privat (CAC, 2019).

A l'apartat 5 de l'estudi s'analitzen les dades qualitatives i quantitatives disponibles en relació a aquests conceptes.

v. LA SALUT DE LES DONES

La salut de les dones és el resultat d'un conjunt de condicionants biològics, psicològics, socials, culturals i mediambientals. No es pot abordar cap problema de salut sense tenir en compte tots aquests aspectes, alhora que considerar la realitat de la **morbidity diferencial** (Valls, 2013). La doctora Valls defineix la morbidity diferencial (de gènere) en les dones com el conjunt de malalties, motius de consulta o factors de risc que mereixen una atenció que atengui a les diferències entre dones i homes per tres motius: bé perquè són deguts a diferències biològiques que no es donen en l'altre gènere, bé perquè es donen en major freqüència, o bé perquè hi ha factors de risc diferenciats segons el gènere causats pels rols estereotipats que desenvolupen dones i homes a la societat: sobrecàrrega de treballs, dobles i triples jornades, responsabilitat de les cures, i en definitiva fenòmens derivats de la divisió sexual del treball. Respecte a l'aplicació de la perspectiva de gènere a l'àmbit de la salut cal destacar el concepte de **medicalització de la salut de les dones**, pel qual es constata una prescripció desproporcionada cap a les dones d'ansiolítics i antidepressius com a resposta mèdica als malestars de les dones. De forma relacionada, també s'observa que en l'indicador de **salut autopercebuda** són les dones les que presenten majors percentatges de percepció "dolenta" de la salut.

A l'apartat 5 de l'estudi s'analitzen les dades qualitatives i quantitatives disponibles en relació a aquests conceptes.

vi. LES VIOLÈNCIES MASCLISTES

"la violència que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones"(Llei 5/2008).

A través de la **lleï catalana** queda definida la violència masclista en les diverses formes que pot prendre (física, psicològica, econòmica, sexual) i en els diferents àmbits que es pot produir (parella, familiar, laboral, social o comunitari). Les violències masclistes representen la forma més extrema d'exercici de poder i control patriarcal sobre la vida i els cossos de les dones.

L'origen de qualsevol forma de violència masclista es troba en la **socialització de gènere** i la reproducció de rols i estereotips que justifiquen relacions de dominació dels homes sobre les dones, l'educació en el model de sexualitat patriarcal i pel que fa a la violència en l'àmbit de la parella: relacions sexo afectives basades en mites de l'amor romàntic.

El feminisme ofereix un cos ampli de coneixement que permet comprendre els sistemes de naturalització, invisibilització i justificació de les múltiples cares de la violència masclista, des d'on emergeixen els conceptes: **violència institucional**, per recollir la violència perpetrada per l'Estat o la institució sobre una dona que ha estat víctima d'alguna altra violència (Iridia, 2019). De la mà de la sociologia, el concepte de **violència simbòlica** identifica el sistema de representació i domini de la masculinitat que es troba present en totes les institucions i àmbits de la vida social. Per altra part, les violències masclistes a l'àmbit comunitari agrupen un gran nombre d'expressions, incloent-hi l'**assetjament a l'espai públic**.

A l'apartat 5 de l'estudi s'analitzen les dades qualitatives i quantitatives disponibles en relació a aquests conceptes.

vii. EL TEMPS LLIURE I L'OCI COM A ASSIGNATURA PENDENT

Abordar el temps lliure i d'oci des de la perspectiva de gènere vol dir parlar d'usos del temps i dels impactes que tenen les dobles i triples jornades de les dones en context de falta de corresponsabilitat i divisió sexual del treball. Uns anys enrere tant l'IDESCAT com l'INE havien elaborat enquestes d'usos del temps. A través d'aquest instrument era possible analitzar la distribució en la dedicació de temps de tots els membres d'una unitat domèstica a tots els tipus de treballs i activitats. Per que fa al treball domèstic i de cures, l'enquesta dividia en subcategories que permetien registrar totes les activitats que normalment es realitzen a la llar. Les últimes dades recollides l'any 2011 mostraven com les dones dedicaven de mitjana unes dues hores menys al treball remunerat, i que en dedicaven de forma global quatre de més al treball domèstic i de cures en comparativa als seus companys homes. La sobrecàrrega de treballs es traduïa en una menor disponibilitat de temps lliure i d'oci.

Laura Balbo va ser pionera al recollir part de les tensions que afecten a les dones a través del concepte de **dobla jornada**, per manifestar la dificultat de compaginar els treballs de les dues esferes. Més endavant s'afegirà el concepte de la triple jornada, per manifestar la dificultat afegida en els casos en els quals es tenen persones grans dependents a càrrec. Aquests conflictes tenen el temps com a dimensió clau d'anàlisi, en tant que recurs finit que no es pot estirar fins

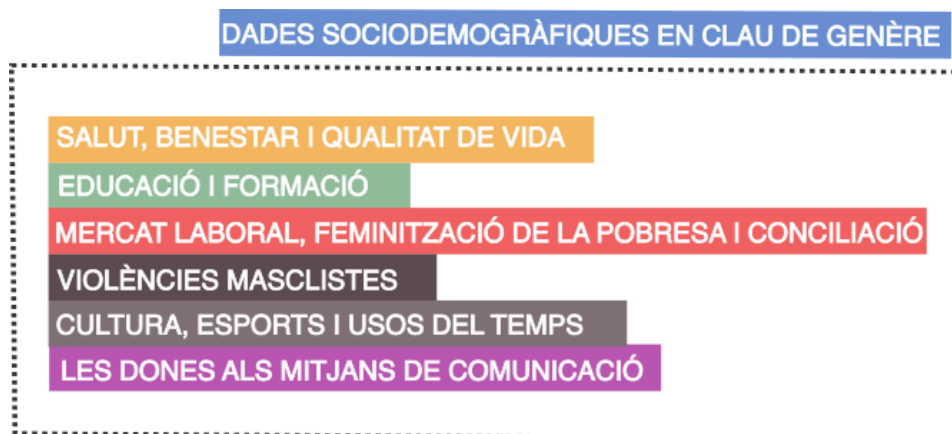
a l'horitzó que va més enllà de les necessitats de descans i cura personals. El concepte de **dobletriple presència/absència** (Sagastizabal y Legarreta 2016), sintetitza la idea del límit temporal per afrontar totes les responsabilitats, la implicació respecte a la impossibilitat de realitzar altres tasques i treballs (de tipus comunitari o d'oci), i les tensions i malestars que genera. Aquests malestars es poden expressar a través del concepte **d'angoixa de temps**, temps que es resta de la vida, cura, descans, participació social i política i oci personals (Carrasco coord. 2006). Però caldrà arribar a un coneixement que vagi més enllà de les barreres d'accés al temps personal d'oci i lleure entre les dones, és important saber quines son les activitats realitzades, el temps que s'hi dedica i quin tipus d'oci es prefereix (diürn, nocturn, de consum, autogestionat).

Tal com apunta l'estudi *Les vivències de la família a l'entorn laboral, la vida domèstica i la criaça dels fills*, les estratègies per disposar d'un temps han estat diverses: comprar el temps dels altres quan ha estat possible, aprofitar els suports familiars, robar temps al temps de descans, convertir el temps de treball en temps propi...Gaudir del temps s'ha revelat com a imprescindible per mantenir l'equilibri personal i, especialment, per a la negociació quotidiana amb la parella que és la que permet, en darrera instància, la renegociació dels usos del temps en la família. L'aturar-se per pensar en el temps i racionalitzar-ne el seu ús és el pas previ per fer-ne una distribució que repercuteixi en benefici de les diferents persones integrants de la família i de la família en el seu conjunt.⁵

⁵ Les vivències de la família a l'entorn laboral, la vida domèstica i la criaça dels fills. Puertas, Anna i Sílvia. ICE-Universitat de Lleida

4. DIMENSIONS D'ANÀLISI

L'estudi s'estructura a partir de 6 àmbits d'anàlisi, que s'articulen dins d'un marc comú construït a partir de les dades sociodemogràfiques del territori:



Cada un d'aquests àmbits analitzats es troben representats en els apartats corresponents seguint una mateixa lògica estructural:

- Introducció al marc conceptual de l'àmbit des de la clau de gènere.
- Presentació i interpretació de les dades treballades de l'àmbit, detectant i suggerint nous fils sobre els quals reflexionar i investigar.
- Apartat concret amb *Propostes per la recollida i anàlisi de dades* en base als resultats de l'anàlisi de les dades.

Cal recordar que es tracta d'un estudi sobre la situació genèrica de les dones del municipi i per tant aporta una visió general de cada dimensió. En cap moment es busca aportar anàlisis en profunditat de cada àmbit. Per això es requeririen estudis especialitzats per cada un dels àmbits i dimensions. El que sí que es busca és construir, a través de diferents fragments de realitat, una primera mirada integrada sobre la situació de les dones en clau de gènere en el municipi. .

DADES SOCIODEMOGRÀFIQUES

RESUM INFOGRÀFIC DE LES PRINCIPALS DADES

DADES SOCIODEMOGRÀFIQUES EN CLAU DE GÈNERE

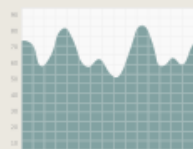
70.299

dones al municipi de Lleida

(2019)



MOVIMENT NATURAL



Taxa de natalitat
9,38 Lleida
8,88 Catalunya

30% dels naixements són de mares d'origen estranger

Major esperança de vida de les dones
85,79 anys

Envel·liment poblacional a ritme més desaccelerat que la mitjana catalana

PROCEDÈNCIA

Projectes migratoris amb marca de gènere:



59% de la població procedent del continent americà són dones.

Àfrica representa el principal continent de procedència de la població d'origen estranger a Lleida. Les dones són només el **32%**

Guinea Equatorial és l'excepció. Les dones representen el **73,5%** de la població nascuda en aquest país que resideix a Lleida.

ESTRUCTURA DE LES LLARS



28,2% de les llars són unipersonals. Destaca el nombre de dones grans que viuen soles.

15% de les llars són monoparentals.



El **73%** de les llars monoparentals tenen a una dona com a cap de família.

Més de la meitat de les famílies monoparentals està en risc de pobresa o exclusió social a Catalunya.

Dades sociodemogràfiques

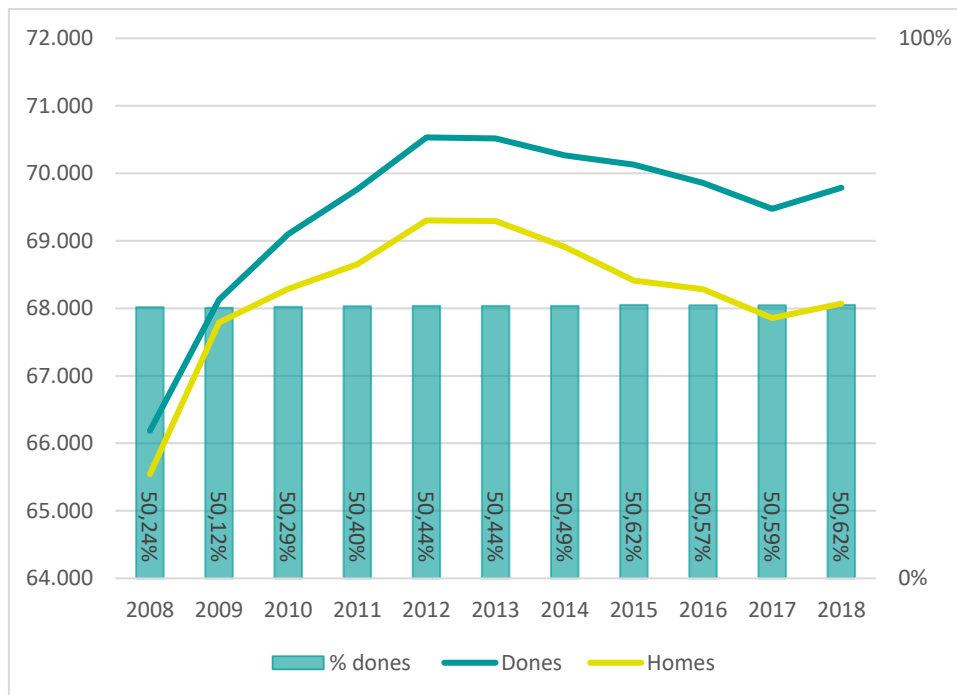
Les dades sociodemogràfiques ens serveixen per contextualitzar i ponderar les dades dels diferents àmbits més específics en base a la realitat poblacional del municipi. Alhora ens marquen la guia de les variables a tenir en compte i que cal creuar amb la resta de variables contemplades en els diferents àmbits. Aquesta funció més transversal no sempre ha sigut possible en aquest estudi ja que manquen moltes dades específiques desagregades o creuades per variables sociodemogràfiques.

PRIMERA APROXIMACIÓ A LA REALITAT DE LES DONES DEL MUNICIPI: DADES ESTADÍSTIQUES AL RESPECTE

i. POBLACIÓ

La població de Lleida al llarg dels darrers deu anys ha passat de 131.731 persones a 137.856, el qual suposa un increment del 4'6%. Per sexes, la població de dones ha passat del 66.187 a 69.786 mentre que la població d'homes ha passat de 65.544 a 68.070, representant creixements del 3'9% i del 5'4% respectivament. Al gràfic 1 s'observa la tendència de creixement per sexe així com el percentatge de població de dones respecte la població total, el qual s'ha mantingut per sobre el 50% al llarg del període observat:

Gràfic 1: Evolució de la població de Lleida per sexe. Absoluts i percentatge de dones.



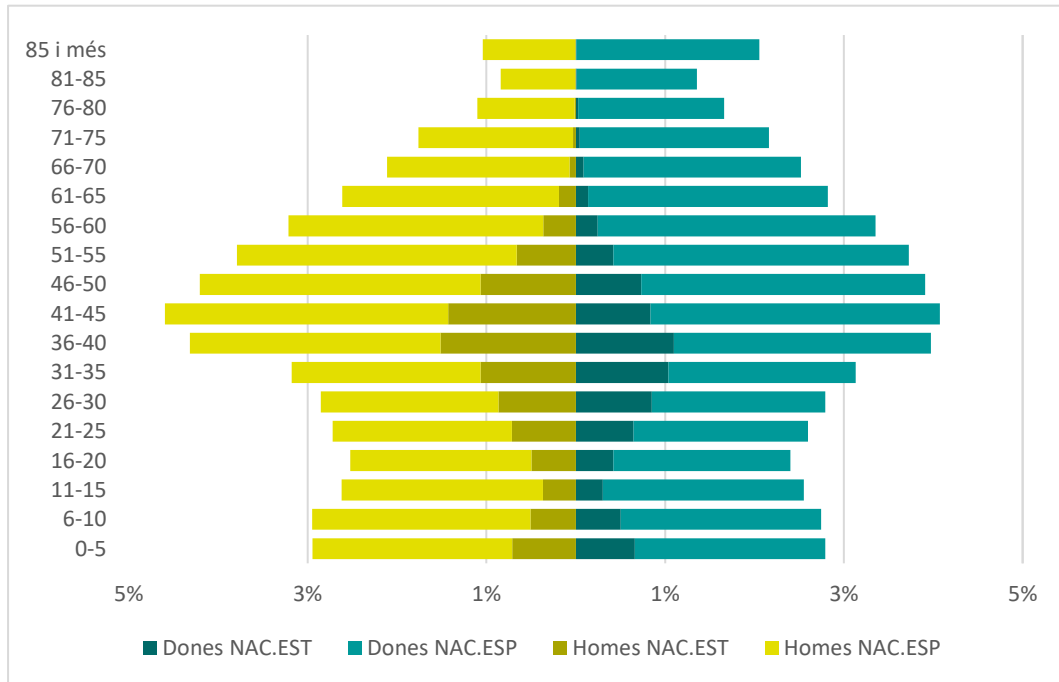
Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat. Padró continu.

A través de la piràmide de població (Gràfic 2) s'observa com el gruix de la població lleidatana es concentra als grups d'edat entre 36 i 55 anys, seguint la tendència de la piràmide de població catalana (disponible a l'annex 2). La forma d'ambdues es correspon amb models poblacionals regressius, on els grups d'edats més joves presenten menys població que els grups d'edat mitjana per motiu del descens de la natalitat. El model apunta a un progressiu envelliment de la

població. La comparativa poblacional entre la ciutat de Lleida i el conjunt de Catalunya permet observar els següents trets diferencials:

- Major pes de la població de nacionalitat estrangera, entre els grups d'edat més joves hi destaca la franja dels 0 als 5 anys, mentre que a les edats mitjanes hi destaquen el grup de 36 a 40 entre les dones, i de 36 a 45 entre els homes.
- Menor pes de la població de grups d'edat grans amb valors lleugerament inferiors a partir dels 66 anys, tant en dones com en homes.

Gràfic 2: Piràmide de població segons nacionalitat espanyola i estrangera. Lleida 2018.



Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat. Padró continu. 2018.

ii. MOVIMENT NATURAL

Natalitat i fecunditat

La **taxa bruta de natalitat** indica el nombre de naixements vius per cada 1.000 habitants, a la taula 1 s'observa com la taxa lleidatana mostra una tendència en mantenir-se per sobre dels valors que pren al conjunt de Catalunya, si bé a través del càlcul de la diferència percentual al llarg del període recollit, s'infereix que després de la dècada dels noranta la taxa bruta de natalitat lleidatana va prendre la tendència a apropar-se als valors catalans i que a les darreres dues dècades torna a distanciar-se'n.

La **taxa general de fecunditat** indica el nombre de naixements vius per cada 1.000 dones d'entre 15 i 49 anys, considerat el període fèrtil del cicle vital de les dones. Altre cop s'observa com els valors lleidatans es troben per sobre dels del conjunt de Catalunya, coincidint amb la tendència de la taxa bruta de natalitat aquesta diferència a l'alça ha augmentat a l'última dècada.

Per tant, la població del municipi de Lleida, tot i mostrar una piràmide de població de tipologia regressiva per motiu de la tendència a l'envelliment de la població, mostra unes taxes de natalitat i fecunditat lleugerament superiors a les del conjunt del territori, de manera que l'envelliment poblacional es produeix a un ritme més desaccelerat.

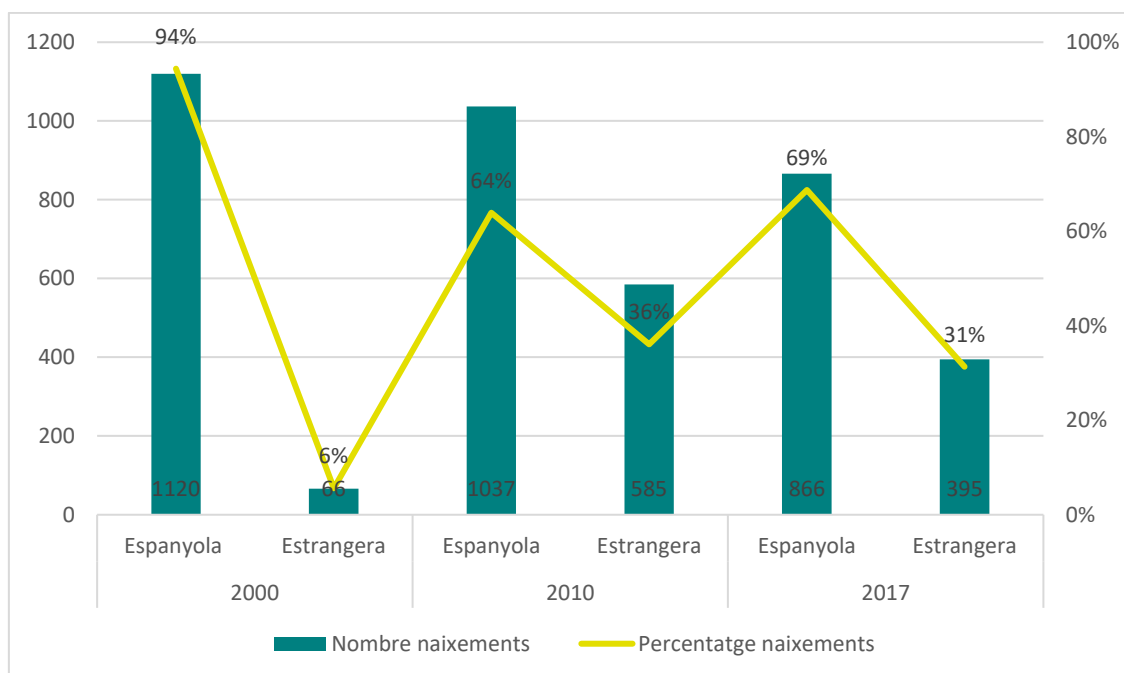
Taula 1: Índex de Natalitat i fecunditat a Lleida i Catalunya.

ANY	Taxa bruta de natalitat			Taxa general de fecunditat		
	LLEIDA	CATALUNYA	Dif. %	LLEIDA	CATALUNYA	Dif. %
2017	9,38	8,88	5'6%	41,48	38,92	6'7%
2010	11,86	11,23	5'6%	47,51	45,91	3'5%
2000	10,68	10,22	4'5%	40,67	39,75	2'3%
1990	10,13	9,30	8'9%	39,56	36,80	7'5%

Font: IDESCAT. Indicadors demogràfics.

La població nouvinguda ha contribuït a fer que la tendència a l'envelliment de la població de la ciutat es vegi lleugerament esmorteït, a la següent taula s'observa el nombre de naixements al llarg de tres anys de referència segons l'edat i nacionalitat de la mare:

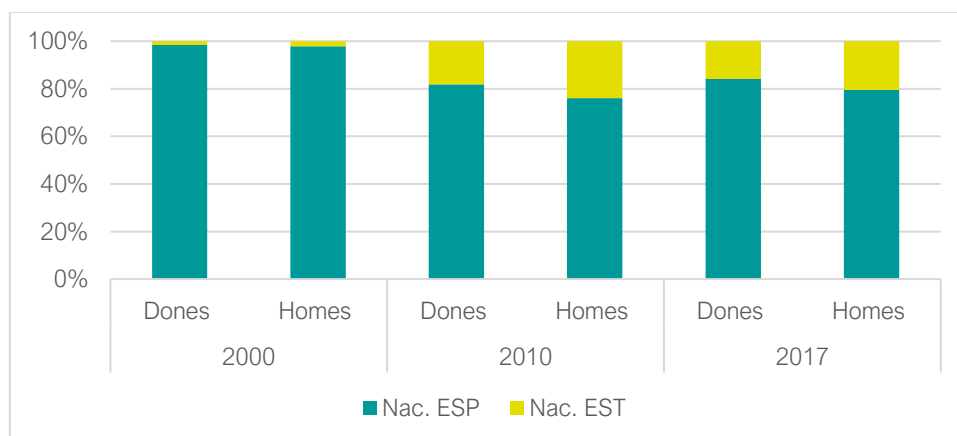
Gràfic 3. Naixements segons edat i nacionalitat de la mare.



Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat. Moviment Natural de la Població.

Al llarg de la sèrie temporal de referència, el percentatge de naixements de mares de nacionalitat estrangera ha augmentat significativament a partir de l'any 2010, on aquests representen més del 30% de naixements totals. Aquesta dada coincideix amb el moment en el que la població lleidatana de nacionalitat estrangera presenta un pes relatiu major respecte al conjunt de la població, tal i com representa el següent gràfic:

Gràfic 4. Distribució percentual de la població lleidatana per sexe i nacionalitat.



Font: Elaboració pròpia a partir de dades d'Idescat.

Mortalitat

La taxa de mortalitat estandarditzada recull el nombre de defuncions per 100.000 habitants. Aquesta es calcula per a la població fins a 65 anys, i per a la població amb edat igual o superior a 65 anys. Els valors marcats amb l'asterisc indiquen taxes significativament superiors a la del conjunt de Catalunya: la taxa de mortalitat masculina per a la població fins als 64 anys es manté en valors significativament superiors al del conjunt català en tots els períodes disponibles, mentre que la taxa de mortalitat femenina per al mateix grup poblacional va mostrar valors significativament superiors fins l'any 2014.

Taula 2. Taxa de mortalitat estandarditzada.

	DONES			HOMES		
	0 - 64 anys	≥ 65 anys	Total	0 - 64 anys	≥ 65 anys	Total
2013-2017	103	2880	644	232*	4674	1098
2012-2016	103	2922	652	231*	4689	1101
2011-2015	111	2993	673	240*	4902	1149
2010-2014	116*	3023	683	262*	4971	1180*
2009-2013	120*	3126	706	277*	5004	1199*

Font: Idescat. (*) taxes significativament més altes a la de Catalunya.

Esperança de vida

Seguint amb els indicadors que ens informen sobre el moviment natural de la població, s'observa a la següent taula els valors que pren l'esperança de vida en néixer per sexe a les diferents províncies i al conjunt de Catalunya. En el cas de les dones de la província de Lleida, aquesta es situa en els 85'79 anys, només la dada gironina i la del conjunt de Catalunya queden per sobre. D'altra banda, per al cas dels homes la dada provincial lleidatana és la que mostra un valor superior a la resta de províncies, només superat per la dada general catalana.

Taula 3. Esperança de vida en néixer per sexe i províncies.

PROVÍNCIA	DONES	HOMES	TOTAL
Lleida	85'79	80'43	83'07
Barcelona	86'19	80'47	83'43
Girona	85'93	80'30	83'09
Tarragona	85'65	80'19	82'88
Catalunya	85'97	80'37	83'23

Font: Idescat. 2013-2017.

A falta de dades desagregades a nivell municipal, no és possible realitzar una comparativa entre aquestes i les dades generals per a Catalunya per tal d'inferir els factors que determinen la diferència en la comparativa de les dades lleidatanes i catalanes respecte a la diferent tendència en l'esperança de vida masculina i les taxes significativament superiors de mortalitat masculina.

Alternativament és possible treballar amb la dada d'esperança de vida en néixer per a les diferents Àrees Bàsiques de Salut corresponents a la ciutat de Lleida. La següent taula en mostra les dades per a cada una de les nou àrees bàsiques. En el cas de les dones, la mitjana (85,7 anys) es troba dues dècimes per sota de la dada general catalana que ofereix la mateixa font (85,9 anys), mentre que en el cas dels homes la distància entre la mitjana de totes les ABS (80,0 anys) i la dada catalana (80,2 anys) és igualment de dues dècimes. Cal tenir en compte que les dues fonts treballades prenen períodes de referència diferents, i que per tant no son comparables, tot i així la curta distància entre elles permet concloure que les xifres provincials i per ABS son força semblants i que per tant la primera és representativa per a població de la ciutat de Lleida.

Taula 4. Esperança de vida en néixer per Àrea Bàsica de Salut i sexe. Ciutat de Lleida.

ÀREA BÀSICA DE SALUT (ABS)	HOMES	DONES
Lleida 1 Centre Històric-Rambla Ferran	79,9	85,4
Lleida 2 Ronda-Mariola	79,6	86,8
Lleida 3 Eixample	79,9	85,4
Lleida 4 Balàfia-Pardinyes	79,9	85,4
Lleida 5 Cappont	81,5	86,3
Lleida 6 Bordeta-Magraners	79,6	85,3
Lleida Rural 1-Nord	79,3	84,9
Lleida Rural 2-Sud	80,7	86,8
Lleida 7 Onze de Setembre	79,9	85,4
Mitjana ABS	80,0	85,7
CATALUNYA	80,2	85,9

Font: Registre de mortalitat de Catalunya (Departament de Salut). 2011-2015.

iii. ENVELLIMENT POBLACIONAL

Pel que fa al procés d'envelliment de la població, es posa l'atenció sobre els següents indicadors:

- Índex d'envelliment: Calcula en nombre de persones de 65 anys i més, per cada 100 persones menors de 15 anys.
- Índex de sobreenvelliment: Calcula el nombre de persones de 85 anys i més, per cada 100 persones de 65 anys i més.
- Índex de dependència global: Calcula el pes de la població dependent sobre la població en edat de treballar a través del càlcul de persones de més de 65 i menys de 15 anys, per cada 100 persones d'entre 16 i 64 anys.
- Índex de recanvi de la població en edats actives: Calcula el nombre de persones de 60 a 64 anys per cada 100 persones entre 15 i 19 anys.

Taula 5. Indicadors d'envelliment ciutat de Lleida i Catalunya.

ANY	ÍNDEX D'ENVELLIMENT		ÍNDEX DE SOBREENVELLIMENT		ÍNDEX DE DEPENDÈNCIA GLOBAL		ÍNDEX DE RECANVI DE LA POBLACIÓ EN EDATS ACTIVES	
	Lleida	Cat.	Lleida	Cat.	Lleida	Cat.	Lleida	Cat.
2018	111'5%	119'3%	17'7%	16'7%	51'3%	52'7%	110'9%	114'3%
2010	98%	107'4%	14%	13'7%	45%	46'8%	97%	117'4%
2000	115%	124'9%	9%	10'2%	46%	45'3%	69%	79'2%

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat. Indicadors demogràfics.

La comparativa territorial mostra tendències semblants entre les dades corresponents a la ciutat de Lleida i el conjunt de Catalunya, ja que en general la població envelleix i perd capacitat de reemplaçament. Les xifres amb tendència a l'augment implica envelliment, i quan aquesta supera el 100% indica pèrdua de la capacitat de reemplaçament. A través de l'índex d'envelliment s'observa com a mesura que avança la sèrie temporal hi ha més persones de més de 65 anys respecte al nombre de persones de menys de 15 (a Lleida la relació és de 111'5 mentre que a Catalunya aquesta és lleugerament superior: 119'3).

L'índex de sobreenvelliment mostra com el nombre de persones de més de 85 anys augmenta respecte al de persones d'entre 65 i 85: a Lleida son 17'7 per cada 100 persones d'entre 65 i 85 anys, mentre que a Catalunya representa el 16'7%. L'índex de dependència global mostra novament tendències a l'alça tant a Lleida com a Catalunya: mentre que a la ciutat de Lleida hi ha 51'3 persones de més de 65 anys o de menys de 15 per cada 100 en edats entre 16 i 64, a Catalunya en son 52'7. Finalment l'índex de recanvi de la població en edats actives mostra que no és fins la dada de 2018 que Lleida té una xifra que no assegura el reemplaçament, ja que son 110'9 persones les que es jubilaran per cada 100 que entrarà al mercat laboral.

Pel que fa a les dades desagregades per sexe, es troben disponibles únicament per als índexs d'envelliment i de sobreenvelliment tal i com mostra la següent taula:

Taula 6. Indicadors d'envelliment per sexe a la ciutat de Lleida.

ANY	ÍNDEX D'ENVELLIMENT		ÍNDEX DE SOBRE ENVELLIMENT		EDAT MITJANA	
	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes
2018	133'2%	90'8%	20%	14'6%	43'58%	40'84%
2010	118%	78%	16%	11%	41'33%	38'51%
2000	137%	93%	10%	7%	41'06%	38'31%

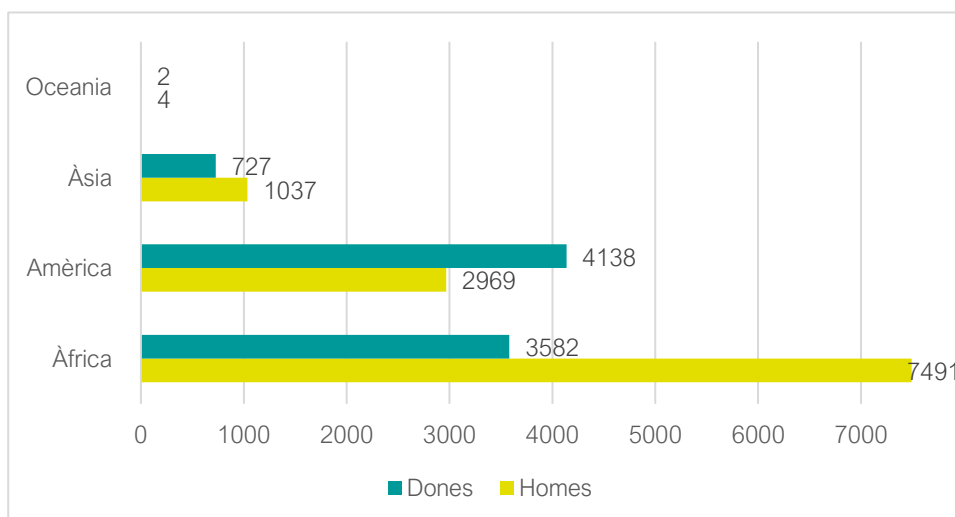
Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat. Indicadors demogràfics.

Els valors s'interpreten a partir de dues tendències demogràfiques: la major esperança de vida de les dones sumat a l'envelliment generalitzat de la població.

iv. PROCEDÈNCIA

La població lleidatana és diversa respecte a l'origen de naixement, i com s'ha observat als anteriors apartats la tendència de les dues últimes dècades ha estat de rebuda de majors volums de població estrangera. Per continent d'origen la població actual es distribueix tal i com expressa el següent gràfic:

Gràfic 5. Població de Lleida per sexe i continent d'origen, sense Europa. 2018.



Font: Elaboració pròpia a partir d'IDESCAT. Padró continu.

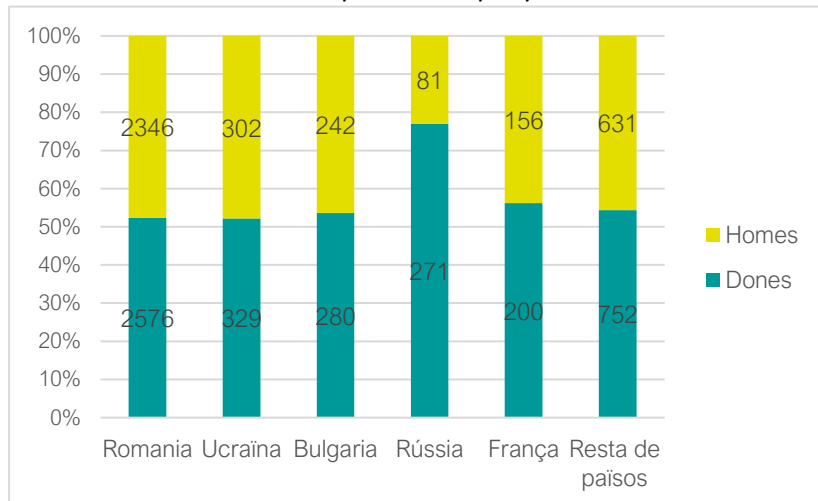
El continent d'origen de la major part de la població nouvinguda és l'africà, seguit de l'americà, l'asiàtic, i amb uns pocs casos provinents del continent oceànic insuficientment nombrosos per aparèixer a l'escala del gràfic. S'observa com els projectes migratoris mostren tendències amb

marca de gènere: mentre entre població d'origen africà i asiàtic hi ha major presència d'homes, la població d'origen americà és majoritàriament de dones. A continuació s'examinen els països de procedència de la població amb nacionalitat estrangera segons els principals països de naixement agrupats per continent.

Població de Lleida per continent i principal país de naixement

Els principals països europeus de naixement de la població resident a Lleida amb nacionalitat estrangera son Romania, Ucraïna, Bulgària, Rússia i França. Els països es mostren en ordre decreixent respecte al nombre absolut de dones residents al municipi, a la vegada el gràfic 5 s'expressa en el pes de dones i homes respecte al total de població amb el mateix país de naixement. L'anàlisi de les dones en relació als homes país a país mostra Rússia com el país de naixement on la proporció és superior: el 77%, mostrant un model de projecte migratori rus on predominen les dones. Tanmateix, Romania, Ucraïna i Bulgària presenten més dones residents que aquest.

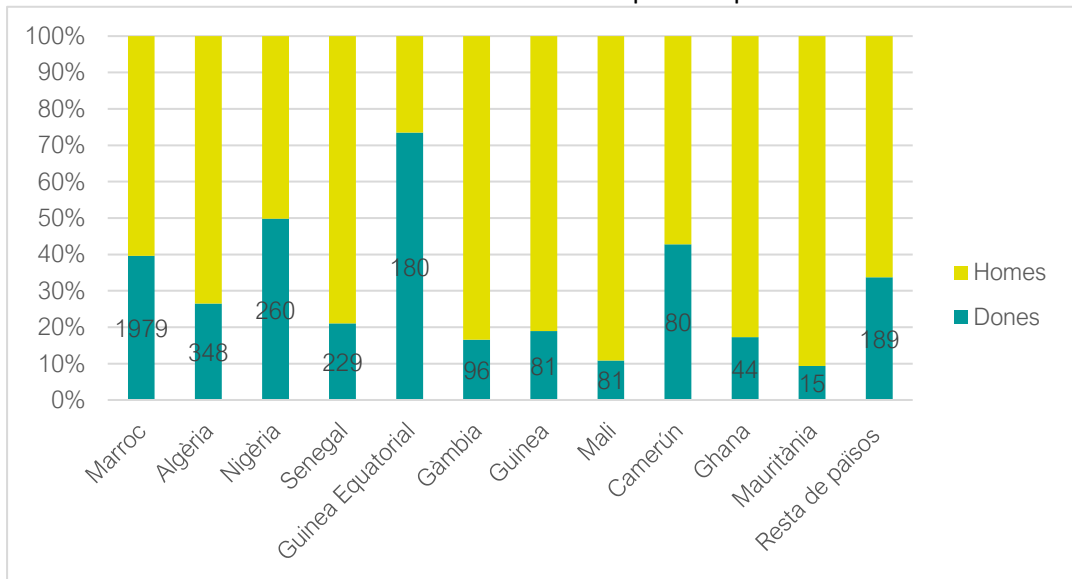
Gràfic 6. Pes de dones i homes residents a Lleida respecte al país de naixement.
Europa sense Espanya.



Font: elaboració pròpia a partir d'Idescat.
Estadística de variacions residencials.

A continuació es mostren els països africans de naixement amb més població al municipi. Novament l'orde de presentació és de més a menys nombre de dones residents al municipi:

Gràfic 7. Pes de dones i homes residents a Lleida respecte al país de naixement. Àfrica.

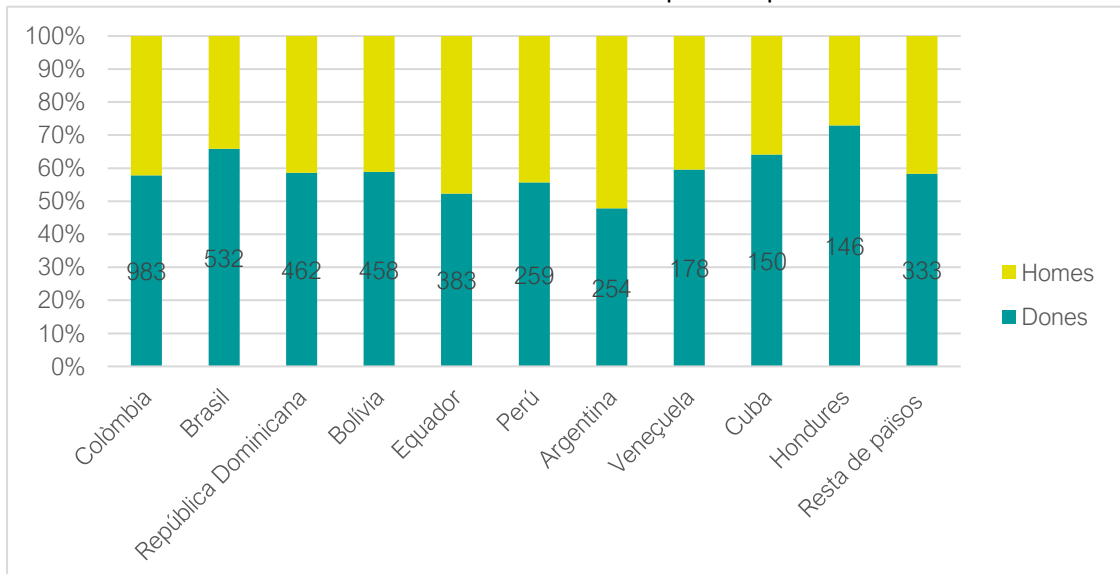


Font: elaboració pròpia a partir d'Idescat. Estadística de variacions residencials.

Destaca el volum de població nascuda al Marroc, seguida en una quarta part per Algèria i Senegal. Anteriorment s'observava que el continent africà està representat a Lleida per població majoritàriament masculina, ara bé, aquesta tendència no és seguida per Guinea Equatorial, on les dones representen el 73'5% de tota la població del país arribada a Lleida.

Pel que fa al Continent americà, al Gràfic 7 s'observa Colòmbia com el país de naixement amb més residents a Lleida, coincidint en ser alhora el país de naixement de la major part de les dones d'origen americà. A la següent taula queden recollits els principals països amb població resident al municipi:

Gràfic 8. Pes de dones i homes residents a Lleida respecte al país de naixement. Amèrica.



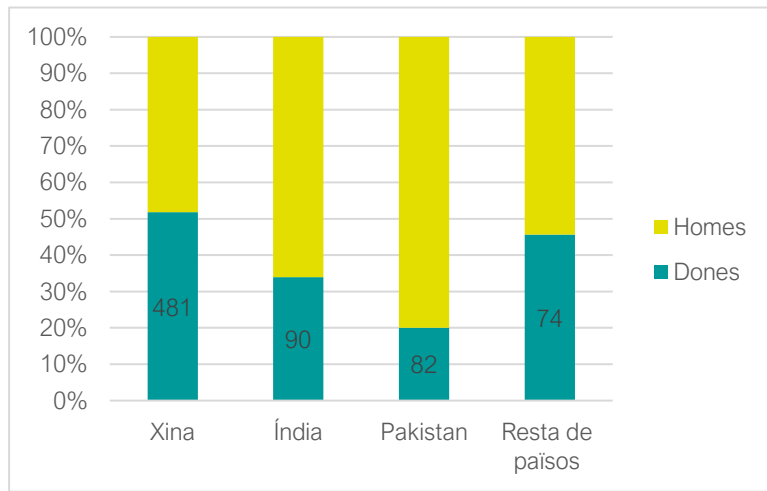
Font: elaboració pròpia a partir d'Idescat. Estadística de variacions residencials.

Les dones al municipi de Lleida 2019, anàlisi en clau de gènere

A nivell global, el continent americà mostra major presència relativa de dones respecte als homes amb el mateix origen. L'anàlisi país per país identifica Argentina com a l'únic en el que la població femenina representa menys del 50% del total de població d'aquest país. A la resta de països les dones són més del 50%, destacant Hondures amb un 73% de dones.

Finalment s'ha agrupat els dos continents restants, ja que Oceania presenta un nombre molt reduït de població resident a Lleida. El país amb més població a la ciutat és la Xina, seguida de Pakistan i Índia. En el cas del primer és també el país de naixement de la majoria de dones amb origen asiàtic tal i com s'observa al següent gràfic:

Gràfic 9. Pes de dones i homes residents a Lleida respecte al país de naixement. Àsia.



Font: elaboració pròpia a partir d'Idescat.
Estadística de variacions residencials.

v. MIGRACIONS

Els moviments migratoris ofereixen dades del saldo net de població considerant les immigracions i les emigracions. La migració pot ser interna (respecte al territori espanyol) o bé externa (respecte a la resta de territoris del món). A continuació s'observa que el major pes en el moviment migratori total a la ciutat de Lleida es correspon amb els moviments migratoris externs, que l'any 2017 van presentar un saldo positiu de 1.553 persones.

Taula 7. Moviments migratoris a Lleida. 2017.

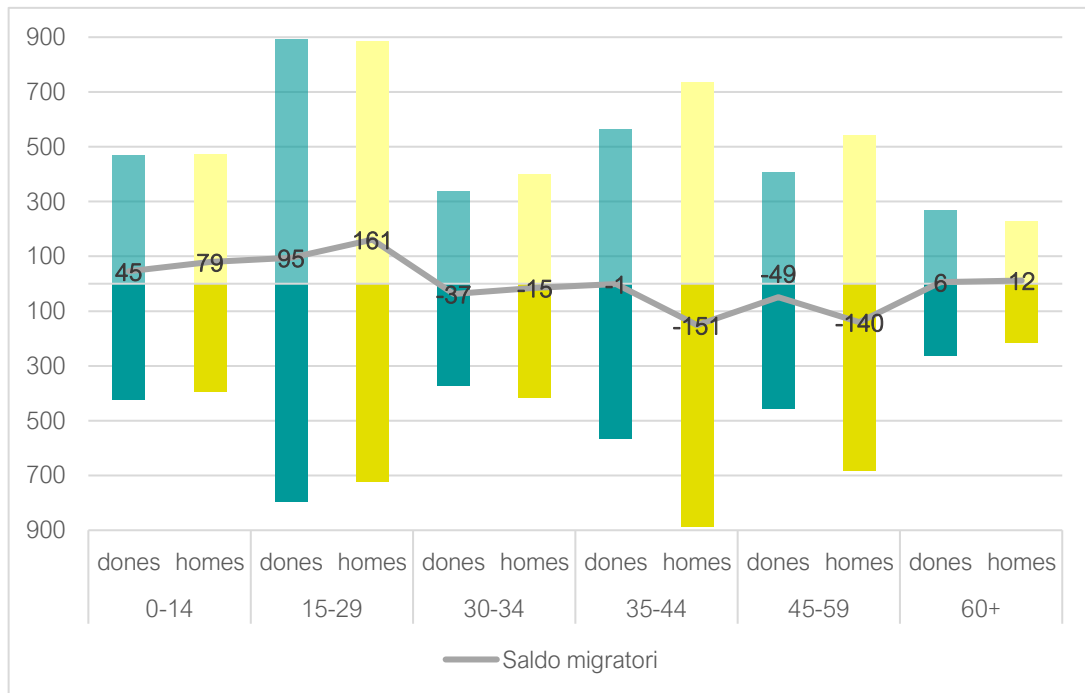
SALDOS	VALOR
Saldo migratori intern	-246
Saldo migratori extern	1553
Saldo migratori total	1307

Font: elaboració pròpia a partir d'Idescat.
Estadística de variacions residencials.

Per a l'anàlisi en profunditat dels moviments migratoris s'han considerat en el seu conjunt: internes i externes. Al següent gràfic es presenta el saldo migratori del 2017 per grups d'edat i sexe. Les barres superiors (colors clars) representen el total d'immigracions anuals per al grup

d'edat i sexe corresponent, mentre que les barres inferiors (colors foscos) representen les emigracions. La corba indica el saldo total per a cada una de les barres:

Gràfic 10. Immigracions, Emigracions i Saldo migratori per sexe i grup d'edat. 2017.



Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat. Estadística de variacions residencials.

Els grups que presenten més moviment són: les dones d'entre 15 i 29 anys, els homes del mateix grup d'edat i els homes de 35 a 44 anys. Els segueixen els homes d'entre 45 i 59 anys, les dones d'entre 35 i 44 anys, i les dones d'entre 45 i 49 anys.

Els grups amb saldos migratoris negatius són: dones i homes de 30 a 59 anys, si bé és el grup d'homes de 35 a 44 anys el qui ha perdut més efectius: 151.

vi. ESTRUCTURA DE LES LLARS I PERSONES A CÀRREC

A continuació segueixen les dades provincials disponibles referents a l'estructura de les llars. La font primària és l'Enquesta contínua de les Llars de l'INE, la qual no disposa de mostra per a l'àmbit municipal. La taula mostra una distribució percentual de cada tipologia de llar anàloga a la del conjunt de Catalunya:

Taula 8. Llars. Per nombre i tipus de nucli. 2017.

	PROV. LLEIDA		CATALUNYA	
	Milers	%	Milers	%
Llars sense nucli	54'1	30'6%	860'6	28'9%
Unipersonals	49'8	28'2%	763'6	25'6%
Amb dues persones o més	4'3	2'4%	97	3'3%
Llars amb un nucli	119'9	67'9%	2.070	69'4%
Parelles sense fills	43'2	24'5%	711'1	23'9%
Sense altres persones	40'2	22'8%	671'9	22'5%
Amb altres persones	3	1'7%	39'2	1'3%
Parelles amb fills	57'6	32'6%	1.035'2	34'7%
Sense altres persones	52'9	30'0%	969'1	32'5%
Amb altres persones	4'7	2'7%	66'1	2'2%
Mares soles amb fills	15	8'5%	262'1	8'8%
Sense altres persones	13'3	7'5%	238'9	8'0%
Amb altres persones	1'7	1'0%	23'2	0'8%
Pares sols amb fills	4'1	2'3%	61'7	2'1%
Sense altres persones	3'9	2'2%	55'9	1'9%
Amb altres persones	5'8	0'2%
Llars amb dos nuclis o més	2'5	1'4%	49'9	1'7%
TOTAL	176'6	100%	2.980'6	100'0%

Font: Idescat. Unitats: Milers.

Les dades disponibles referents a les llars unipersonals per sexe a nivell municipal provenen del Cens de 2011, a la taula 9 s'observa :

Taula 9. Llars unipersonals per sexe i grups d'edat a Lleida. 2011.

GRUP D'EDAT	DONES	HOMES	TOTAL
16 - 34	1.198	1.455	2.653
35 - 49	1.360	2.456	3.816
50 - 64	1.657	1.278	2.935
65 - 80	2.470	684	3.154
80 i més	1.689	385	2.074
Total	8.374	6.258	14.632

Font: Idescat. Cens de població i habitatges 2011.

Les dones al municipi de Lleida 2019, anàlisi en clau de gènere

Finalment s'adjunten dades sobre el nombre de persones majors de 75 anys que viuen soles, desagregades per sexe. Existeix un major nombre de dones grans que viuen soles que d'homes grans sols en totes les ABS, lleugerament per sobre de la mitjana catalana. Destaquen les àrees Lleida 1, Lleida 2 i Lleida 3 amb percentatges molt més elevats de dones grans que viuen soles. Seria rellevant poder crear aquestes dades amb el grau d'autonomia d'aquestes dones que viuen soles.

Taula 10: Gent gran (75 anys i més) que viu sola 2014. % brut. Àrees Bàsiques de Salut Lleida.

ABS	HOMES	DONES
Lleida 1 Centre Històric-Rambla Ferran	17,4	47,2
Lleida 2 Ronda-Mariola	16,5	42,2
Lleida 3 Eixample	15,1	42,9
Lleida 4 Balàfia-Pardinyes	16,9	40,2
Lleida 5 Cappont	14,0	38,3
Lleida 6 Bordeta-Magraners	18,6	39,1
Lleida Rural 1-Nord	23,7	36,7
Lleida Rural 2-Sud	26,3	39,5
Lleida 7 Onze de Setembre	17,5	37,3
Mitjana ABS Lleida	18,4	40,4
Mitjana Catalunya	16,4	37,7

Font: Observatori del Sistema de Salut de Catalunya.

NOTA: Les dades d'ocupació i treball i nivell d'instrucció de les dones del municipi de Lleida, tradicionalment analitzades com a dades sociodemogràfiques bàsiques, es troben desenvolupades dins dels apartats d'àmbit laboral i d'educació respectivament.

Es pot trobar major detall de les taules i gràfics de dades sobre les que s'ha treballat en l'apartat d'Annexos.

PROPOSTES PER LA RECOLLIDA I ANÀLISI DE DADES

Es disposen de poques dades sociodemogràfiques a nivell municipal, moltes d'elles assimilades des de dades provincials.

Seria interessant disposar d'informació ampliada respecte a l'estructura de les llars del municipi, especialment pel que fa a les llars monomarentals. Actualment es disposa d'informació parcialitzada entre els registres de l'àmbit de Serveis Socials i d'Habitatge sense que siguin explotades i analitzades conjuntament i resultant insuficient per la comprensió d'aquesta realitat. Destaca també la necessitat d'ampliar la recollida d'informació respecte a les llars unipersonals de dones desagregades per edat, ingressos, grau d'autonomia per a les activitats de la vida diària, etc. Així com la informació respecte a les dones joves (de 18 a 35 anys) emancipades.

SALUT, BENESTAR I QUALITAT DE VIDA

RESUM INFOGRÀFIC DE LES PRINCIPALS DADES

Major prevalença de problemes crònics i discapacitat i menor percepció de qualitat de vida entre les dones

DADES SOBRE SALUT, BENESTAR I QUALITAT DE VIDA



L'estat de salut de la població de la regió sanitària de Lleida està lleugerament per sobre de la mitjana catalana. Es mantenen els biaixos de gènere en salut també en el municipi.

AUTOPERCEPCIÓ DE SALUT I HÀBITS SALUDABLES

L'autopercepció de qualitat de vida de les dones és

4%

més negativa que la dels homes. Aquest percentatge es veu incrementat a mesura que les dones tenen més edat.

Les dones perceben que disposen de bons hàbits de salut sempre o quasi sempre.

1 hora de mitjana setmanal d'exercici entre les dones. La mitjana baixa a 0,4 h en dones entre els 30 i els 50 anys.

56% de les dones expressen tenir dolenta o regular qualitat del son.

6,5h de mitjana de son diari en dones per sobre dels 30 anys.

78% de dones majors de 30 anys i amb càrregues familiars anteposen la salut i cura dels altres per sobre de la seva pròpia.

SALUT MENTAL I DISCAPACITAT

Menor prevalença de depressió, ansietat i migranya que la mitjana catalana.



El **22%** de les persones en tractament per addiccions són dones.



prevalença de discapacitat en dones i en població major de **65 anys**

El **75%** de les dones amb diagnòstic de salut mental ha viscut violència masclista.



La meitat de la població amb discapacitat disposa d'un reconeixement legal d'aquesta. LLeugera disminució de dones amb reconeixement de discapacitat al municipi.



40% de les dones amb diagnòstic de salut mental ha viscut violència sexual.



LA FIGURA DE CUIDADORA

78% de les persones que demanen orientació per tenir cura d'un familiar són dones.

83% de les participants dels cursos bàsics per cuidadors/es no professionals són dones.

El **84%** de les dones majors de 30 anys considera que els serveis de suport i atenció a la dependència representen una ajuda i no una corresponsabilitat.

DRETS SEXUALS I REPRODUCTIUS

El **69,5%** de les dones creu que disposa d'un baix o insuficient coneixement sobre la seva salut sexual i reproductiva.

Les dones cuidadores poden comptar amb suports diversos però la organització i responsabilitat de les cures sempre recau en elles.



El **60%** de les dones no coneix els Drets Sexuals i Reproductius. I un 40% expressa desconeixement sobre la xarxa municipal d'atenció existent.

Salut, benestar i qualitat de vida

“La desigualtat de poders afecta de manera transversal tots els àmbits de vida de les dones. En el context d’una societat patriarcal, les dones i els homes han tingut un accés diferenciat als seus drets, entre ells la salut. En l’àmbit de la salut i el gènere interseccionen molts factors identitaris com la nacionalitat, el gènere, l’orientació sexual, la classe social i fins i tot la religió. Totes aquestes interseccions relacionades amb el fet de ser dona generen en la actualitat desigualtats en l’accés i en el tractament. A més els estereotips tenen un fort impacte en la salut i els seus efectes atempten directament contra els drets de les dones.”⁶

La paradoxa del gènere en salut

És evident que existeix una mortalitat i una morbiditat diferencial entre dones i homes. A nivell mundial, las dones tenen major esperança de vida que els homes (al voltant de 73 anys per les primeres i al voltant de 69 pels segons)

Taula 11: Esperança de vida en néixer. Mitjana Període 2014-2018

	DONES	HOMES
Catalunya	86,03	80,48
Província de Lleida	85,94	80,46

Font: Elaboració pròpia a partir d’IDESCAT.

Cal ressaltar però que, tot i que les dones viuen més, gaudeixen també de pitjor salut i menor percepció de qualitat de vida.

Aquesta diferència (mortalitat/morbiditat), anomenada *la paradoxa de gènere en salut*, no pot ser explicada apel·lant a un sol motiu. Es deu a factors multicausals com riscos vinculats a estils de vida, riscos biològics, conductes de salut i malaltia, diferències en la utilització i accés als serveis de salut, etc.

El gènere influeix en la salut i el benestar en tres àmbits:

- Els determinants de salut relacionats amb el gènere, inclosa la interacció amb altres factors socials i estructurals
- Les conductes en l’àmbit de la salut en funció del gènere
- La resposta del sistema de salut en funció del gènere

En aquest apartat s’han triat alguns indicadors de salut que aporten informació rellevant en clau de gènere en salut, sent conscients que es podrien analitzar múltiples indicadors de salut en un estudi més detallat i especialitzat exclusivament en gènere i salut.

Per últim destacar que una anàlisi des d’un enfocament de gènere en salut no es basa en una anàlisi centrada en diferències biològiques entre ambdós sexes davant una mateixa patologia sinó que busca identificar les diferències socials i culturals de dones i homes i l’impacte que té en la seva relació amb la salut. Mentre que l’anàlisi des de les diferències entre sexes identifica incidències de malalties en dones i homes, diferents factors de risc o necessitat de tractament davant una mateixa patologia, etc. el gènere pot determinar diferents possibilitats d’accés a l’atenció sanitària, l’adherència a tractament o l’impacte dels determinants socials i econòmics de la salut.

⁶ Institut Català de les Dones

PRIMERA APROXIMACIÓ A LA REALITAT DE LES DONES DEL MUNICIPI: DADES AL RESPECTE

i. ESTAT DE SALUT

Segons l'Enquesta de salut de Catalunya (ESCA) del 2019 **l'estat de salut de la població de la regió sanitària de Lleida⁷ està lleugerament per sobre de la mitjana catalana**. Destaquen però dos indicadors de salut que mostren major incidència de certes patologies en la població de la zona:

Taula 12. Percentatge de població amb Diabetis en població major de 15 anys

	SI	NO
Catalunya	7,9	92,1
Regió Sanitària de Lleida	8,1	91,9

Font: ESCA. Enquesta de Salut de Catalunya. 2019

Taula 13. Percentatge de població amb Diagnòstic de tumors malignes o càncer

	SI	NO
Catalunya	3,8	96,2
Regió Sanitària de Lleida	5,7	94,3

Font: ESCA. Enquesta de Salut de Catalunya. 2019

Altres fonts aporten també una **lleugera major incidència d'Esclerosi Múltiple i Fibromiàlgia** a la regió. La prevalença d'aquestes patologies entre la població femenina és de 2 de cada 3 casos diagnosticats segons el Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya.

L'Enquesta de salut de Catalunya (ESCA) recull informació de la població resident a Catalunya, sense límit d'edat, sobre l'estat de salut, els comportaments relacionats amb la salut i l'ús dels serveis sanitaris. I presenta les dades desagregades per les 9 regions sanitàries existents a Catalunya.

Altres indicadors que apareixen en l'enquesta ESCA 2019 desagregats per regions sanitàries i que serien claus per una anàlisi de la salut de la regió en clau de gènere no apareixen desagregats per sexe:

- Suport social, salut mental i benestar emocional
- Cobertura sanitària
- Utilització dels serveis sanitaris
- Pràctiques preventives
- Activitat física, mobilitat i alimentació
- Consum de tabac i alcohol

⁷ S'estima que les dades que facilita la Regió Sanitària de Lleida són equiparables a la realitat del municipi de Lleida perquè El Segrià representa el 60% de la població que engloba les 6 comarques d'aquesta Regió Sanitària. Es pot consultar a l'Annex 2 la taula explicativa corresponent.

ii. ESTAT DE SALUT AUTOPERCEBUT I HÀBITS SALUDABLES

Les dones tenen pitjor percepció del seu estat de salut que els homes, malgrat que tenen comportaments més saludables que ells, segons revela l'Enquesta de Salut de Catalunya (ESCA) del 2019.

Si bé les dones fumen menys que els homes (18,5% davant el 29,7%), fan un consum de risc d'alcohol menor (1,5% davant el 5,4%) i segueixen més una dieta mediterrània (65,3% davant el 56,6%), la seva sensació és que tenen una pitjor salut en gairebé totes les edats.

Les dones presenten una prevalença més gran de problemes crònics i discapacitats i una pitjor percepció de les seves condicions.

Pel que fa a la comparativa amb el conjunt de Catalunya cal assenyalar que l'Enquesta de Salut de Catalunya 2018 conclou que no hi ha diferències significatives entre RS i les dades catalanes, tal i com exposa l'anàlisi de les dades d'autopercepció de la salut de 2018:

***“MÉS DE TRES QUARTES PARTS DE LA POBLACIÓ DE 15 ANYS I MÉS FAN UNA VALORACIÓ POSITIVA DEL SEU ESTAT DE SALUT (81,6% ELS HOMES I 73,2% LES DONES). AQUESTA PERCEPCIÓ EMPITJORA EN ELS GRUPS DE MÉS EDAT (SOBRETOT A PARTIR DELS 45 ANYS), EN LES PERSONES DE CLASSES SOCIALS MENYS AFAVORIDES (73,0% LA CLASSE III I 87,6% LA CLASSE I) I EN LES QUE TENEN NIVELLS D'ESTUDIS MÉS BAIXOS (58,8% SENSE ESTUDIS O AMB ESTUDIS PRIMARIS I 89,6% AMB UNIVERSITARIS). TANT EN GENERAL COM PER A CADASCUNA D'AQUESTES VARIABLES, LES DONES PERCEBEN LA SEVA SALUT PITJOR QUE ELS HOMES (I S'ARRIBA A UNA DIFERÈNCIA DE 14 PUNTS DE PERCENTATGE ENTRE ELS HOMES I LES DONES QUE TENEN ESTUDIS PRIMARIS O NO EN TENEN). NO S'OBSERVEN DIFERÈNCIES PER REGIÓ SANITÀRIA. DES DE 1994 FINS AL 2012, EL PERCENTATGE DE PERSONES QUE VALOREN EL SEU ESTAT DE SALUT COM A POSITIU HA AUGMENTAT, DEL 2012 AL 2016 ES MANTÉ ESTABLE I A PARTIR D'AQUEST ANY EL PERCENTATGE TORNA A DISMINUIR I S'EIXAMPLA LA DIFERÈNCIA ENTRE HOMES I DONES.*”**

Enquesta de Salut de Catalunya. 2018. Resum executiu.

Per accedir a les dades desagregades per sexe a nivell de RS cal recórrer al període temporal 2013-2016 per a les dades de la Regió Sanitària i a les dades de 2016 estandarditzades per al conjunt de Catalunya:

Taula 14 Autopercepció de la salut 2013-2016.

REGIÓ	SEXE	% PERCEPCIÓ POSITIVA	% PERCEPCIÓ NEGATIVA
Regió Sanitària Lleida	Homes	84,7	15,3
	Dones	81,5	18,5
	Total	83,1	16,9
Catalunya (% ESTAND.)	Homes	86,3	13,7
	Dones	80,7	19,3
	Total	83,4	16,6

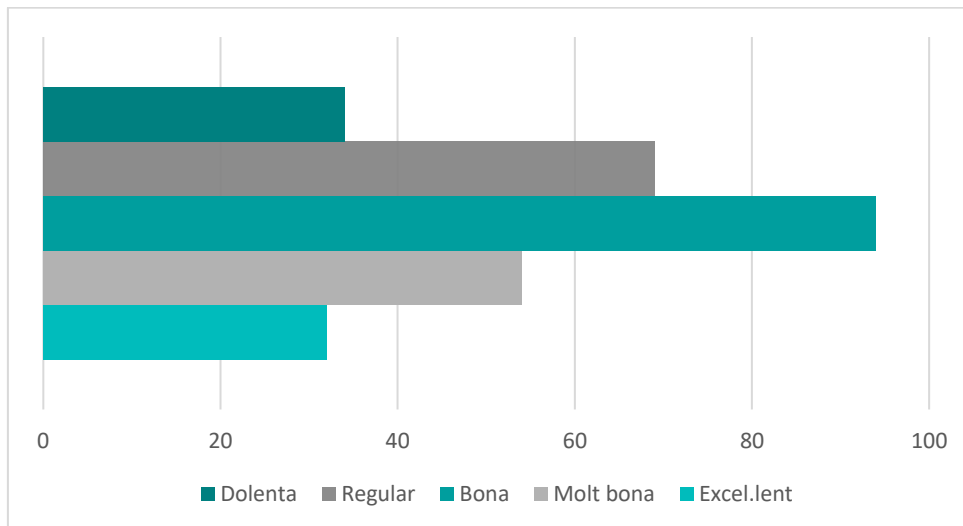
Font: Observatori del Sistema de Salut de Catalunya. Indicadors de Salut comunitària.

A través de la taula 14 s'observa una major autopercepció negativa de la salut entre la població de dones de la RS de Lleida, anàlogament al que conclou l'Enquesta de Salut de Catalunya. Aquesta autopercepció negativa es produeix en el context paradoxal d'uns hàbits de vida més sans entre la població de dones per que fa al tabaquisme, al consum d'alcohol i l'adscripció a la

dieta mediterrània (ESC, 2018). Caldria contextualitzar aquesta menor percepció de bona salut entre les dones amb la manca d'espai i temps per prioritzar l'autocura, la càrrega mental i els malestars generats per la socialització de gènere que ens acompanyen, la divisió sexual del treball i els impactes que té a la vida quotidiana de les dones, etc.

Aquestes dades queden reforçades amb els resultats de l'enquesta pròpia realitzada en el marc de l'estudi a diferents dones del municipi.

Gràfic 11. Percepció de la salut en les dones enquestades al municipi



Font: Enquesta pròpia realitzada a dones del municipi. 2019

Hàbits saludables

La mitjana de percepció d'hàbits saludables en les dones enquestades es situa entre un 4 i 5 que correspon a una **percepció de bons hàbits saludables sempre o quasi sempre**.

Destaca però la divergència entre la autopercepció de bons hàbits saludables i les respostes a certs indicadors específics de qualitat de vida i hàbits de salut. Aquest contrast es visibilitza especialment a través de les respostes a les preguntes concretes vinculades a la **qualitat del son, les hores de son i les hores d'exercici físic setmanal**.

- Un 56% de les dones enquestades ubicaven la qualitat del seu son ((tenint en compte si li costa agafar el son, si té insomni, si es despertes moltes vegades durant la nit, etc.) en dolenta o regular quasi sempre.
- La mitjana d'hores dormides en dones enquestades per sobre dels 30 anys és de 6,5 hores
- La mitjana d'exercici setmanal en les dones enquestades oscil.la entre 0 i 2 hora setmanals.

El 78% de les dones enquestades majors de 30 anys i amb persones a càrrec refereixen anteposar la salut i cura dels altres per sobre de la seva pròpia autocura.

Les dades oficials ens mostren majors hàbits saludables entre les dones però cal aprofundir en la raó per la qual això és així. La forma en què recollim les dades en aquest cas és clau ja que pot invisibilitzar la principal raó per la que es registren millors hàbits especialment alimentaris entre les dones tot i que no sigui del tot cert.

Per un costat, en moltes enquestes oficials es demana pels bons hàbits alimentaris a les llars o unitats familiars i no es demana respecte als hàbits saludables específics de la persona enquestada. Nombrosos estudis corroboren que les principals responsables d'assegurar els bons hàbits en salut (inclosos els alimentaris) a les llars són les dones, encara que aquestes moltes vegades no els segueixin per falta de temps o de prioritització de la seva pròpia salut.

A aquesta fet cal sumar-hi les dades que mostren com les dones, a mesura que tenen més edat, van abandonant en gran mesura l'activitat física.

Per altra banda, en d'altres ocasions l'adquisició d'hàbits saludables entre les dones pot respondre també a la pressió per seguir i complir uns canons estètics determinats sense que això suposi una intencionalitat d'autocura i d'adquisició hàbits saludables.

Diferents iniciatives són impulsades a nivell municipal en la línia de promoure l'autocura entre les dones del municipi. Destaca el programa *Dona i Esport* de la Regidoria d'Esports i Activitat Física i els tallers destinats a promoure l'adquisició d'hàbits saludables i estratègies per millorar la salut física i emocional de les dones del Casal de la Dona, que culminen amb l'Aplec de les Dones, que organitza des del 1994 el Casal de la Dona i el Centre Municipal d'Informació i Atenció a les Dones de la Regidoria d'Educació, Cooperació, Drets civils i Feminismes de la Paeria.

ii. SALUT MENTAL I ADDICCIONS

Tal com hem mencionat, una de les seves principals limitacions de l'enquesta (ESCA) és la falta de dades desagregades per sexe en cada any i indicador analitzat. Tot i així destaquem 4 indicadors de salut relacionats amb patologies que solen presentar una major prevalença de diagnòstic en dones, sigui per causes biològiques o per biaix de gènere en els diagnòstics, i que ressalten per presentar-se en la Regió Sanitària de Lleida amb una menor prevalença que a la mitjana catalana.

Taula 14. Percentatge de persones amb Depressió

	SI	NO
Catalunya	12	88
Regió Sanitària de Lleida	10,8	89,2

Font: ESCA. Enquesta de Salut de Catalunya. 2019

Taula 15. Percentatge de persones amb Ansietat

	SI	NO
Catalunya	14,1	85,9
Regió Sanitària de Lleida	11,9	88,1

Font: ESCA. Enquesta de Salut de Catalunya. 2019

Taula 16. Percentatge de persones amb Migranya o mals de cap freqüents diagnosticats

	SI	NO
Catalunya	12,8	87,2
Regió Sanitària de Lleida	9,5	90,5

Font: ESCA. Enquesta de Salut de Catalunya. 2019

Taula 17. Percentatge de persones amb Trastorn mental diagnosticat

	SI	NO
Catalunya	4,2	95,8
Regió Sanitària de Lleida	1,7	98,3

Font: ESCA. Enquesta de Salut de Catalunya. 2019

En un estudi en major profunditat caldria analitzar si aquestes diferències, especialment en el camp de patologies vinculades a la salut mental i el benestar emocional, responen a factors ambientals concrets del territori, estratègies actives de despatologització des dels propis estaments sanitaris de la Regió o a una major incorporació de la perspectiva de gènere en els serveis de salut que disminueix certes etiquetes diagnòstiques errònies i esbiaixades pel gènere.

Consum de substàncies.

Els serveis especialitzats d'atenció a les addiccions de la regió presenten una població de persones usuàries i pacients altament masculinitzada. El 78% de les persones ateses han estat homes durant el 2018. Es presenten encara un major nombre de diferència entre dones i homes ateses en els tractaments per addicció o consum problemàtic de cocaïna, heroïna i cànnabis.

Aquesta xifra és lleugerament superior a la mitjana catalana que atén entre un 70 i un 75% de població masculina.

Cal destacar que les dades de l'informe del Departament de Salut no diferencia les atencions realitzades des de la Xarxa per situacions de consum de fàrmacs amb potencial d'abús (psicofàrmacs com benzodiazepines, etc.) que solen presentar major prevalença entre les dones.

Per altra banda seria important conèixer la prevalença específica de consum en homes i dones a la regió i creuar amb l'estimació que realitza el Departament de Salut de la Generalitat respecte al % de persones total que atén la xarxa de salut mental i addiccions (entre un 20 i un 25% de persones amb addicció són ateses a la Xarxa), analitzant així les dificultats d'accés a aquesta tipologia de recursos per part de dones. Es tracta d'una tendència present a tots els recursos especialitzats del territori català.

Salut mental i violències masclistes

Segons dades de l'Entitat Salut Mental Catalunya-Terres de Lleida el 75% de les dones amb diagnòstic de salut mental han viscut algun tipus de violència masclista en l'àmbit familiar o de la parella al llarg de la seva vida. Mentre que el 40% ha viscut alguna situació de violència sexual.

iii. DISCAPACITAT

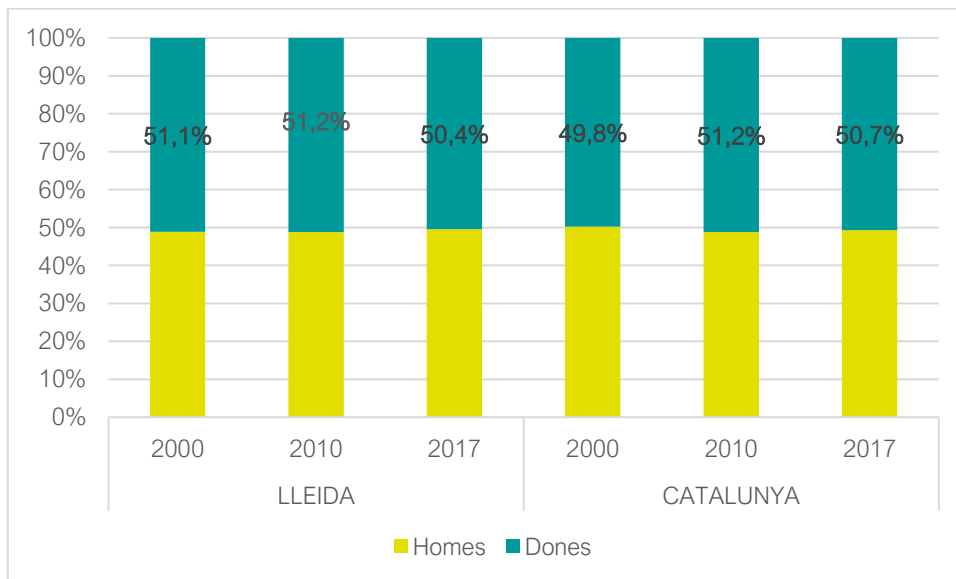
La prevalença de la discapacitat és major entre les dones i en la població de més de 65 anys, destacant un a proporció major de dones en aquesta franja d'edat.

Segons dades de l'ESCA el 14,5% de la població té algun tipus de discapacitat en major o menor grau i només un 7,4% de la població està certificada de discapacitat pel Departament de Treball Afers Socials i Famílies.

Reconeixement legal de discapacitat

La diversitat funcional o "discapacitat" (terme emprat als registres oficials) es fa evident en els casos en els que aquesta es troba reconeguda legalment. Fora d'aquests registres es difícil inferir la proporció de persones que es troben en aquesta situació. Per tant es compta amb dades que s'estima inferiors al que es pot donar a la realitat. Tanmateix, és d'interès analitzar els casos que consten a les estadístiques oficials. El Gràfic 11 mostra la relació entre dones i homes del grup poblacional registrat.

Gràfic 12. Proporció de dones i homes amb reconeixement legal de "discapacitat" a la ciutat de Lleida i al conjunt de Catalunya.



Font: Elaboració pròpia a partir d'IDESCAT. Departament de Treball Afers Socials i Famílies.

Tot i que els valors no mostren variacions significatives sí que és d'interès destacar que mentre la tendència al conjunt de Catalunya és d'un lleuger augment de dones amb reconeixement legal de "discapacitat" (del 49,8% l'any 2000 al 50,7% l'any 2017), aquesta tendència s'ha donat a la inversa en el cas de la ciutat de Lleida passant del 51,1% l'any 2000 al 50,4% l'any 2017. Davant aquest fet és interessant interrogar-se sobre possibles casos de "no diagnòstic", alhora que remarcar la necessitat de les dades actualment no disponibles resultants dels creuaments de la variable sexe amb les de grup d'edat i grau de "discapacitat" reconeguda per assolir un major coneixement en aquest àmbit.

Per poder analitzar en major profunditat possibles bretxes de gènere en el reconeixement de discapacitat caldria creuar les dades respecte al nombre de dones i homes que sol·liciten “reconeixement de discapacitat” i el nombre de dones i homes que se’ls acaba concedint. Ja que nombrosos estudis remarquen l’alta prevalença de malalties cròniques en dones que generen certs graus de dependència.

Un altre factor a analitzar seria veure si totes aquelles dones que presenten diagnòstics i simptomatologies susceptibles de sol·licitar el reconeixement del grau de Dependència ho acaben sol·licitant. I quantes d’elles continuen sent la principal figura cuidadora en la seva unitat familiar.

Destaca també la manca de dades desagregades per sexe respecte a l’**índex de dependència global**, indicador que ens mostra, entre d’altres, el nivell de qualitat de vida amb el que envelleixen dones i homes i el pes que pot jugar el desgast provocat pel rol de les cures al llarg de la vida especialment en les dones i en les seves condicions de salut a la vellesa.

iv. LA FIGURA CUIDADORA

S’estima que més del 60% de les dones amb grau de discapacitat mitjà i lleu a Catalunya continuen fent de principal cuidadora de la llar.

Més de la meitat de les dones cuidadores (59%) té problemes musculars o circulatoris associats a l’esquena. Pel que fa a la salut mental, el 35,7% de les dones pateix o ha patit ansietat i el 31,9% ha estat diagnosticada de depressió. Si posem en conjunt aquestes dues dades, trobem que gairebé la meitat de les dones cuidadores (49,2%) manifesta haver patit ansietat o depressió. Comparant-ho amb l’Enquesta de salut de Catalunya (ESCA, 2015), veiem que aquest percentatge està molt per sobre de dones del territori català.

El 78% de les persones que demanen orientació als diferents serveis i entitats que conformen Salut Mental Catalunya-Terres de Lleida per tenir cura d’un familiar són dones.

Dades similars es presenten respecte a la participació en els *cursos bàsics de formació a cuidadors/es no professionals* organitzats per Serveis Socials on una mitjana del 83% són també dones.

La manca de suport social en les persones amb diagnòstic de salut mental i/o discapacitat incrementa a mesura que ho fa l’edat, especialment en les dones.

Una altra característica que es propicia en el context de la cura és que la responsabilitat no es distribueix.

El 84% de les dones majors de 30 anys enquestades del municipi afirmen que *“Els serveis de suport i d’atenció a la dependència representen una ajuda no una coresponsabilitat.”*

Aquesta situació es repeteix, també, quan hi ha una xarxa de suport forta, que es podria traduir en més distribució de les activitats vinculades a les cures. Aquesta participació, però, s’acostuma a percebre com un mer suport i hi ha tasques que no es deleguen. La gestió de la salut i l’administració de l’economia són les activitats en què menys col·laboren els agents de la xarxa de suport i, al mateix temps, són les tasques que més es relacionen amb la planificació, la supervisió i l’organització de les cures. Les dones cuidadores poden comptar amb suports

diversos en activitats concretes, però els agents de la xarxa de suport no es corresponsabilitzen del que suposa l'organització de les cures⁸.

v. DRETS SEXUALS I REPRODUCTIUS

Els Drets Sexuals i Reproductius, en tant que Drets Humans, són imprescindibles per al desenvolupament. Les societats no poden ser justes i equitatives sense el reconeixement i exercici ple dels drets sexuals i reproductius de tota la població. Assegurar que es compleixen els de drets sexuals i reproductius en el municipi significa que aquests drets no només garanteixen l'accés a l'atenció en salut sexual i reproductiva, sinó que també garanteixen l'autonomia de les dones, sense cap discriminació, per a prendre les seves pròpies decisions en tot el que correspongui a la seva sexualitat, inclosa la reproducció, per a la qual cosa es requereix una educació i informació veraç, oportuna, científica i sense prejudicis.

L'Observatori de drets sexuals i reproductius denuncia la falta d'informació que hi ha a Catalunya entorn a què són aquests Drets. Així, també s'inclou una enquesta realitzada a 300 persones de la qual es desprèn com 6 de cada 10 persones asseguren no haver sentit mai a parlar sobre els drets sexuals i reproductius, i un 40% no sap on i com es pot realitzar un avortament.

A la enquesta administrada a nivell municipal un **69,5% de les dones enquestades** destaca disposar d'un baix o insuficient coneixement sobre la seva salut sexual i reproductiva.

La recerca realitzada al 2016 per part de l'Ajuntament de Lleida i l'Agència de Salut Pública de Catalunya per conèixer l'estat de l'oci nocturn de Lleida pel que fa als hàbits i experiències de la població que surt de festa ens indica que el **38% dels i les joves enquestades manifesten que no és fàcil accedir a preservatiu** en el context de l'oci nocturn al municipi.

A nivell municipal destaca també el treball que es realitza des de l'ASSIR per la promoció dels DDSSRR així com el treball de la Fundació Ferreruela Sanfeliu per acostar aquests drets a les dones d'origen estranger del municipi, especialment aquelles d'origen africà.

Interrupció voluntària de l'embaràs

La interrupció voluntària de l'embaràs (IVE) és una demandes històriques del moviment feminista per garantir els drets sexuals i reproductius de les dones. L'any 2010 es legislava el dret universal a l'IVE garantit al sistema sanitari públic. Alguns arguments en contra apuntaven que la nova legislació suposaria un augment exponencial del nombre de casos, l'anàlisi de la sèrie temporal 2007-2017 de la Taula 18 mostra el contrari:

⁸ Estudi Salut i qualitat de vida de les dones cuidadores de familiars. 2018. Spora

Taula 18. Interrupcions voluntàries de l'embaràs registrades per territori. 2007-2017.

REGIÓ	ANY	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Segrià	Nº	437	650	653	572	570	569	613	440	524	493	518
	VAR. %	-	0,49	0,005	-0,12	-0,003	-0,002	0,077	-0,28	0,19	-0,06	0,05
Cat.	Nº	23.799	26.932	26.046	24.305	22.614	21.956	22.083	19.130	19.521	19.661	19.686
	VAR. %	-	0,13	-0,03	-0,07	-0,07	-0,03	0,01	-0,13	0,02	0,01	0,001

Font: Idescat. Departament de Salut. Estadística de la interrupció voluntària de l'embaràs, Servei d'Informació i Estudis, Direcció General de Planificació i Recerca en Salut.

S'observa una tendència sostinguda de manteniment del nombre d'IVE registrades per a la comarca del Segrià en què s'intercalen els anys de disminució i d'augment sempre en percentatges per sota la unitat percentual, mentre que per al conjunt de Catalunya la dada ha disminuït en uns quatre mil casos des de l'any 2007.

La disminució a nivell de percentatge mostra com a la regió de Lleida s'ha produït una menor disminució amb diferents fluctuacions mentre que a nivell català s'ha mantingut una disminució estable des del 2008, fins i tot previ a la aprovació de la llei.

Taula 19. % de disminució dels casos d' Interrupcions voluntàries de l'embaràs del 2010 al 2017 al Segrià

	CASOS 2010	CASOS 2017	% DE DISMINUCIÓ DE CASOS
Catalunya	24.305	19.686	19%
Segrià	572	518	9,4%

Font: Elaboració pròpia a partir d'IDESCAT. Departament de Salut.

Per altra banda destaca com les dades de IVE a nivell català des del 2011 fins al 2017 han presentat valors per sota de la dada inicial del 2007. A nivell de territori del Segrià aquesta dada continua mostrant xifres superiors al 2007.

Hipòtesis per continuar amb l'anàlisi en clau de gènere

- Caldria en un estudi en detall explorar les estratègies de salut sexual i reproductiva més globals, respecte a anticoncepció i educació sexuals al territori per veure si aquestes poden ajudar a contextualitzar el menor % de disminució de casos respecte a Catalunya
- Caldria veure en quina edat s'han donat els majors IVE
- Recordem que un major nombre d'IVE no té per què significar una dada negativa necessàriament sinó que també pot respondre a una major estratègia d'accessibilitat a aquestes intervencions per part de les dones

PROPOSTES PER LA RECOLLIDA I ANÀLISI DE DADES

Ens trobem amb el principal limitant de la falta de dades en salut a nivell municipal o en la dificultat d'accedir a aquestes i poder-les explotar. Per altra banda, moltes de les dades de salut oficials que resulten interessants en clau de gènere no apareixen desglossades ni per sexe ni per gènere.

Per això es considera interessant valorar la possibilitat de facilitar periòdicament (bianualment) una enquesta com la dissenyada per aquest estudi (veure annex 1) per tal de poder obtenir dades concretes del territori desagregades per gènere. Aquesta enquesta podria ser facilitada pels equips professionals entre una mostra de persones usuàries o pacients de recursos públics municipals o que actuen en el municipi.

Per altra banda s'ha realitzat una revisió de varis estudis municipals vinculats a la salut i la qualitat de vida que no presenten les dades desagregades per gènere tot i que es registren de forma diferenciada. Les preguntes en tots els estudis analitzats eren les mateixes per ambdós, no contemplant la diversitat i especificitats de dones, homes i altres identitats de gènere. Seria interessant dotar-se de mecanismes a nivell municipal per assegurar la transversalització de gènere en estudis i models que es treballin i que poden ser font de dades molt interessants en aquest camp. És especialment rellevant aquesta mirada en estudis respecte usos i accessibilitat dels serveis i del sistema de salut, salut mental i consum i salut en joves.

Un exemple de bona pràctica són els resultats del treball realitzats en el marc del programa *Planeth Youth* que el municipi en forma part i on apareixen i es treballen les dades desagregades per gènere.

Finalment es desglossen alguns dels àmbits en què creiem interessant obtenir o construir dades i a les que no s'ha pogut accedir en el marc d'aquest estudi:

- Accidents en l'àmbit laboral i salut laboral de les dones del municipi
- Perfil i detecció de necessitats específiques de les dones cuidadores del municipi
- Dones dependents i suport social existent

EDUCACIÓ I FORMACIÓ

RESUM INFOGRÀFIC DE LES PRINCIPALS DADES

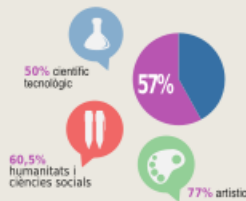
L'EDUCACIÓ COM A MIRALL DELS PATRONS DE GÈNERE



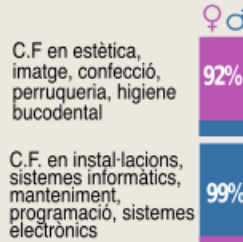
Menor proporció de dones en situació d'analfabetisme respecte a la mitjana del territori català.

DADES SOBRE EDUCACIÓ I FORMACIÓ

Alumnes de batxillerat



Cicles formatius



Les desigualtats de gènere es consoliden a finals de l'ESO amb l'elecció educativa.

Estudis universitaris

El **95%** de l'alumnat d'educació i llengües són dones. Mentre que a les enginyeries tan **sols són un 5%**.



Major nivell d'estudis universitaris entre la població de dones.

Educació al llarg de la vida



32% de l'alumnat matriculat als centres d'educació per a persones adultes són dones.



En la franja dels 30 als 39 anys les dones matriculades representen només un **18,8%**.



51% de les dones matriculades tenen 50 anys i més.



La franja de 65 anys i més és la única en què el nombre de matrícules de dones supera a la d'homes.

Altra formació per a persones adultes

71% de les persones matriculades a la Universitat Popular són dones. Aquesta diferència es fa especialment evident en els estudis de l'Escola d'Art.

Les formacions i tallers oferts des de Centres cívics i entitats estan també altament feminitzats.

L'edat, les càrregues de cura i la tipologia d'estudis o formacions són clau a l'hora d'analitzar la distribució de dones i homes matriculades entre la població adulta.

ESTUDIS MÉS FEMINITZATS

CONDICIONS LABORALS MÉS PRECARITZADES

Educació i formació

Entre els anys 1991 i el 2018, el nivell d'instrucció de la població ha crescut, continuant creixent fins a l'actualitat. Les dades del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya mostren també que tant pels homes com per les dones, el percentatge de la població sense estudis decreix pràcticament a la meitat. Les persones que només tenen l'educació obligatòria disminueixen mentre creix el percentatge de persones amb estudis secundaris. Pel que fa a l'educació obligatòria, mentre l'any 1991 hi havia menys dones que homes amb aquest nivell d'instrucció, al 2011, les dones superen els homes en aquesta categoria. Elles tenen també més presència que ells entre les persones amb estudis universitaris. Tot i això els biaixos de gènere en l'educació formal i la formació continua segueix molt present.

Tot i que la desigualtat és una variable transversal que afecta tots els estrats socials, la discriminació de gènere en l'àmbit educatiu està especialment creuada i relacionada amb altres variables, com la pertinença ètnica, religiosa, social o l'orientació sexual. En aquest apartat no s'entrarà a analitzar les desigualtats de gènere en els continguts, currículums ocults i formes relacionals que s'estableixen dins de l'àmbit educatiu, essencials per altra banda per tal d'assegurar un accés igualitari en tots els àmbits i nivells educatius i per promoure una transformació efectiva a nivell social en aquest sentit. Sinó que analitzarem aquelles particularitats del territori de Lleida en base a uns indicadors claus des de la perspectiva de gènere a cada nivell d'instrucció.

Per altra banda, promoure l'equitat de gènere en l'àmbit educatiu és fonamental per poder contribuir a garantir a noies i nois un futur professional i personal en què ambdós puguin tenir les mateixes oportunitats laborals. Al nostre territori, malgrat hi hagi major percentatge de dones en l'ensenyament superior, això no es reflecteix després en el mercat de treball, on les dones continuen essent més excloses dels llocs amb més poder de decisió i on tenen condicions laborals desiguals comparativament als homes tal i com veurem en l'apartat de *mercat laboral, feminització de la pobresa i conciliació*.

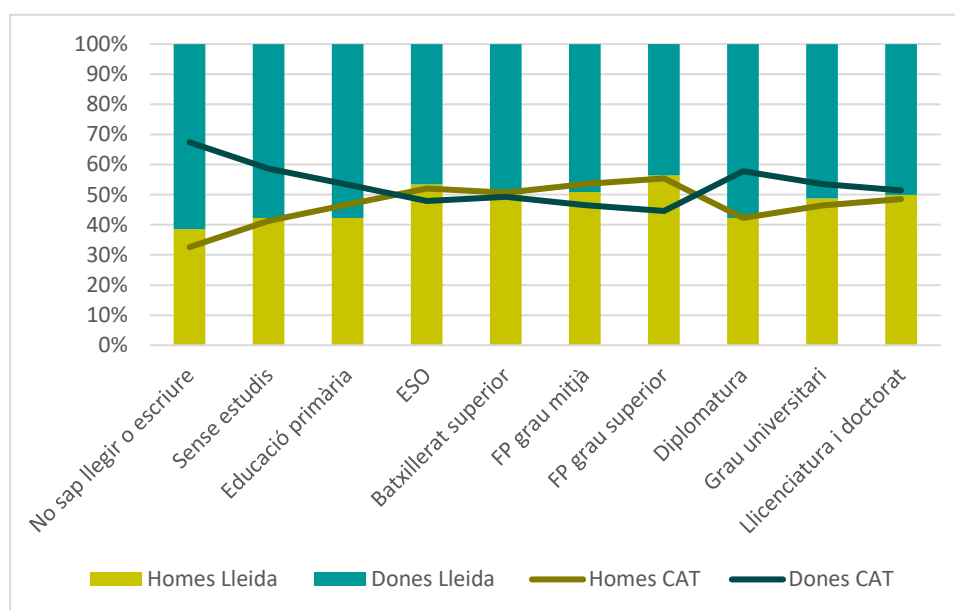
PRIMERA APROXIMACIÓ A LA REALITAT DE LES DONES DEL MUNICIPI: DADES AL RESPECTE

Al següent apartat es recullen els principals indicadors que permeten observar els possibles biaixos de gènere a l'àmbit educatiu. En primer lloc es mostren les dades del Cens de 2011 per seguir amb l'anàlisi de la presència de dones als nivells educatius post-obligatoris pel municipi de Lleida a través de les dades del Departament d'Ensenyament de la Generalitat i del Departament de Recerca i Universitats. Les dades disponibles es corresponen amb el curs acadèmic 2017-2018.

i. NIVELL D'INSTRUCCIÓ

En termes generals el nivell d'instrucció de la població lleidatana mostra tendències properes a les dades catalanes tal i com s'observa al Gràfic 13:

Gràfic 13. Nivell d'instrucció per sexe a la ciutat de Lleida. 2011.



Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat. Cens 2011.

La diferència més notable la trobem a la categoria "no sap llegir ni escriure", on hi ha un 67% de dones a nivell català, mentre que a la ciutat de Lleida representen el 61%, sis punts percentuals per sota pel que fa a la presència de dones dins del grup d'analfabetisme.

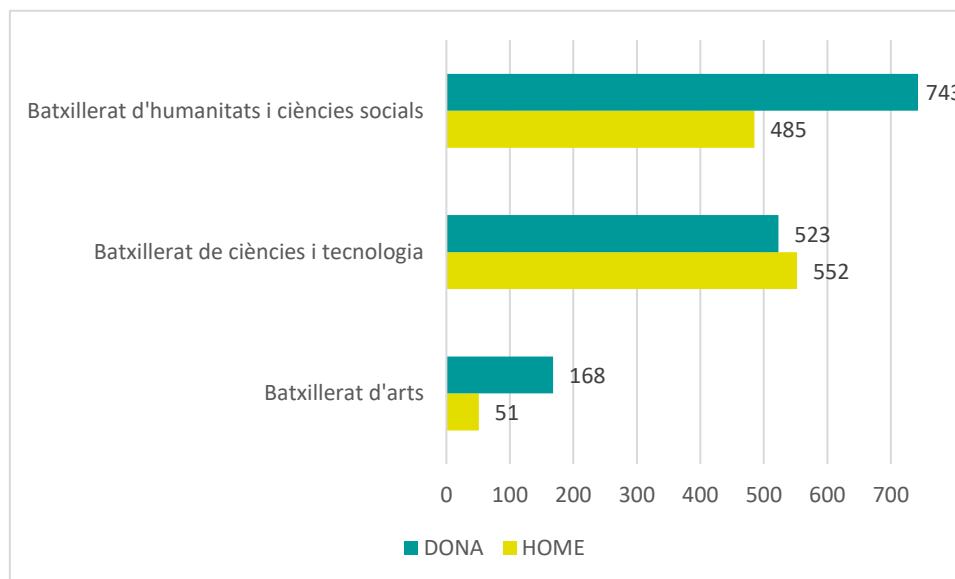
"Lleida presenta una menor proporció de dones en situació d'analfabetisme respecte a la mitjana del territori català"

ii. EDUCACIÓ FORMAL

Batxillerat

La ciutat de Lleida compta amb 27 centres de secundària i s'ofereixen les tres branques dels estudis de Batxillerat: humanitats i ciències socials, ciències i tecnologia, i art. Les matrícules agregades per als dos cursos d'estudis post-obligatoris mostren una distribució paritària a la branca de ciències i tecnologia, una major presència de dones a la branca d'humanitats i ciències socials on aquestes representen el 60,5% i una alta feminització a la **branca d'arts la distància s'eixampla arribant les dones a representar el 76,7%**. A nivell global, al curs 2017-2018 s'hi van matricular 1.434 dones i 1.088 homes. A la taula següent es mostren el total de matrícules per sexe a cada branca d'especialitat:

Gràfic 14. Alumnat matriculat per sexe i modalitat de Batxillerat. Valors absoluts.

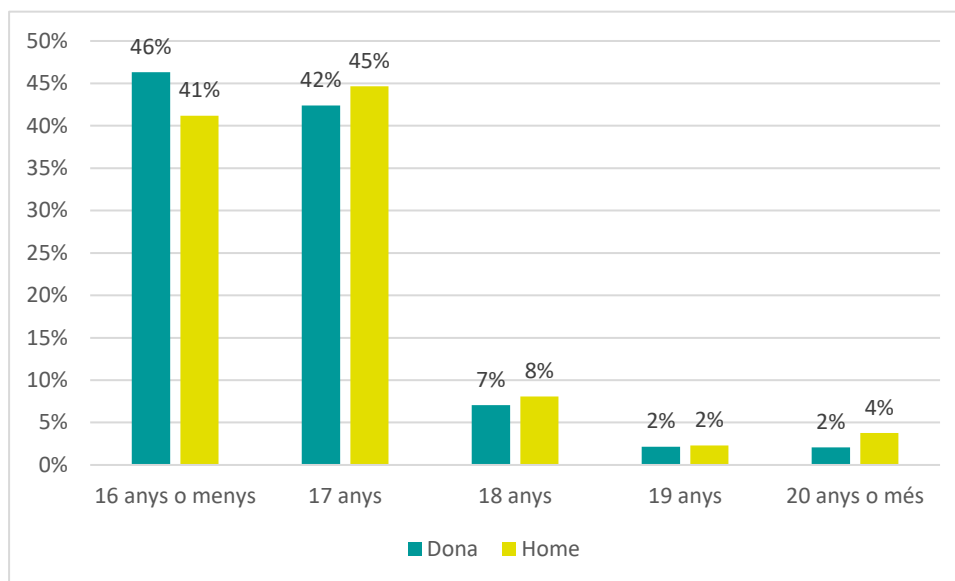


Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Dept. Ensenyament. Curs 2017-2018. Lleida.

“Al final de l’ESO les desigualtats de gènere es consoliden tant en resultats de les proves acadèmiques per àmbits com en l’elecció de la modalitat de Batxillerat a cursar.”

Per edats, al gràfic 15 s’observa la distribució per edats de les matrícules de cada sexe. Tant homes com dones concentren les matriculacions al grup de 16 anys o menys (un 46% de dones i un 41% d’homes). Els segueix el grup de 17 anys amb un 42% de les dones matriculades i un 45% dels homes matriculats. Aquest dos grups es corresponen amb l’edat de l’alumnat que entra per primera vegada als estudis de Batxillerat sense interrupcions en els estudis, o bé sense haver repetit cap curs a l’etapa educativa anterior. Les edats de 17 anys o més tenen pesos inferiors, aquí els homes hi concentren el 14% de les matrícules, mentre que les dones representen l’11%.

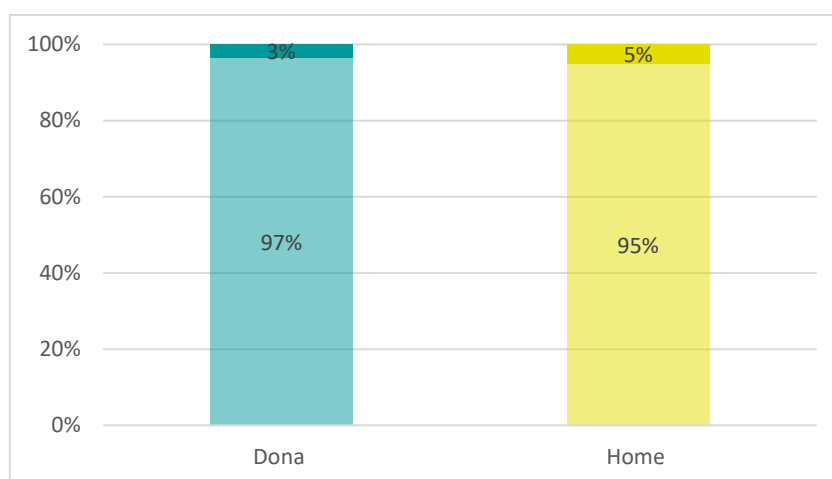
Gràfic 15. Matriculacions als estudis de Batxillerat per edat i sexe.



Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Dept. Ensenyament. Curs 2017-2018. Lleida.

El torn nocturn d'estudis s'associa a alumnat que combina la seva formació amb una ocupació al mercat laboral. Al següent gràfic s'observa com el pes per a tots dos sexes en aquest torn és molt petit ja que només representa un 3% del total de matriculacions de dones, i un 5% del total de matriculacions d'homes:

Gràfic 16. Percentatge de matriculacions de cada sexe per torn d'estudis.



Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Dept. Ensenyament. Curs 2017-2018. Lleida.

Cicles formatius

Els cicles formatius, al tractar-se d'estudis professionalitzadors, representen un bon indicador del grau de feminització o masculinització de les professions existents al mercat laboral. Les dades de matriculacions mostren una clara estratificació per sexes en correspondència amb els estereotips patriarcals que associen les professions a un gènere determinat. Les professions tècniques són dominades pels homes, mentre que les relacionades amb treballs de cura i amb la imatge personal és on les dones mostren més presència. Tot seguit (Taula 19) es representen aquelles matrícules que van mostrar una tendència a la feminització tant per als estudis de grau mitjà com de grau superior:

Taula 20. Matrícules de cicles formatius de grau mitjà i superior

	Dona	Home	Total
Cfps - Estètica Integral I Benestar	100%	0%	100%
Cfps - Imatge Per Al Diagnòstic	100%	0%	100%
Cfpm - Confecció I Moda	96%	4%	100%
Cfpm - Estètica I Bellesa	94%	6%	100%
Cfps - Vestuari A Mida Per Espectacles	92%	8%	100%
Cfps - Educació Infantil	90%	10%	100%
Cfpm - Perruqueria I Cosmètica Capil·lar	88%	12%	100%
Cfps - Patronatge I Moda	88%	12%	100%
Cfps - Mediació Comunicativa	88%	12%	100%
Cfps - Higiene Bucodental	88%	12%	100%
Cfpm - Instal·lacions Elèctriques I Automàtiques	2%	98%	100%
Cfpm - Sistemes Microinformàtics I Xarxes	1%	99%	100%
Cfpm - Elaboració De Productes Alimentaris	0%	100%	100%
Cfpm - Instal·lació I Moblament	0%	100%	100%
Cfpm - Instal·lacions De Producció De Calor	0%	100%	100%
Cfpm - Instal·lacions Frigorífiques I De Climatització	0%	100%	100%
Cfpm - Manteniment Electromecànic	0%	100%	100%
Cfps - Manteniment D'instal·lacions Tèrmiques I De Fluids	0%	100%	100%
Cfps - Programació De Producció En Fabricació Mecànica	0%	100%	100%
Cfps - Sistemes Electrotècnics I Automatitzats	0%	100%	100%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Dept. Ensenyament. Curs 2017-2018. Lleida.

“La distribució de dones i homes en els cicles formatius són un mirall del patró de gènere existent a la nostra societat”

Universitat

Pel que fa als estudis universitaris, altre cop la matrícula esdevé un indicador del manteniment dels estereotips de gènere que creuen la trajectòria vital de la població. A la taula 21 s'observa com les branques de lletres, ciències socials i ciències de la salut es troben feminitzades. El punt d'inflexió del Gràfic es situa al grau de fisioteràpia, i a partir d'aquest es produeix una feminització progressiva dels graus que segueixen:

Taula 21. Distribució de les matrícules per sexe i grau a la Universitat de Lleida.

	DONA	HOME	Total grau
Doble titulació: g. Llengües aplicades i traducció i g. Estudis anglesos	100%	0%	100%
Doble titulació: g. Llengües aplicades i traducció i g. Filologia hispànica	100%	0%	100%
Enginyeria tècnica agrícola, especialitat en indústries agràries i alimentàries	100%	0%	100%
Filologia Catalana i Estudis Occitans	100%	0%	100%
Psicopedagogia	100%	0%	100%
Educació infantil	94%	6%	100%
Doble titulació: grau en educació infantil i grau en educació primària	92%	8%	100%
Doble titulació: grau en infermeria i grau en fisioteràpia	86%	14%	100%
Història de l'Art	86%	14%	100%
Doble titulació: grau en administració i direcció d'empreses i grau turisme	86%	14%	100%
Enginyeria forestal	16%	84%	100%
Enginyeria en Electrònica Industrial i Automàtica	13%	87%	100%
Enginyeria mecànica	8%	92%	100%
Enginyeria informàtica	7%	93%	100%
Doble titulació: g. Enginyeria forestal i g. Conservació de la natura	0%	100%	100%
Enginyeria agronòmica	0%	100%	100%
Enginyeria tècnica agrícola, especialitat en explotacions agropecuàries	0%	100%	100%
Enginyeria tècnica agrícola, especialitat en mecanització i construccions rurals	0%	100%	100%
Enginyeria tècnica en informàtica de sistemes	0%	100%	100%
Geografia	0%	100%	100%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament de Recerca i Universitats. Curs 2017-2018.

“Els estudis que presenten llocs de treball amb condicions laborals més precaritzades un cop s’accedeix al món laboral estan més feminitzats”

Per a major detall de la distribució per sexe en tots els cicles formatius i titulacions universitàries consultar l’apartat d’Educació de l’annex 2.

Finalment s’analitza la mobilitat obligada per raó d’estudis. En general les dones son més presents a l’ensenyament universitari, motiu pel qual els nombres absoluts son superiors en totes les categories (tal i com s’observa als valors relatius respecte del total), fet que sembla indicar que el gènere no és factor explicatiu del fet que un estudiant universitari del municipi de Lleida es matriculi a la Universitat del municipi o a qualsevol altra del territori català.

Taula 22. Mobilitat obligada per raó d’estudis universitaris. Nombre d’alumnes per sexe.

	DONES	% dones	HOMES	% homes	TOTAL
RESIDENTS QUE ESTUDIEN A DINS	1.088	54%	935	46%	2.023
NO RESIDENTS QUE ESTUDIEN A DINS	3.309	56%	2.548	44%	5.857
NO CONSTA RESIDÈNCIA I ESTUDIEN A DINS	662	59%	460	41%	1.122
RESIDENTS QUE ESTUDIEN A FORA	537	56%	414	44%	951
Barcelona	327	-	260	-	587
Cerdanyola del Vallès	72	-	42	-	114
Tarragona	28	-	17	-	45
Reus	19	-	15	-	34
Vic	22	-	12	-	34
Terrassa	12	-	19	-	31
Sant Cugat del Vallès	15	-	14	-	29
Girona	11	-	7	-	18
Hospitalet de Llobregat, l'	14	-	<4	-	15
Manresa	6	-	7	-	13
Castelldefels	4	-	5	-	9
Mataró	5	-	<4	-	7
Salt	0	-	4	-	4
Vilanova i la Geltrú	0	-	4	-	4
Altres municipis	2	-	5	-	7
LLOCS D'ESTUDI LOCALITZATS⁹	5.059	56%	3.943	44%	9.002
ALUMNES RESIDENTS¹⁰	1.625	55%	1.349	45%	2.974

Font: Idescat, a partir de dades de matrícula de la Secretaria Universitats i Recerca. Curs 2016-2017.

“Major nivell d’estudis universitaris entre la població de dones”

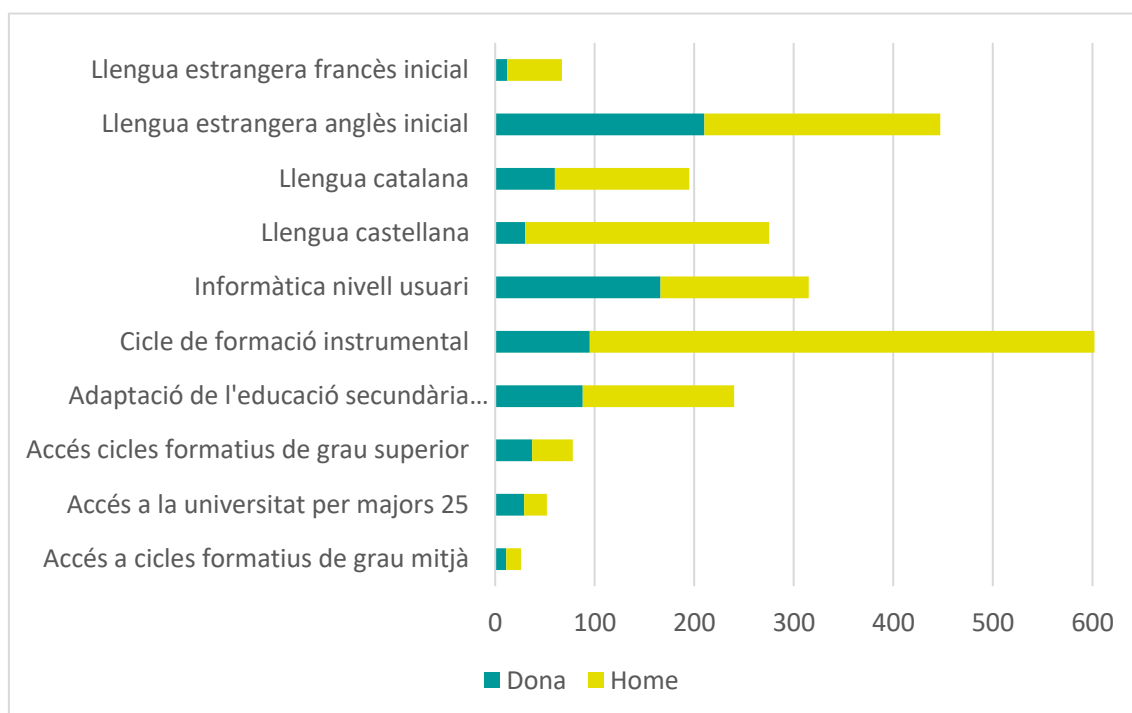
⁹ **Llocs d'estudi localitzats:** Residents que estudien a dins + No residents que estudien a dins + No consta residència i estudien a dins.

¹⁰ **Alumnes residents:** Residents que estudien a dins + Residents que estudien a fora.

Escola de persones adultes: educació al llarg de la vida

Tanca l'anàlisi de l'àmbit educatiu les dades referents als estudis dels centres d'educació per a persones adultes. Al següent gràfic es mostra la matriculació per tipologia d'estudis:

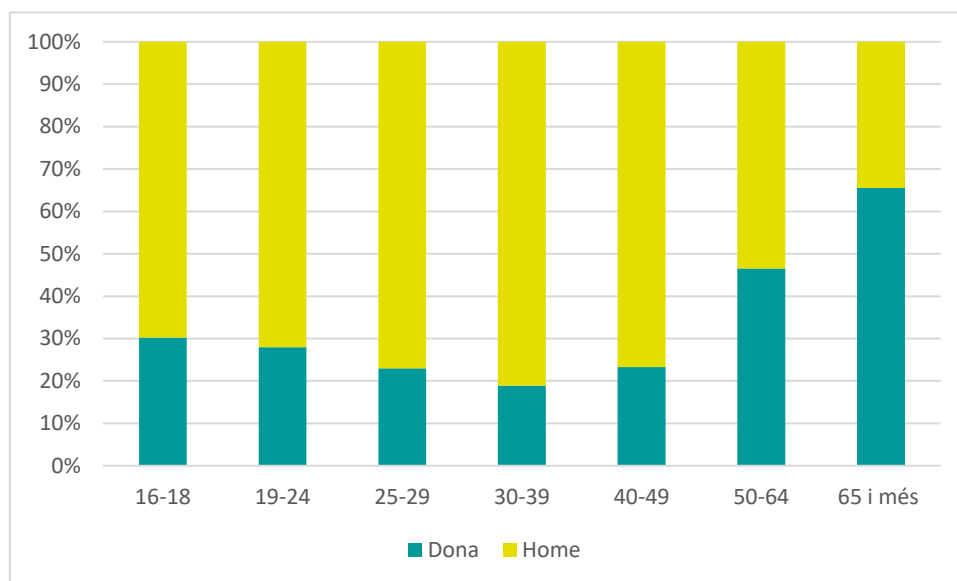
Gràfic 17. Nombre de matrícules per sexe i tipus d'estudi.



Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Ensenyament. Curs 2017-2018. Lleida.

Els homes són majoria a tots els estudis excepte als cursos de preparació a l'accés a la formació post obligatòria on s'observa una certa paritat. A continuació es mostra la distribució per sexe i grups d'edat (Gràfic 18), on s'observa major presència de dones als grups d'edat a partir dels 50 anys, tot i que no és fins al grup de 65 i més que aquestes superen el 50% de matrícules. Aquesta edat coincideix amb l'edat de jubilació i amb l'edat en la que la càrrega de treball domèstic i de cures de la família nuclear disminueix per motiu d'emancipació de la descendència i en el cas que la càrrega de treball de cures de netes i nets ho permeti possibilita dedicar el temps personal a la formació i aprenentatge.

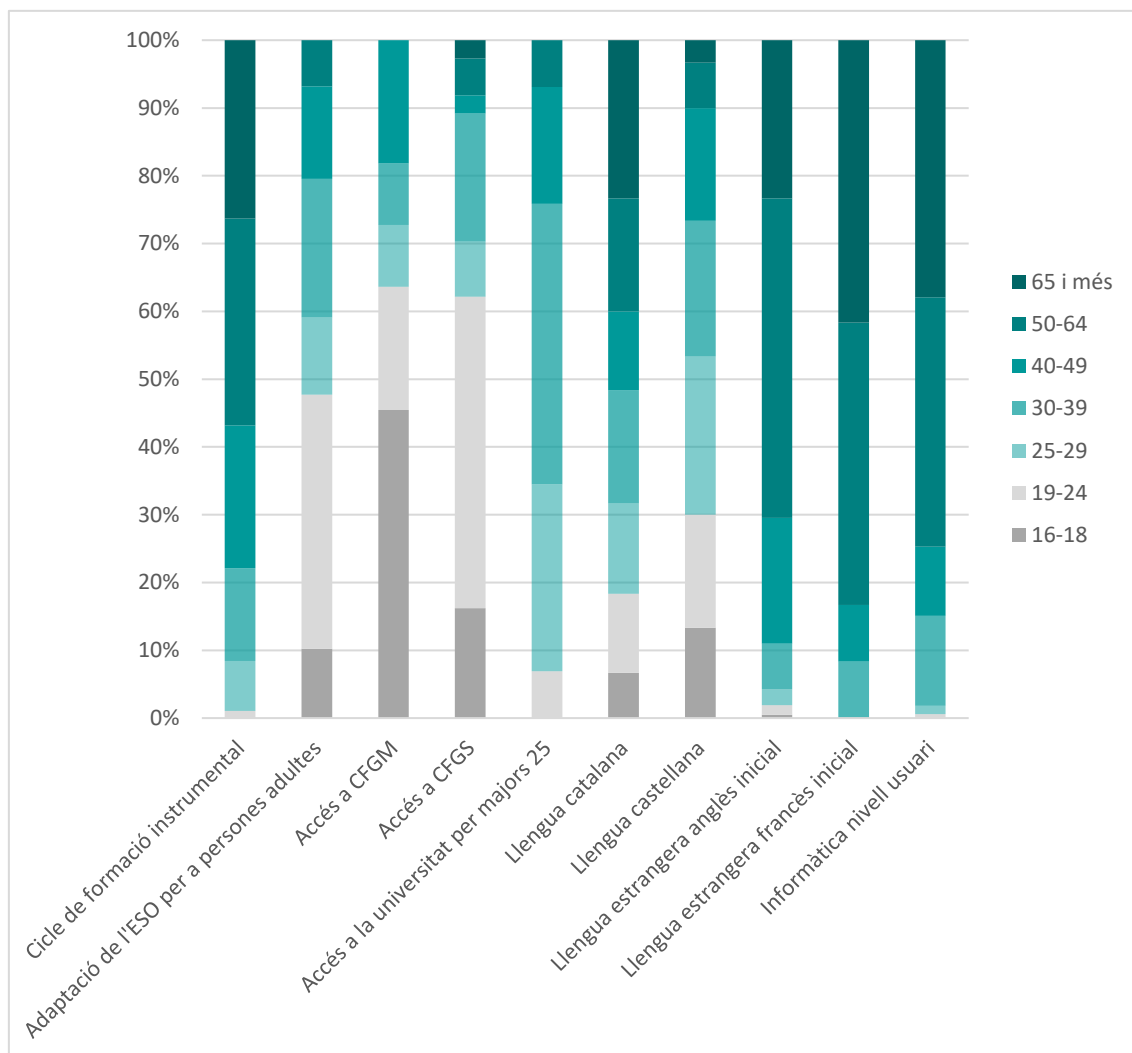
Gràfic. 18. Distribució per grups d'edat i sexe de l'alumnat matriculat.



Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Ensenyament. Curs 2017-2018. Lleida.

Tot seguit es mostra la distribució de les dones matriculades per grup d'edat i estudi, de manera que és possible localitzar el gruix de dones grans als estudis d'iniciació a la informàtica i a les llengües estrangeres. Per contra, les dones joves es concentren als estudis d'accés a formació post obligatòria.

Gràfic 19. Dones matriculades a l'escola de persones adultes per grup d'edat i tipus d'estudis. Percentatge respecte al total de matriculades a cada estudi.



Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Ensenyament. Curs 2017-2018. Lleida.

iii. ALTRA FORMACIÓ PER A PERSONES ADULTES

Dintre de la vasta oferta formativa del municipi destinada a persones adultes en realitzem una breu pinzellada sobre algunes d'elles poder acotar l'anàlisi ja que resulta inabastable i fora de l'objectiu d'aquest estudi realitzar una anàlisi detallada en clau de gènere de tota la formació que s'ofereix i imparteix al municipi.

Universitat Popular

Es tracta d'un projecte de desenvolupament cultural, personal i de participació social dins del municipi de Lleida per tal de millorar la qualitat de vida de la ciutadania, que impulsa el servei d'Educació de la Paeria¹¹. Està integrada dintre de la Regidoria d'Educació, Cooperació, Drets Civils i Feminismes i presenta una programació acurada estructurada en diferents àmbits que contemplen la perspectiva de gènere:

- Àmbit del llenguatge i la comunicació entre les persones.
- Àmbit de la formació personal. –
- Àmbit de les arts visuals (Escola d'Art Municipal Leandre Cristòfol)
- Àmbit de la música (Conservatori i Escola Municipal de Música de Lleida).
- Àmbit d'educació en la dansa i el teatre (Aula Municipal de Teatre).
- Programes d'especialització

Les dades de participació i matrícula tant del curs 2017-2018 com del curs 2018-2019 mostren una clara feminització de l'alumnat. Un 71% de les persones matriculades al curs 2018-2019 eren dones. Seria interessant creuar aquesta dada amb la variable edat ja que molt probablement moltes d'aquestes alumnes estiguin ubicades en les franges de menors de 30 anys i majors de 50 anys.

Taula 21. Persones matriculades a la Universitat Popular per gènere i tipologia de formació

	CURS 2017-2018			CURS 2018-2019		
	Dones	Homes	No binari	Dones	Homes	No binari
Escola d'Art	146	56	-	194	61	-
Itinerari musical	72	39	-	87	44	-
Altres cursos	99	31	-	25	18	-
TOTAL	317	126		306	123	

Font: Elaboració pròpia a partir de dades facilitades des de la Regidoria d'Educació, Cooperació, Drets Civils i Feminismes

Destaca l'alta presència de dones especialment en les formacions artístiques. En aquest àmbit suposen més d'un 73% de l'alumnat matriculat.

Finalment ressaltem dues formacions que s'ofereixen des de la Universitat Popular:

- Dins de l'àmbit de llenguatge i comunicació: *Perspectiva de Gènere: Llenguatge i Mitjans de Comunicació*

¹¹ Pàgina web Regidoria d'Educació, Cooperació, Drets Civils i Feminismes
<https://educacio.paeria.cat/lleida-educa/als-ciutadans-i-ciutadanes/universitat-popular>

- Dins dels Programes d'especialització: *Disseny de projectes educatius i activitats de lleure amb perspectiva de Gènere.*

Programa Sènior

El Programa Sènior s'adreça a totes aquelles persones, de 50 anys o més, que, sense objectius professionalitzadors, vulguin ampliar i aprofundir en el coneixement mitjançant l'educació superior¹².

Durant el curs acadèmic 2016-2017 el nombre total d'estudiants matriculats al Programa Sènior va ser de 82, amb una distribució bastant equitativa pel que fa a dones i homes.

Taula 22. Persones matriculades al curs 2016-2017 al Programa Sènior de la Universitat de Lleida

CURS 2016-2017			
	Dones	Homes	No binari
Primer curs	6	5	-
Segon curs	5	5	-
Tercer curs	12	6	-
Quart curs	19	21	-
Especialització	1	2	-
TOTAL	43	39	

Font: Elaboració pròpia a partir de dades facilitades des de la Universitat de Lleida

Formació dels centres cívics i locals socials

La programació dels centres cívics i locals municipals destinada a persones adultes està també, seguint la tendència de la Universitat Popular, altament feminitzada. S'estima que un 75% de l'alumnat adult són dones. D'aquestes destaquen les dones amb edats per sobre dels 50 anys.

Respecte la tipologia de formacions ofertes veiem com un 80% de les formacions destinades a públic adult són formacions tradicionalment ubicades en l'àmbit d'allò considerat d'interès femení (tallers artístics, cuina, manualitats, etc.) i aquestes són les que engloben un major nombre de dones. Seria interessant introduir a nivell municipal una reflexió al voltant de les programacions de formacions i activitats en clau de gènere.

¹² Pàgina web Programa Sènior, Universitat de Lleida. <http://www.senior.udl.cat/>

PROPOSTES PER LA RECOLLIDA I ANÀLISI DE DADES

Una part important de la formació que reben les dones d'entre 30 i 50 anys al municipi és aquella que es realitza en el marc de l'empresa o lloc de treball que ocupa. Actualment no es disposa de cap registre a nivell municipal o supramunicipal que ens permeti conèixer el grau de participació de les dones en la formació vinculada al seu lloc de treball, dins o fora del seu horari laboral. Seria interessant establir aliances amb algunes de les principals empreses del territori per portar un registre d'aquestes formacions i conèixer la tendència a nivell municipal. Dintre d'aquest registre seria convenient analitzar preferències en l'elecció de tipologies de formacions ofertes en el marc de treball. Alguns estudis al respecte apunten que aquelles formacions destinades a la millora d'habilitats en el lloc de treball solen estar més feminitzades i aquelles formacions vinculades a possibilitats d'ascens laboral tenen major presència d'homes.

La participació a la formació dirigida a persones adultes del municipi segueix una tendència similar a la educació reglada respecte a la tipologia de formacions que accedeixen uns i altres. Per altra banda aquí cal afegir la variable edat i càrregues de cura que fan que moltes dones dels 30 als 49 anys no accedeixin a moltes d'aquestes formacions per dificultats de conciliació, tal i com es recull a l'enquesta facilitada a nivell de municipi i es desglossa a l'apartat d'usos del temps.

En aquesta línia seria interessant:

- Establir una estratègia o revisió de programació d'activitats destinades a persones adultes en clau de gènere a nivell municipal
- Establir estratègies per incentivar la participació formativa de dones en edats de cures d'infants per tal d'assegurar la mateixa accessibilitat a la formació a totes les dones del municipi.

En la línia del punt anterior, i des d'una mirada interseccional, seria interessant disposar d'un major nombre de dades de perfil de dones matriculades a cada formació que siguin accessibles i explotables per tal d'identificar altres dones o grups de dones amb dificultats d'accés a la formació, adaptant aquesta oferta a la diversitat de dones del territori.

MERCAT LABORAL, FEMINITZACIÓ DE LA POBRESA I CONCILIACIÓ

RESUM INFOGRÀFIC DE LES PRINCIPALS DADES

Ser dona treballadora a LLeida suposa cobrar a l'any 3.270€* menys de mitjana que un home.

*Dades Agència Tributària 2018

DADES SOBRE MERCAT DE TREBALL, CONCILIACIÓ I FEMINITZACIÓ DE LA POBRESA

LA MATERNITAT I LES CURES COM A FACTORS DE DESIGUALTAT A L'ENTORN LABORAL



MERCAT LABORAL

Ocupació

Les dones ocupades representen un

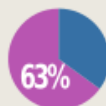
-6%

menys que els homes.

Atur



Majors taxes d'atur en dones en totes les franges d'edat. Dels 30-39 anys:



El 70% dels contractes a temps parcial i de fix discontinu són dones.

Accés a IMO

63% de la població que accedeix a les formacions són dones. Paritat en la intermediació laboral.

Salari

bretxa salarial ocupacions elementals



bretxa salarial mitjana



Major bretxa salarial entre ocupacions elementals feminitzades i masculinitzades

Alta bretxa salarial entre dones i homes en aquelles professions més masculinitzades

Emprenedoria

Perfil de persones ateses al Servei municipal d'informació i assessorament a la creació d'empreses:

Dones entre 30 i 45 anys amb estudis d'educació secundària o universitària en situació de treball



L'emprenedoria o autoocupació es presenta com una via de conciliació per a moltes dones.

CONCILIACIÓ

El **76%** de les dones considera que la conciliació laboral i personal és una utopia.

El **91%** de les excedències per tenir cura de filles i fills i/o familiars les demanen dones.

Horaris pautats

78%

dels i les alumnes de primària són acompanyats en un dels seu trajectes escolars o en tots per la seva mare i/o àvia.

El mercat laboral és expulsiu en dones en edat reproductiva (de 25 a 39 anys).

La maternitat i les cures suposa encara una penalització pel desenvolupament professional de moltes dones.

FEMINITZACIÓ DE LA POBRESA

36%

de les dones assalariades reben salaris iguals o per sota del SMI.

42%

de bretxa d'ingressos a les pensions contributives a la vellesa entre dones i homes.

97,5%

de les famílies monoparentals que sol·liciten un habitatge a la Oficina Local d'Habitatge són dones.

Els indicadors convencionals per calcular el risc o grau de pobresa invisibilitzen les desigualtats econòmiques de gènere dins de les famílies.

65% de les dones està d'acord en què existeixen majors dificultats per accedir a feines de qualitat entre les dones.



Relació amb el mercat laboral

La participació econòmica i laboral de les dones continua marcada per profundes bretxes relacionades amb la **segregació ocupacional** i la **discriminació de gènere en el treball**. Suposen una clara vulneració dels drets humans, amb una consegüent desapropietament del talent femení i la feminització de la pobresa.

El '**sostre de vidre**' i el '**terra enganxós**' marquen la relació de les dones amb els mercats laborals i el teixit empresarial.

Per altra banda trobem un retrocés en els últims 5 anys de la presència femenina en **càrrecs directius** i una **bretxa salarial** amb petites fluctuacions però estable en el temps.

Les pràctiques culturals, estereotips i desigualtats estructurals fortament arrelades en els mercats laborals s'utilitzen per justificar la discriminació salarial, acumulant obstacles per al desenvolupament professional de les dones i dificultant la igualtat d'oportunitats en aquest context i fora d'ell.

"Hem normalitzat tant la certesa que, en general, les dones cobren un salari inferior al dels homes que ja ni tan sols ho percebem com una situació estranya. Ens oblidem, per tant, que es tracta d'una flagrant desigualtat digna de ser denunciada, de constituir-se com un clam constant de protesta."¹³

En aquest apartat s'ha buscat analitzar aquells indicadors i eixos que millor podien mostrar les desigualtats existents en el mercat laboral i la consegüent feminització de la pobresa:

- L'accés al mercat laboral
- Les condicions de les contractacions en clau de gènere
- La segregació horitzontal i vertical en els llocs de treball
- La presència de les dones en càrrecs directius
- L'emprenedoria

Finalment s'aporten també dades complementàries sobre feminització de la pobresa i conciliació al municipi, estretament vinculades al context laboral.

¹³ *Al voltant de la feminització de la pobresa*. Quaderns de Desenvolupament i Cooperació de la UdL. Unitat de Desenvolupament i Cooperació. Universitat de Lleida, 2018.

PRIMERA APROXIMACIÓ A LA REALITAT DE LES DONES DEL MUNICIPI: DADES AL RESPECTE

i. POBLACIÓ ACTIVA, INACTIVA, OCUPADA I DESOCUPADA

Les dades es troben disponibles a través de l'Enquesta -estatal- de Població Activa (EPA), de la qual no es publiquen les dades desagregades per àmbit territorial inferior a la província.

Taula 23. Població activa, inactiva, ocupada i desocupada província Lleida i Catalunya. 2018.

	LLEIDA	CATALUNYA	% LLEIDA	% CAT	LLEIDA /CAT.
Població de 16 anys i més	353,5	6.199,20	100%	100%	
Homes	178,7	3.004,00	51%	48%	3%
Dones	174,8	3.195,20	49%	52%	-3%
Població activa	211,3	3.798,60	100%	100%	
Homes	115,4	2.001,00	55%	53%	2%
Dones	95,9	1.797,70	45%	47%	-2%
Població ocupada	188,9	3.362,20	100%	100%	
Homes	104,2	1.781,90	55%	53%	2%
Dones	84,8	1.580,30	45%	47%	-2%
Població desocupada	22,3	436,4	100%	100%	
Homes	11,2	219	50%	50%	0%
Dones	11,1	217,4	50%	50%	0%
Desocupada que cerca la primera feina	3,6	46,8	100%	100%	
Homes	1,9	23	53%	49%	4%
Dones	1,6	23,9	44%	51%	-7%
Població inactiva	142,2	2.400,60	100%	100%	
Homes	63,3	1.003,00	45%	42%	3%
Dones	78,9	1.397,60	55%	58%	-3%

Font: Idescat, a partir de dades de l'EPA. Unitat: milers (mitjanes anuals). Percentatges d'elaboració pròpia.

La comparativa percentual entre les dades de la província de Lleida i Catalunya permet observar una diferència entre la presència de dones en edat de treballar (població a partir de 16 anys i més) a Catalunya i a Lleida. Mentre que a la província de Lleida representen el 49% d'aquest grup, a Catalunya son el 52% (la província té un 3% menys de dones respecte als homes en la mateixa situació).

El fet de tenir menys dones en edat de treballar es traslladarà en les dones en situació "activa", és a dir que per al període consultat es trobaven o bé treballant o bé en procés de cerca de feina al mercat laboral. En aquest cas la distància entre els valors relatius per sexe respecte al total de

població activa per territori és novament superior per a Catalunya, tot i que la distància s'escurça fins al 2%.

Els següents indicadors representen les dues situacions en les quals es pot donar la condició "d'activitat": estant en situació d'ocupació (és a dir amb treball al mercat laboral) o bé en situació de desocupació (o d'atur) i per tant en procés de cerca de feina.

Tant a la província de Lleida com a Catalunya les dones presenten percentatges inferiors d'ocupació respecte a la població d'homes.

Per a la província, en el primer cas la distància amb les dades de Catalunya son del 2%, és a dir que comparativament hi ha un 2% menys de dones ocupades a la província de Lleida respecte a la mitjana catalana.

Pel que fa a la població desocupada la distribució per sexes als dos àmbits territorials és idèntica i paritària. Les dades que mostren els darrers indicadors estan relacionades, en el sentit que d'una banda tant a la província com a Catalunya hi ha menys proporció de dones que cerquen la primera feina, mentre que hi ha més dones inactives. D'una banda aquest fet és degut a la major presència de dones al sistema educatiu: les dones inverteixen en educació, fet que les allunya del mercat laboral. D'altra banda, la dedicació als treballs domèstics i de cures és el factor explicatiu dels percentatges superiors d'inactivitat. De fet, quan les enquestes consulten sobre els motius d'inactivitat emergeixen les càrregues familiars entre la població de dones ja que son aquestes les que declaren motius de cura de fills o filles i/o persones al càrrec.

Trobem menor proporció de dones que cerquen la primera feina, fet que es podria explicar en part per la major presència d'aquestes al sistema educatiu

La major proporció de dones en situació d'inactivitat es fa especialment present en edats reproductives i de cures

L'anàlisi de la població desocupada per àmbit territorial municipal és accessible a través de l'indicador d'atur registrat. La Taula 24, recull les dades mitjanes absolutes i relatives per sexe del municipi per a l'any 2018:

Taula 24. Atur registrat per sexe i edat. Mitjanes anuals Lleida. 2018.

EDAT	HOMES	DONES	TOTAL	% Homes	% Dones
16 - 19	96,3	83,7	179,9	54%	47%
20 - 24	213,7	226,9	440,6	49%	51%
25 - 29	291,8	414,6	706,3	41%	59%
30 - 34	309,2	519	828,2	37%	63%
35 - 39	445,9	677,6	1.123,50	40%	60%
40 - 44	507,9	593,9	1.101,80	46%	54%
45 - 49	517,3	597,4	1.114,80	46%	54%
50 - 54	493,8	559,3	1.053,10	47%	53%
55 - 59	504,6	551,7	1.056,30	48%	52%
60 i més	376,1	434,7	810,8	46%	54%
Total	3.756,50	4.658,70	8.415,20	45%	55%

Font: Idescat. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Unitats: Persones.

Els grups d'edats que presenten major nombre de dones respecte el total del grup són els compresos entre els 25 i 39 anys, justament el període d'edat "fèrtil" (edats en les quals hi ha dones que enceten un projecte vital de maternitat) fet que pot tenir un efecte global sobre tot el conjunt de dones (tant les que preveuen tenir descendència com aquelles que no) en forma **d'expulsió del mercat laboral o de trobar-se amb més dificultats per ser contractades.**

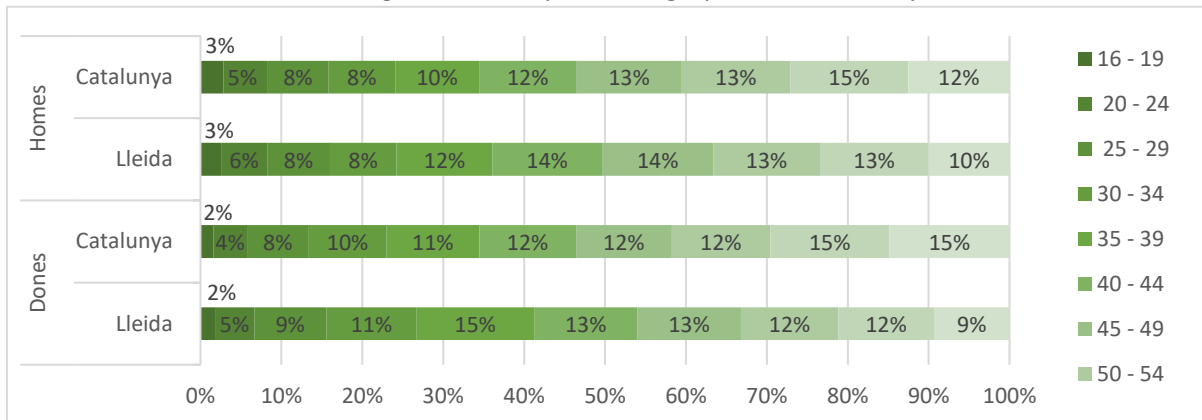
Major dificultat d'accés al mercat laboral en dones en edats dels 25 als 39 anys

L'únic grup d'edat on les dones es troben infrarepresentades en les dades d'atur és el dels 16 als 19 anys, com s'ha vist és una etapa en la qual hi ha més nois en cerca de la primera feina que noies. Aquesta última dada s'explica perquè hi ha més noies estudiant en aquesta franja d'edat.

La resta de grups d'edat mostren pesos relatius de cada sexe semblants, sempre amb la tendència de major nombre de dones.

Seguint amb les dades d'atur registrat i el creuament per grups d'edat, és interessant observar la comparativa amb les dades de Catalunya, tal i com mostra el Gràfic 20:

Gràfic 20. Distribució dels registres d'atur per sexe i grup d'edat. Catalunya i Lleida. 2018.



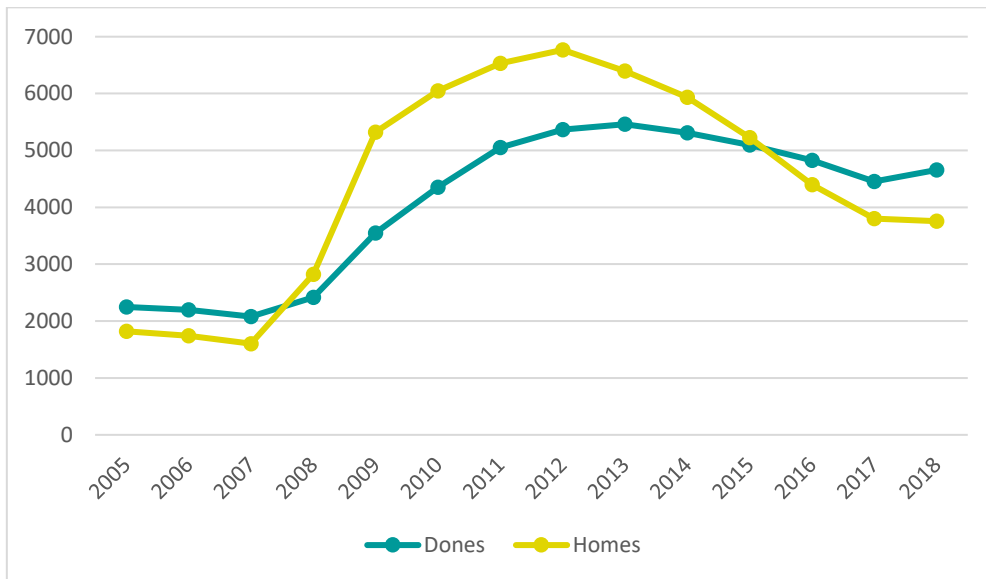
Font: Elaboració pròpia a partir de l'Idescat (Departament de Treball, Afers Socials i Famílies).

(HE CANVIAT LA LLETRA D'AQUEST GRÀFIC, NO ERA CALIBRÍ)

En aquest cas els percentatges mostren el pes de cada grup d'edat dins del mateix sexe i àmbit territorial podent observar com es distribueixen les persones aturades per edat. Altre cop la dada més elevada d'atur entre les dones de Lleida és la corresponent a la franja de 35 a 39 anys (15%), mentre que a Catalunya són els grups d'edat a partir dels 50 anys les que mostren major pes relatiu (15%). Pel que fa als homes de Lleida, concentren majors situacions d'atur registrat a les edats compreses entre els 40 i els 49 anys (14%), mentre que per al conjunt de Catalunya és el grup d'entre 50 i 54 anys la més elevada (15%).

Finalment es mostra (Gràfic 21) l'evolució de les dades d'atur registrat a la ciutat per sexe a partir de l'any 2005:

Gràfic 21. Evolució atur registrat per sexe. Mitjanes anuals del nombre de persones. Lleida



Font: Elaboració pròpia a partir de l'Idescat (Departament de Treball, Afers Socials i Famílies).

S'observa un punt d'inflexió als voltants de l'any 2008, moment d'esclat de la crisi econòmica i financera que va destruir en primera instància ocupació masculinitzada i per tant l'atur dels homes inicia una escalada que sobrepassa l'atur de les dones. Ara bé, mentre que aquest es recupera al cap d'uns anys al tocar pic l'any 2012 i situant-se per sota el de les dones l'any 2015, l'atur de les dones mostra un creixement més pausat i sostingut en el temps (el pic arriba el següent any: 2013) i el descens del nombre de dones inscrites com a aturades decreix a un ritme inferior que el dels homes. De fet, en valors absoluts les dades recents mostren una major distància entre el nombre de dones i homes aturades que abans de la crisi.

ii. AFILIACIONS A LA SEGURETAT SOCIAL I TIPOLOGIA DE CONTRACTES

Al no disposar de dades de contractació i modalitats contractuals, les dades d'afiliació a la Seguretat Social constitueixen indicadors alternatius que mostren tendències però en cap cas es poden prendre com a dades de total referència. De fet una mateixa persona pot haver causat successives altes i baixes al Sistema de Seguretat Social i per tant ser recomptada més d'una vegada. Tot i així a través d'aquest sistema de registre és possible visibilitzar les tendències respecte al gènere en les relacions amb aquest sistema.

Taula 25. Parcialitat de les afiliacions a la Seguretat Social per compte d'altri per sexe. Ciutat de Lleida i Catalunya.

Any	LLEIDA			CATALUNYA			Dif. Lleida / Cat.		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
2012	16'5	36'3	26'7	14'7	32'4	23'6	1'8	3'9	3'1
2013	17'2	36'8	27'4	15'7	33'2	24'6	1'5	3'6	2'8
2014	17'3	37'4	27'6	16'3	33'6	25'0	1	3'8	2'6
2015	16'9	36'3	26'8	16'4	33'1	24'8	0'5	3'2	2
2016	16'7	36'0	26'5	16'4	33'3	24'8	0'3	2'7	1'7
2017	16'1	35'4	25'8	15'8	32'7	24'2	0'3	2'7	1'6
2018	15'6	35'4	25'5	15'5	32'3	23'9	0'1	3'1	1'6

Font. Elaboració pròpia a partir d'Idescat. Data de referència: últim dia de l'any. Unitat: percentatges.

La Taula 25 mostra el grau de parcialitat (és a dir el **percentatge de contractes a temps parcial** respecte al total de contractes registrats per sexe) per a la ciutat de Lleida i Catalunya al llarg del període 2012-2018.

En termes generals, el municipi de Lleida mostra percentatges superiors en contractació temporal que la resta de Catalunya tant entre els homes com entre les dones.

La centralitat del sector primari és el factor explicatiu que s'amaga darrere les diferències percentuals d'entre 1 i pràcticament 4 punts.

Val a dir que la temporalitat de les dones supera la diferència de la temporalitat dels homes respecte la mitjana catalana. Pel que fa al municipi, la tercera columna mostra percentatges de dones no inferiors al 35% per a tot el període, trobant-se en el que sembla una lleugera tendència a la baixa.

Finalment la Taula 26 recull les afiliacions per tipus de jornada, on novament s'observa la prevalença de les dones entre la contractació a temps parcial, i en modalitat "fix-discontinuu", fent palesa la major precarietat en la que es desenvolupa la vinculació de les dones amb el mercat laboral.

Taula 26. Afiliacions a la Seguretat Social per tipus de jornada i sexe. Ciutat de Lleida.

	HOMES	DONES	TOTAL	% HOMES	% DONES
Completa	17.665	12.738	30.403	58%	42%
Parcial	3.759	8.632	12.391	30%	70%
Fix-discontinuu	269	649	918	29%	71%
No classificable	2.450	2.363	4.813	51%	49%
Total	24.143	24.382	48.525	50%	50%

Font: Idescat. A últim dia del mes 12/2018. Unitat: Afiliacions.

Les dones representen el 70% de les contractacions tant a temps parcials com de fix discontinu, evidenciant la bretxa de gènere en la qualitat i condicions dels llocs de treball

iii. NIVELL D'INGRESSOS I BRETXA SALARIAL

Segons el sindicat CCOO “els ingressos anuals de les dones són, de mitjana, un 30% inferiors als dels homes. L'impacte de la bretxa salarial sobre les dones es perllonga més enllà de la vida laboral: obtenir menys ingressos genera pensions més baixes, menys protecció social i més risc de pobresa entre la població més gran”.¹⁴

Persones assalariades

El salari mitjà d'una lleidatana es situa al 2018 en 16.791 euros, mentre que un home assoleix els 20.061, segons la informació de la qual disposa Hisenda. Això suposa que les dones cobren de mitjana un 16,3% menys que un home.

Ser dona treballadora Lleida suposa cobrar a l'any de mitjana 3.270 euros menys que un home, segons les dades de l'Agència Tributària del 2018

Taula 27. Mediana salarial a la província de Lleida

	Lleida	Catalunya
Dones	12.940	15.158
Homes	15.515	19.176
Total	14.377	17.082

Font: informe Agència Tributària

Segons dades de l'Agència Tributària el 37,71% de les dones assalariades reben salaris iguals o per sota del salari mínim interprofessional (SMI), uns 5,47 punts percentuals més que els homes, que representen el 32,24%.

¹⁴ Una aproximació a la pobresa en el treball. Informe desembre 2019. CCOO

Taula 28. Mitjana salarial per sexe i edat. Província de Lleida i Catalunya

TOTAL	TOTAL	HOMES	DONES
Catalunya	21.078	23.621	18.239
Lleida	17.327	18.673	15.703
MENYS DE 18 ANYS	TOTAL	HOMES	DONES
Catalunya	2.484	2.663	2.248
Lleida	2.197	2.349	1.985
DE 18 A 25 ANYS	TOTAL	HOMES	DONES
Catalunya	6.711	7.140	6.271
Lleida	6.121	6.626	5.552
DE 26 A 35 ANYS	TOTAL	HOMES	DONES
Catalunya	16.801	17.767	15.761
Lleida	14.613	15.188	13.940
DE 36 A 45 ANYS	TOTAL	HOMES	DONES
Catalunya	22.933	25.186	20.391
Lleida	18.490	19.517	17.232
DE 46 A 55 ANYS	TOTAL	HOMES	DONES
Catalunya	26.550	30.458	22.155
Lleida	21.422	23.367	19.115
DE 56 A 65 ANYS	TOTAL	HOMES	DONES
Catalunya	27.453	31.697	22.294
Lleida	23.023	25.585	19.633
MÉS DE 65 ANYS	TOTAL	HOMES	DONES
Catalunya	17.685	22.733	10.951
Lleida	9.943	11.909	7.035

Font: Agència Tributària

Les disparitats més grans entre dones i homes es donen entre menors de 18 anys i majors de 56 anys

Pensions i prestacions

Les dones pensionistes tot i ser la meitat de les persones beneficiàries de prestacions contributives al territori, perceben de mitjana unes pensions que són un 40% inferiors a les que perceben els homes en la mateixa situació. Una bretxa de gènere que s'expressa amb més contundència en les pensions més baixes i que en molts casos no arriben a les quanties mínimes establertes.

Segons un informe d'UGT¹⁵, el retard en la incorporació al mercat laboral, els salaris més baixos, les dificultats més grans per progressar en les carreres professionals, la temporalitat, la rotació, la parcialitat més elevada i les interrupcions en les carreres de cotització, són barreres que han d'afrontar més habitualment les dones. El sistema de pensions aprofundeix en aquests factors de discriminació de gènere i genera una nova discriminació en l'accés a unes pensions, tant pel que fa al tipus com a les quanties mitjanes de les seves prestacions.

¹⁵ Informe: El sistema de pensions eixampla la bretxa de gènere. UGT, 2018.

Aquesta multiplicitat de desigualtats i discriminacions de gènere en l'àmbit laboral que s'estén al llarg del cicle laboral i professional de les dones, tenen un impacte negatiu sobre les seves pensions, reproduint una bretxa de gènere en el sistema de pensions¹⁶.

Segons dades de l'Institut Nacional de la Seguretat Social del 2018, la pensió mitjana de les dones no supera els 800 euros, mentre que la dels homes arriba gairebé als 1.300 euros a Lleida, una diferència de més de 500 euros mensuals.

Pel que fa a les pensions no contributives incrementen en les dones, especialment les que són per jubilació. Aquesta dada contrasta amb el major percentatge de prestacions contributives per jubilació que reben els homes (56%).

Taula 29. Persones amb pensió no contributiva mitjana de la Seguretat Social per tipus i sexe al municipi de Lleida. Mes de desembre del 2019

	INVALIDESA	JUBILACIÓ	TOTAL
Dones	331	476	807
Homes	326	248	574
TOTAL	657	724	1.381

Font: Idescat, a partir de dades del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies

La bretxa salarial entre homes i dones afecta tots els estadis de la vida laboral, inclosa la jubilació. *La bretxa més gran a la que s'enfronten les dones és a la de jubilació (42,3%), seguida de la bretxa per incapacitats permanents (20,8%)* com posa de manifest l'informe de l'Observatori per la Igualtat de Gènere.¹⁷

iv. EMPRENEDORIA EN CLAU DE GÈNERE

Del total de persones assessorades al 2018 des de l'Àrea d'emprenedoria i creació d'empreses de GLOBALleida un 53% eren dones. La gran majoria d'aquestes dones estan ubicades en la franja d'entre 30 i 49 anys, tenen estudis secundaris o universitaris i es troben en situació de treball.

A Lleida, al igual que a la resta de Catalunya, es viu un augment d'emprenedores que decideixen emprendre per trobar un equilibri entre la vida personal i la professional i aconseguir així la conciliació familiar. Per a moltes dones la autoocupació resulta l'única via per intentar conciliar.

Tot i no existir un programa específic d'emprenedoria destinat a les dones des de l'empresa municipal s'ha iniciat aquest camí a través de les Jornades de Dones & Emprenedoria que visibilitzen casos d'èxit d'emprenedoria de dones en el territori i aporta espais d'aprenentatge, debat i reflexió al voltant de l'emprenedoria.

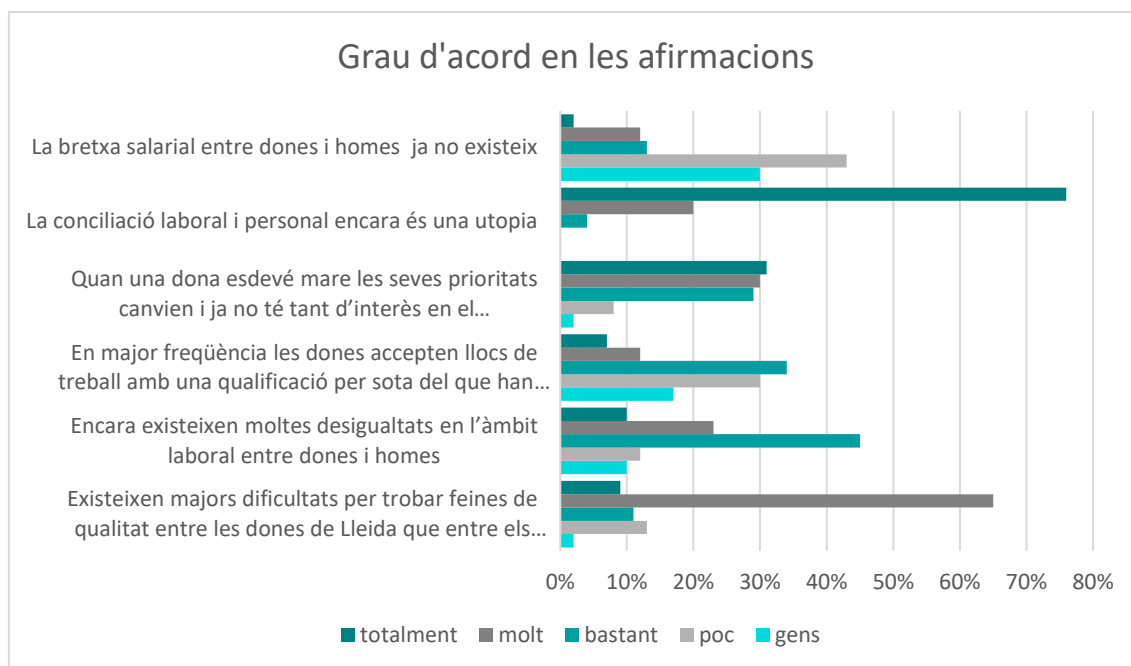
¹⁶ Dones en el treball. Dossier estadístic de l'Observatori de la Igualtat de gènere, 2020. ICD

¹⁷ Dones en el treball. Dossier estadístic de l'Observatori de la Igualtat de gènere, 2020. ICD

v. CONCILIACIÓ I ACCÉS DE LES DONES AL MERCAT LABORAL

El gràfic 22 mostra les respostes obtingudes de les dones enquestades al ser preguntades per conciliació i dificultats d'accés al mercat laboral.

Gràfic 22. Percepció de les dones sobre alguns aspectes en l'àmbit Laboral*



Font: Elaboració pròpia a partir de les respostes de les enquestes administrades a les dones del municipi

*Cal destacar que tot i no tractar-se d'una mostra suficientment representativa presenta un interessant anàlisi qualitatiu que correspon alhora amb altres estudis realitzats a nivell autonòmic i estatal respecte a la percepció d'igualtat en l'entorn laboral.

Destaquen dues de les afirmacions que presenten major grau d'acord entre les dones enquestades i que ens serveixen per il·lustrar les dificultats de conciliació i un mercat laboral més expulsiu amb les dones:

- Un 76% de les dones enquestades considera que la conciliació laboral i personal encara és una utopia
- Un 65% de les dones enquestades està molt d'acord amb que existeixen majors dificultats per trobar feines de qualitat entre les dones de Lleida

CONCILIACIÓ

Les dificultats per conciliar provoquen una de les discriminacions més latents en el mercat laboral que obliguen les dones a reduir jornades laborals per a l'atenció de familiars i a ocupar

hores extres no remunerades per a realitzar les feines domèstiques generant segones i terceres jornades laborals no retribuïdes.

La manca de conciliació i el repartiment desigual de les feines de la llar i familiars, té efectes directes sobre la quantitat i qualitat de la participació de les dones al mercat laboral remunerat. Encara que les dones no abandonin completament el mercat laboral, es veuen majoritàriament obligades a dedicar-hi menys hores que els homes.

El **78%** dels i les alumnes de primària del municipi són acompanyats en un dels seus trajectes escolars o en tots dos per la seva mare i/o àvia segons dades treballades en clau de gènere del projecte "camins escolars segurs" impulsat des de la Paeria.

Aquesta dedicació socialment imposada de les dones a la cura i l'esfera familiar té també altres efectes que es tradueixen per exemple en un alt percentatge de dones amb contractes a temps parcial. Alguns dels efectes concrets en el mercat laboral són:

- **Contractació a temps parcial.** El treball a temps parcial té cara de dona. El **70%** de contractes a temps parcial i fix discontinuo del territori són de dones. La major part de les dones que treballen a temps parcial ho fan per no haver trobat feina a jornada completa o perquè han de tenir cura d'algú a les seves llars. Les entrades i sortides del mercat laboral remunerat per qüestions com la impossibilitat de conciliació i altres situacions derivades de les desigualtats de gènere imperants en el model social i productiu actual, interrompen les carreres laborals i posen més entrebancs a la promoció professional de les dones; l'accés a complements salarials i plusos associats a la presència al lloc de treball les dificulta; i entre altres causes, aquestes també contribueixen al menor salari percebut per part de les dones, de forma que la bretxa salarial present es transforma en una bretxa de prestacions futura.
- **Excedències per a la cura d'infants.** Segons dades de la Seguretat Social de Lleida el 91% de les sol·licituds d' excedència per cura de fills i/o familiars eren dones (2018)
- **Dedicació a les tasques no remunerades.** Respecte a la dedicació de les tasques de la llar, segons l'Enquesta de Salut de Catalunya, en resposta a la pregunta de qui s'ocupa principalment de les feines de la llar, les dones responen en un 41% dels casos que són elles mateixes, mentre que els homes ho responen en un 11% dels casos. Respecte a la distribució segons sexe del total de persones que han manifestat que són elles mateixes les que es dediquen a fer les feines de casa, el 80% són dones i el 20% homes. Respecte a les hores dedicades a activitats domèstiques en un dia feiner, la diferència entre dones i homes es comença a invertir a partir de la primera hora de treball. Gairebé el 50% dels homes diuen dedicar-se 1 hora a les tasques de la llar, front el 30% de les dones. El 35% de les dones manifesten dedicar-se 2 hores i gairebé el 15% de les dones diu que hi dedica 3 hores.

Des del municipi s'han promogut varis programes i serveis per facilitar la conciliació familiar. Destaquen les *Estades d'estiu* que inclouen més de 3.000 places per infants durant el període de vacances escolars.

ACCÉS DE LES DONES LA MERCAT LABORAL

El mercat laboral pot resultar expulsiu per moltes dones: dificultats a l'hora d'inserir-se en els sectors més masculinitzats i sovint millor remunerats, el sostre de vidre, les càrregues de cura de fills i filles amb les conseqüents frenades en el desenvolupament de les carreres professionals, etc.

Les dades de major atur entre les dones de Lleida es registren entre els 35-39 anys, mentre la mitja de Catalunya es troba en dones a partir dels 50 anys. La dedicació als treballs domèstics i de cures pot ser el factor explicatiu dels percentatges superiors d'inactivitat i atur entre les dones lleidatanes d'aquesta edat. De fet, quan les enquestes consulten sobre els motius d'inactivitat emergeixen les càrregues familiars entre la població de dones ja que són aquestes les que declaren motius de cura de fills o filles i/o persones al càrrec.

Segons dades de l'Institut Municipal d'Ocupació (primer trimestre del 2020):

- Existeix major presència femenina en les accions i serveis de formació, orientació, col·locació i intermediació laboral del recurs municipal.
- A les accions formatives les dones representen un 62% de les persones participants
- Mentre en el servei d'intermediació laboral són un 55%.

vi. FEMINITZACIÓ DE LA POBRESA

Els indicadors convencionals comptabilitzen a la baixa les desigualtats de gènere en la pobresa. La raó no té a veure amb la realitat, sinó amb la metodologia emprada. Per calcular el risc/grau de pobresa de les persones en l'Enquesta de Condicions de Vida es calcula primer els ingressos conjunts de les llars enquestades i es divideix aquesta quantitat entre els seus membres. Aquesta forma de càlcul dona per suposat que en una mateixa llar tots els seus membres es reparteixen de forma igualitària els ingressos que hi entren. En aquest sentit s'invisibilitza les desigualtats econòmiques de gènere dins de les famílies, i aquest és un fenomen clau per a entendre les desigualtats socials en el seu conjunt.

Segons dades del primer trimestre del 2020 de la Oficina Local d'Habitatge:

- 49% dones consten com a principals sol·licitants d'habitatge
- El 97,5 % de les famílies monoparental que sol·liciten un habitatge són dones
- El 47,99 dels habitatges adjudicats consta com a titular una dona sense que això signifiqui que no existeix una figura masculina en la unitat familiar.

A continuació es recullen de forma resumida algunes de les dades ja exposades al llarg d'aquest apartat que ajuden a esbossar diferents eixos que contribueixen a la feminització de la pobresa en el municipi:

- Les dones representen el 70% de les contractacions tant a temps parcials com de fix discontinu, evidenciant la bretxa de gènere en la qualitat i condicions dels llocs de treball.

Les dones al municipi de Lleida 2019, anàlisi en clau de gènere

- Segons dades de l'Agència Tributària el 37,71% de les dones assalariades reben salaris iguals o per sota del salari mínim interprofessional (SMI).
- Ser dona treballadora a Lleida suposa cobrar a l'any de mitjana un 23% menys que un home, segons les dades de l'Agència Tributària del 2018.
- Les disparitats més grans entre dones i homes es donen a partir dels 46 anys, quan els salaris en general s'incrementen respecte a altres franges d'edat inferiors i es marca una major bretxa salarial
- En les ocupacions elementals és on trobem major bretxa salarial, arribant al 32,6%.
- La bretxa salarial entre homes i dones afecta tots els estadis de la vida laboral, inclosa la jubilació. La bretxa és més alta precisament en aquesta etapa de la vida, quan arriba a ser del 40%.
- El 36% de les dones assalariades del municipi reben un salari igual o inferior al SMI

PROPOSTES PER LA RECOLLIDA I ANÀLISI DE DADES

Existeix bastanta informació a nivell provincial i municipal respecte al **mercat laboral** en clau de gènere però no es treballa ni explota en el seu conjunt. Trobem molta informació disseminada entre diferents recursos que no ajuden a construir una imatge integrada de la situació de les dones del municipi en el mercat laboral.

Respecte a la **conciliació** no es disposen de dades específiques del municipi més enllà de la informació qualitativa extreta de les enquestes i alguna dada que s'ha pogut construir a partir d'altra informació primària d'estudis i bases de dades. És per això que donada la seva rellevància es proposa continuar amb l'administració d'una enquesta que reculli la percepció i la situació de les dones al municipi respecte a la conciliació. Es pot treballar sobre la base de l'enquesta dissenyada per aquest estudi (veure annex).

Finalment, respecte a la **feminització de la pobresa** una vegada més ens trobem amb informació desagregada entre diferents recursos i serveis. Es proposa treballar per consensuar uns indicadors o paràmetres comuns per recollir la situació de pobresa de les dones del municipi entre diferents recursos. Es pot partir dels utilitzats en l'estudi. D'aquesta manera es facilitarà un seguiment i monitoratge conjunt en espais ad hoc que aportarà informació clau sobre aquesta feminització de la pobresa. Dintre de l'anàlisi d'aquesta realitat seria important aprofundir en la realitat de les dones grans del municipi, les dones migrades i dones en situació de salut mental i/o discapacitat ja que aquestes són variables que poden agreujar la situació d'exclusió o dificultat econòmica i d'accés material d'aquestes dones.

A continuació es descriuen tres àmbits sobre els que seria interessant recollir informació i que actualment és molt escassa a nivell de municipi:

- La discriminació i assetjament sexual i per raó de gènere en l'àmbit laboral. És un dels grans àmbits no analitzats dins d'aquest apartat de mercat laboral perquè no s'ha pogut accedir a dades municipals al respecte.
- Les dones dins de l'economia submergida, en el cas del municipi de Lleida especialment en el treball del camp i del sector domèstic, cures i neteja.
- Les dones empresàries i emprenedores. No es conta amb cap registre de dones directives, empresàries o emprenedores a nivell de municipi. Existeixen entitats com l' d'AP ! associació de professionals i emprenedores, Pimec i Cambra de comerç però no es disposa de cap estudi al respecte ni d'una base de dades. Espais com el Parc Tecnològic seria interessant portar-ne un monitoratge també respecte al nombre de dones emprenedores i empresàries que hi participen.

VIOLÈNCIES MASCLISTES

RESUM INFOGRÀFIC DE LES PRINCIPALS DADES

Màxima expressió de la discriminació i desigualtats de gènere existents en la nostra societat



1 de cada 4 dones ha sigut víctima d'un atac masclista d'extrema gravetat a Catalunya.

La violència masclista s'exerceix al llarg de tot el nostre cicle vital, a través de diferents formes.

1.136
denúncies per violències masclistes al 2019.
*dades a nivell de Partit Judicial

172
ordres de protecció concedides al 2019.
*dades a nivell de Partit judicial

87 %
de les ordres de protecció incoades són concedides al 2019. La mitjana catalana es troba en un **52%**.



26 dones i 23 infants en acolliment d'emergència social per violència masclista en el municipi durant el 2019.



Informes d'Amnistia Internacional i l'OMS estimen que només es denuncien entre un **6%** i un **10%** dels actes de violència masclista que consueixen delictes.



Lleida és la província catalana amb la taxa de prevalença de femicidis més baixa.



Lleida és el segon municipi català en nombre de dones procedents de països on es practica la mutilació genital femenina.



La majoria d'atencions per violència masclista en el municipi són per violència masclista en l'àmbit de la parella o en relacions sexo-afectives.



Incrementen els casos de violència filio-parental en context de violències masclistes.



Casos d'alta complexitat en contextos de violències masclistes en dones en situació de salut mental i/o discapacitat, consum de tòxics, etc.

Increment de la demanda d'atenció per violències sexuals.

35,3% de les noies entre 16 i 25 anys relaten haver viscut o conèixer algú que ha viscut situacions d'assetjament sexual en context d'oci nocturn al municipi.

25% dones no es senten segures en el transport públic.

El **79%** d'aquestes refereixen sentir inseguretat en l'ús del transport públic en horaris nocturns.

Alta dificultat per detectar i denunciar situacions de violència masclista en l'àmbit laboral.

11,3% de les noies expressa haver sigut víctima d'abús o agressió sexual en context d'oci nocturn o conèixer algú que n'ha sigut.



DADES SOBRE VIOLÈNCIES MASCLISTES

Violències Masclistes

Les violències masclistes són una de les principals problemàtiques estructurals del nostre entorn i representen la màxima expressió de la discriminació i desigualtat existent entre dones i homes en la nostra societat. Aquesta violència pot prendre diferents formes i presentar-se en diferents àmbits com el de la parella, familiar, laboral, social o comunitari.

Entenent les violències masclistes des del seu origen estructural podem afirmar que trobem expressions d'aquesta violència en cada un dels àmbits analitzats en aquest informe a través de les múltiples discriminacions que viuen les dones en cada un d'ells. Un clar exemple d'aquest seria la pròpia feminització de la pobresa, exemple de violència econòmica estructural cap al sexe femení.

En aquest apartat, tot i presentar una anàlisi i conceptualització de les violències masclistes des d'una lògica estructural, no s'abordan aquelles violències institucionals ni simbòliques que acompanyen a totes les dones en major o menor mesura i que ja queden recollides en el propi anàlisi en clau de gènere de cada un dels apartats dels diferents àmbits de l'estudi.

PRIMERA APROXIMACIÓ A LA REALITAT DE LES DONES DEL MUNICIPI

Una de les principals dificultats en l'anàlisi dels casos de violències masclistes al municipi de Lleida i a la resta de Catalunya és la divergència en les formes de registre segons font consultada i en la parcialitat d'informació que poden aportar cada una d'aquestes.

En el cas de les fonts oficials del Consell General del Poder Judicial, el Ministeri d'Interior de l'Estat i del Departament d'Interior de la Generalitat presenten el limitant de recollir només aquells casos que han passat per l'àmbit judicial o policial, quedant al marge totes les altres situacions de violències masclistes que no arriben per aquest canal, produint en moltes ocasions una imatge esbiaixada o infrarepresentada de les situacions reals de violències masclistes que es viuen en un territori concret. Per tal de realitzar una aproximació més acurada sobre les violències masclistes en el municipi aquestes dades venen contrastades i complementades amb altres fonts, entre elles les dades del CIAD, del SIE i de Serveis Socials.

El Departament d'Interior de la Generalitat de Catalunya publica les dades anuals per delictes relacionats amb les diferents manifestacions de violència masclista i els diversos àmbits que contempla la llei catalana. Les dades es troben desagregades per regions policials, essent les de la regió policial de Ponent (RPP) les que engloben els casos corresponents a la ciutat de Lleida i la resta de municipis dins aquesta demarcació¹⁸. A partir d'aquestes dades és possible analitzar la comparativa respecte al conjunt de dades catalanes per a tots els delictes publicats que es troben desagregades per regió policial. Els delictes vinculats a l'atemptat contra la llibertat i indemnitat sexual no es troben desglossats per RP.

¹⁸ Àrees bàsiques policials i municipis integrants de la Regió Policial de Ponent:
http://sac.gencat.cat/sacgencat/AppJava/organisme_fitxa.jsp?codi=10106

Taula 30.

DADES VM	REGIÓ POLICIAL PONENT		CATALUNYA	
	2018	2019	2018	2019
Àmbit Parella				
Denuncies	859	806	12997	13162
Víctimes ateses	848	769	12935	13069
Relació denuncies/víctimes ateses	98'7%	95'4%	99'5%	99'3%
Àmbit social-comunitari				
Llibertat sexual: total víctimes	-	-	1981	2270
Llibertat sexual: total agressors	-	-	1342	784
Mutilació Genital	1	0	15	11
Matrimonis forçats	0	0	12	15

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'Interior de la Generalitat.

Aquestes dades ofereixen una primera aproximació als casos de violència masclista registrats a nivell policial. Com s'ha exposat anteriorment la dada visible únicament els casos denunciats, per tant les dades deixen fora la "xifra negra", es a dir, el nombre de casos no coneguts pel fet de no haver arribat a ser judicialitzats.

Pels casos de violència masclista a l'àmbit de la parella o exparella s'observa que la Regió Policial de Ponent registra percentatges inferiors de relació entre denúncies i víctimes ateses respecte al conjunt de Catalunya. Proporcionalment en base al volum poblacional de la RPP (365.273 habitants) i Catalunya (7,566 milions d'habitants) existeix major nombre de víctimes ateses i denúncies realitzada a la RPP que a Catalunya.

A l'àmbit social i comunitari les dades de delictes contra la llibertat sexual no es troben desagregades per Regió Policial, mentre que les dades referents als delictes de Mutilació Genital Femenina (MGF) i Matrimoni Forçat sí que ho estan però recullen únicament un cas per al primer delicte.

De les 633 dones ateses al 2018 en el CIAD del municipi de Lleida s'han atès 69 dones que la primera demanda era per violència masclista. S'estima que la meitat dels casos dels serveis d'atenció psicològica i jurídica del CIAD corresponen a dones que es troben en situacions de violència masclista o be amb problemàtiques derivades d'haver-la patit anteriorment.

Proporcionalment al volum poblacional, els SIAD de les comarques de Lleida atenen un 21% més de casos de violències masclistes que la mitja catalana de tots els SIAD de Catalunya. La principal diferència la trobem al comparar amb el nombre de casos atesos als PIAD del municipi de Barcelona que és molt inferior al de la resta de comarques. Es manté una proporció d'atencions per situacions de violència masclista als SIAD similar entre la resta de comarques catalanes i les comarques de Lleida, amb un lleuger increment d'atencions del 6% en el cas de Lleida. Aquesta dada aporta informació respecte als recursos existents al territori, la proporció de casos i la complexitat de les intervencions que es realitzen des dels SIAD de la regió.

Les dones al municipi de Lleida 2019, anàlisi en clau de gènere

Pel que fa al SIE s'ha registrat l'entrada al servei de 229 casos nous de dones en situació de violència masclista al 2018. El volum d'atencions ha suposat una mitjana de 110 casos mensuals de violències masclistes atesos des del SIE de Lleida. Tot i que l'abast del SIE comprèn les comarques del Segrià, Pla d'Urgell, Les Garrigues, l'Urgell, La Noguera, El Solsonès i La Segarra aquesta dada ens aporta una percepció bastant ajustada del volum de casos de violències masclistes atesos al municipi tenint en compte que més del 88% dels casos atesos en aquest recurs procedeixen de la comarca del Segrià, on el municipi de Lleida n'és localitat amb major nombre de població amb diferència.

Les principals fonts de derivació tant al CIAD com al SIE són les realitzades pels cossos policials (Cos de Mossos d'Esquadra i policia municipal) i l'OAV-EAT de Lleida, seguides de Serveis Socials.

Respecte a la nacionalitat, la majoria de dones ateses són de nacionalitat espanyola.

El perfil de dones ateses en aquests recursos especialitzats són dones amb nivell d'estudis en graus formatius i secundaris i entre 26 i 35 anys. La opció de lloguer i la de pis compartit és la més freqüent entre aquestes dones i la majoria dels ingressos que tenen les dones ateses provenen de prestacions econòmiques i del seu treball. Pel que fa als àmbits i tipus de violència, el 84,42% de les dones ateses han estat casos de violència en l'àmbit de la parella.

Respecte a l'evolució de les violències masclistes ateses al municipi a través del CIAD, Serveis Socials i del SIE de Lleida destaquem:

- Es manté l'hegemonia de les violència masclista dintre de l'àmbit de la parella o de les relacions sexo-afectives
- Es manté la tendència de creixement dels casos de violència filio-parental en context de violències masclistes
- Es constata l'increment de la demanda d'atenció per violències sexuals fora de l'àmbit de la parella
- Es visibilitzen casos d'alta complexitat en context de violències masclistes especialment quan existeix situació concomitant de salut mental, consum de tòxics, etc.
- S'incrementa l'atenció a noies joves en situació de violències masclistes

Violències masclistes en l'àmbit de la parella

L'anàlisi de la incidència de la violència masclista produïda a l'àmbit de la parella o exparella al municipi de Lleida és possible a través de les dades a tres nivells:

- Les del Departament d'Interior,
- Les del Consell General del Poder Judicial i
- Les dades d'atenció dels recursos locals (CIAD, Serveis Socials i SIE).

Les dues primeres refereixen a dades de denúncia i procediments judicials, mentre que les segones refereixen a casos de dones ateses independentment que es trobin en un procés judicial i de denúncia presentada.

Les dades del CGPJ corresponents al municipi de Lleida refereixen a les del Partit Judicial nº 4 de Lleida¹⁹, per tant comprenen tant la ciutat com la resta de municipis inclosos a la demarcació territorial judicial. Les dades de denúncia publicades per part del CSPJ son superiors a les recollides per part del Cos de Mossos d'Esquadra pel fet que recullen tant els casos de Mossos com els casos en els quals la denúncia ha estat interposada directament al jutjat (bé directament per la dona en situació de violència masclista com per part dels diferents agents que participen al circuit –salut, serveis socials, etc.- o persones de l'entorn familiar). Aquest fet produeix una diferència de dades registrals que sovint genera confusions, motiu per qual des de les entitats i moviments feministes fa temps que es demana un esforç per coordinar i unificar els sistemes d'informació i els indicadors emprats pels diferents estaments. L'altra dada que s'analitzarà son les ordres i mesures de protecció i seguretat de les víctimes.

Taula 31.

	LLEIDA (PARTIT JUDICIAL)				CATALUNYA (TOTAL)			
	2018		2019		2018		2019	
	Nº	%	Nº	%	Nº	%	Nº	%
Incoades	184	100%	198	100%	5.252	100%	5.550	1
Resoltes								
<i>No admeses</i>	0	0%	0	0%	155	3%	88	2%
<i>Adoptades</i>	177	96%	172	87%	2.680	51%	2.893	52%
<i>Denegades</i>	7	4%	26	13%	2.417	46%	2.569	46%
Pendants	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del CSPJ. 2018 i 2019.

Catalunya és una de les CCAA de l'Estat on es concedeix un menor percentatge d'ordres de protecció però la Regió Judicial de Lleida és una de les demarcacions que marquen l'excepció catalana:

“L'any 2018 s'aconsegueix trencar amb la tendència dels anys anteriors, caracteritzada pel fet que el nombre de denegacions era major que el d'atorgaments. Se'n van concedir el 51,03% del total, versus el 46,02% de denegació. El partit judicial que més ordres de protecció va concedir va ser, igual que l'any anterior, el de la Seu d'Urgell (100%), amb el mateix percentatge s'hi va incorporar el de Vilafranca del Penedès i va repetir Lleida (96,20%). En sentit oposat, és a dir, on se'n van denegar més, va ser als partits de la Bisbal d'Empordà (74,42%), igual que l'any anterior, Vic (72,38%) i Puigcerdà (64,29%).”

(Bodelón, Barcons, Ortiz. 2019:27)

Tanmateix, a les dades de la Regió Policial de Lleida corresponents a l'any 2019 s'observa que aquesta tendència d'alta adopció de les ordres de protecció presentades ha patit una important davallada situant-se al 87%. Aquesta és una xifra que queda molt lluny del 52% adoptat a l'àmbit català, però trenca amb la xifra del 96% que mantenia des de l'any 2017.

Pel que fa a les dades de denúncia, segueixen les que registra el CGPJ per a la Regió Judicial de Lleida i per al conjunt de Catalunya:

¹⁹ <https://demarcacion.cgpe.es/partido.aspx?idprovincia=25&numpartido=4>

Taula 32

	LLEIDA		CATALUNYA	
	2018	2019	2018	2019
Dones “víctimes” de VG	871	1.078	21.248	21.656
Denuncies rebudes	1.078	1.136	23.098	22.394

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del CSPJ. 2018 i 2019.

Al recuperar la dada per al conjunt de Catalunya que registra el Departament d'Interior de la Generalitat (12.997 denúncies l'any 2018 i 13.162 denúncies l'any 2019) es fa palesa la diferència de dades entre tots dos estaments pel motiu que les d'Interior refereixen únicament a les denúncies registrades a comissaries de Mossos. En canvi les del CGPJ recullen totes les vies. A continuació la comparativa entre Lleida, Catalunya i el conjunt de l'Estat segons la via d'arribada de la denúncia als jutjats:

Taula 33

VIES DE PRESENTACIÓ DE DENÚNCIA		LLEIDA	CATALUNYA	ESPANYA
Directament per la dona al jutjat		0%	2%	2%
Directament per familiars		0%	0%	0%
Atestats policials	Amb denúncia víctima	79%	72%	70%
	Amb denúncia familiar	1%	2%	2%
	intervenció directa policial	20%	14%	13%
Part de lesions rebut directament al jutjat		1%	9%	10%
Serveis assistència – Tercers en general		0%	1%	3%
TOTAL		100%	100%	100%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Observatori del CSPJ. 2019.

A la regió judicial de Lleida destaca l'entrada de denúncia per intervenció directa policial, mentre que al conjunt de Catalunya i de l'Estat la via per “part de lesions” té un pes significatiu respecte a la poca incidència que té la via a la regió de Lleida.

Dades d'ATENPRO

El Servei de Teleassistència Mòbil per a les Víctimes de la Violència de Gènere és una modalitat de servei que, amb la tecnologia adequada, ofereix a les víctimes de la violència de gènere una atenció immediata i a distància, assegurant una resposta ràpida a les eventualitats que els puguin succeir, les 24 hores del dia, els 365 dies de l'any i independentment del lloc on es trobin. Les xifres a la demarcació de Lleida durant el 2018 i 2019 s'ubiquen en:

- 102 serveis ATENPRO actius al 2018 a la demarcació de Lleida al 2018
- 98 serveis ATENPRO actius al 2019 a la demarcació de Lleida al 2019

Acolliments d'emergència social per violència masclista

Els acolliments d'acolliments d'emergència social per violència masclista al municipi durant el 2019 han sigut de:

- 26 dones acollides, totes elles del municipi de Lleida
- 23 fills/es acollits

Violències sexuals

Les violències sexuals engloben des d'actes d'assetjament verbal fins a la penetració forçada i una varietat de tipologies de coaccions, des de la pressió social fins a l' individual. Representa la màxima expressió de dominació i sotmetiment del sistema patriarcal. La legitimitat d'aquestes violències es sustenta en una cultura que potencia l'accessibilitat i cossificació de les dones, al punt de fer sovint molt difícil la identificació o verbalització de les violències sexuals per part de les dones.

En el 85% de les violències sexuals, la víctima coneixia prèviament l'agressor, trencant amb la imatge estereotipada i imaginària d'aquell agressor anònim en espais públics.

L'estadística d'infraccions penals del Ministeri d'Interior de l'Estat registra el nombre de casos denunciats referents als delictes contra la llibertat i indemnitat sexual de forma detallada, de manera que queden publicats els casos registrats per al delicte d'agressió amb penetració (fora de l'àmbit de la parella). En el cas del municipi de Lleida, van ser 3 casos l'any 2018 i 7 casos l'any 2019. Aquesta estadística recull en nombre de denúncies en aquesta tipologia de delicte i per tant no desagrega entre la persona victimària i agressora per sexe. Tanmateix el cos teòric i la resta d'estadístiques disponibles permeten inferir que la direccionalitat d'aquests delictes és d'homes cap a dones.

Així mateix des del CIAD s'ha percebut un increment significatiu de demandes d'atenció per violència sexual fora de la parella, passant de 2 casos atesos al 2011 a 11 casos durant el 2019.

La recerca per conèixer l'estat de l'oci nocturn de Lleida pel que fa als hàbits i experiències de la població que surt de festa realitzada al 2019 entre l'Ajuntament de Lleida i l'Agència de Salut Pública de Catalunya mostra dues dades clau quant a les violències sexuals fora de l'àmbit de la parella i en contextos d'oci nocturn:

- El 35.3 % de les noies enquestades han viscut situacions d'assetjament sexual en espais d'oci nocturn
- El 11,3 % de les noies enquestades han viscut o coneixen noies que han estat víctimes d'abús o agressió sexual en context d'oci nocturn

Aquest estudi serví de punt de partida pel desenvolupament del *Pla municipal d'actuació contra el sexisme en espais d'oci nocturn i festius*.

L'increment de casos de violències sexuals en el municipi obeeix a una mateixa tendència a tot el territori català. Nombrosa literatura al respecte assenyala tres fenòmens com a possibles responsables: i

- L'increment de la consciència social de rebuig i del que són les violències sexuals

- L'increment de les accions de prevenció
- El progressiu poderament de les dones per denunciar.

Feminicidis

Els feminicidis són la forma més visible d'expressió de les violències masclistes en la nostra societat. Les dones són assassinades pel fet de ser dones.



Més de mil dones han estat assassinades a l'Estat espanyol des que l'any 2003 es va iniciar el recompte oficial de dones assassinades per les seves parelles o exparelles. Anteriorment, aquests crims no es comptabilitzaven de manera específica, i quedaven soterrats entre els altres homicidis. Visibilitzar-los ha estat la manera de constatar que el feminicidi íntim (morir a mans de les parelles o exparelles) és la primera causa mortal violenta entre les dones.

En base a l'informe '*Feminicidis i més assassinats de dones*' elaborat pel portal *Femicidio.net*, la província catalana amb la taxa de prevalença més baixa és Lleida, amb 4,06 víctimes per milió, un 0,61 menys que la mitjana estatal (4,67) i un 1,28 menys que la mitjana catalana (5,34). Per anys, es registra una fluctuació entre la taxa zero coneguda en 2010, 2012, 2014 i 2016 i els anys en què es registren un (2015) i dos casos (2011, 2013 i 2017). Aquests anys les taxes anirien de les 4,64 víctimes per milió

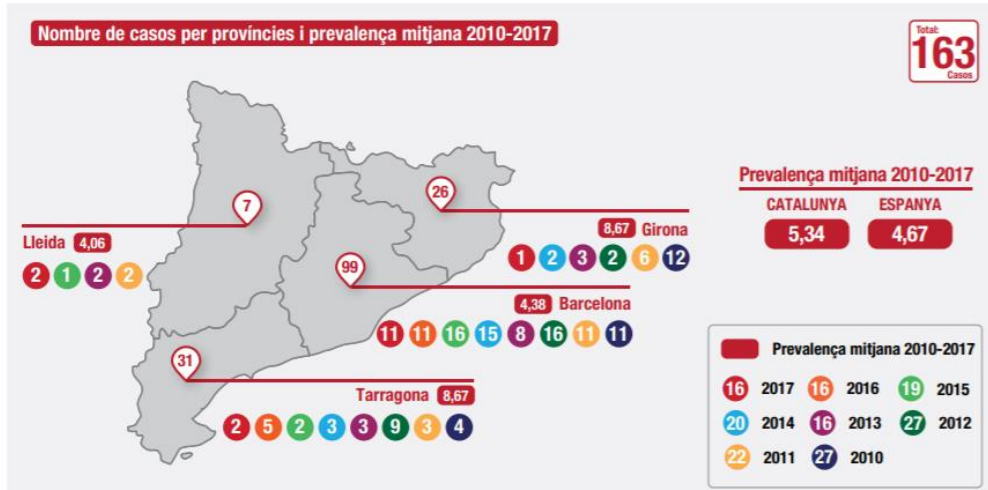
A Catalunya s'han comès 163 feminicidis i altres assassinats de dones a les mans d'homes des de 2010. D'ells, un 4% van ser registrats a la província de Lleida (7 casos).

Pel que fa a la xifra oculta, segons l'informe el 23,94% dels feminicidis íntims comesos en aquests cinc anys a Catalunya no apareixen en les xifres oficials.

Taula 34

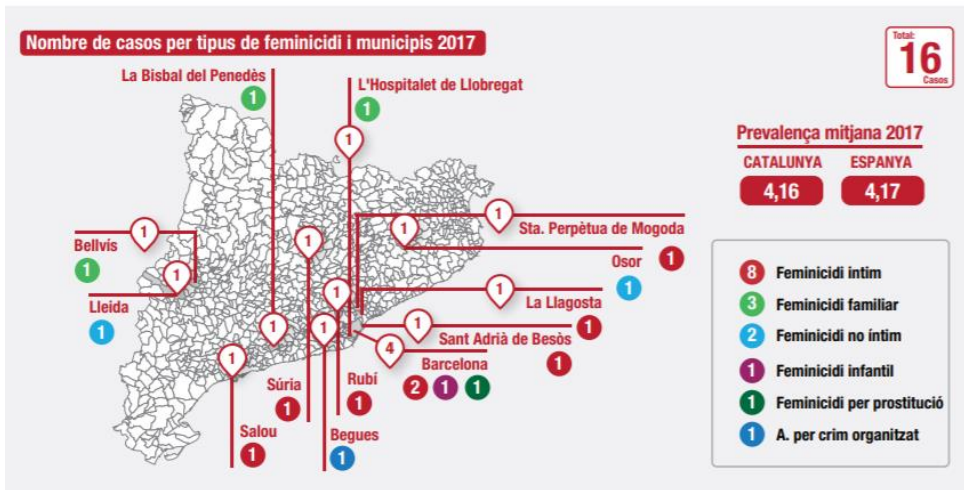
DADES FEMINICIDIS 2010- 2015 A CATALUNYA	PROVÍNCIA DE BARCELONA	PROVÍNCIA DE GIRONA	PROVÍNCIA DE TARRAGONA	PROVÍNCIA DE LLEIDA
163 casos	99 casos	26 casos	31 casos	7 casos

Font: taula realitzada a partir de dades de l'informe *Femicidio.net*



Font: Dades elaborades per feminicidio.net

A nivell municipal pel que fa als feminicidis durant el 2017 destaca:



Font: Dades elaborades per feminicidio.net

Violències de l'àmbit comunitari. Mutilació genital femenina

A l'àmbit social i comunitari és de destacar el reduït nombre de casos denunciats a tot Catalunya per als delictes de matrimoni forçat i mutilació genital femenina. Es tracta de dues manifestacions de violència masclista que pateix un baix grau de detecció, fet que les situa en les formes de violència masclista que probablement tinguin una xifra negra més gran. De tots els casos detectats, només un cas de mutilació va ser denunciat a la regió policial de Ponent l'any 2018, tot i que aquesta forma d'agressió cap al cos de les dones sigui una pràctica que persisteix entre la població amb països d'origen on es practica i per tant és un fenomen amb major incidència als municipis catalans on resideix un major nombre de població d'origen MGF, tal i com exposa l'estudi de 2017 de la Fundació Wassu: "Lleida és el segon municipi català en nombre de dones d'origen MGF: Nigèria i Senegal son les dues principals" (Kaplan i López, 2016:94). Segons l'estudi, el tercer país d'origen MGF a Lleida és Gambia. La xifra total de dones empadronades al municipi amb país d'origen MGF segons el padró de 2016 son 1.285. La recerca

Les dones al municipi de Lleida 2019, anàlisi en clau de gènere

es fixa també en el nombre de nenes de 0 a 14 anys, com a població en risc de poder patir aquesta forma de violència masclista, essent Lleida el quart municipi de Catalunya amb major presència de nenes en risc. L'any 2016 hi havia empadronades 91 nenes d'origen nigerià i 71 d'origen senegalès. El conjunt de nenes entre 0 i 14 anys amb origen als diferents països de risc era l'any 2014 d'un total de 346. A continuació es mostra el nombre d'aquest grup de població per als 5 països on es practica la MGF i que presenten major població al municipi d'entre el conjunt total de països considerats de risc.

Taula 35.

POBLACIÓ DE NENES EMPADRONADES D'ENTRE 0 I 14 ANYS.				
	2016	2017	2018	2019
Nigèria	91	74	71	63
Senegal	71	65	69	71
Guinea	40	33	30	32
Mali	40	45	49	52
Gambia	30	26	25	25

Font: Elaboració pròpia a partir d'IDESCAT. Població estrangera per sexe i edat quinquennal. Per origen geogràfic i municipi: Lleida 2016-2019.

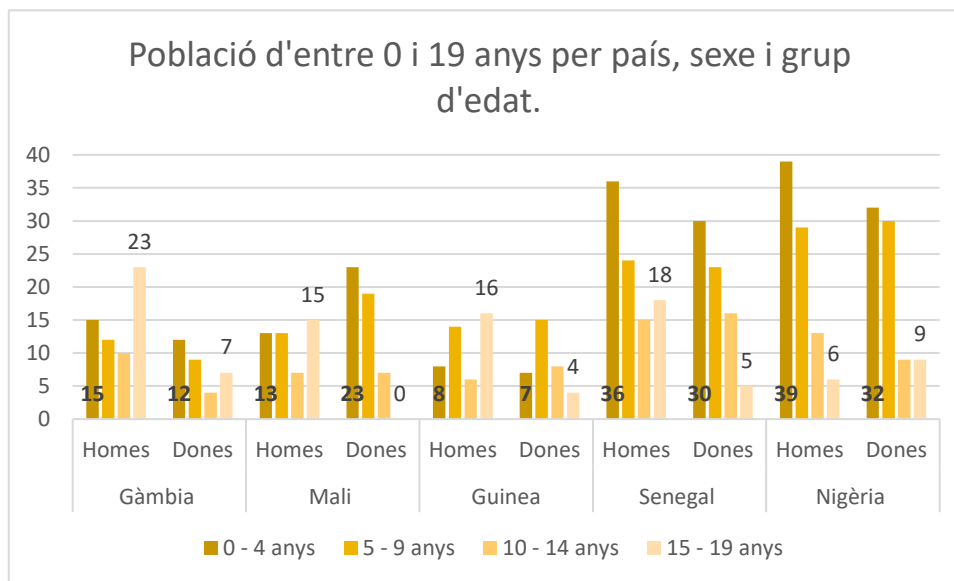
Per tant, la comparativa entre l'única denúncia per a un cas de MGF l'any 2018 a la ciutat i el nombre de nenes en edat de risc per a ser mutilades ens permet inferir en la possibilitat que no tots els casos en els que s'hagi produït han estat coneguts per les autoritats policials i sanitàries. Davant dels Protocols vigents i les estratègies per controlar i evitar aquesta pràctica (com pot ser el compromís parental abans del viatge al país d'origen) es possible que es produeixin estratègies per evitar i saltar els controls establerts, com podria ser la tornada de les nenes al país d'origen durant l'etapa de la pubertat²⁰. La següent taula mostra que tots els països observats excepte Nigèria presenten poblacions significativament inferiors de noies d'entre 15 i 19 anys respecte la de nois, Nigèria mostra aquesta tendència per al grup d'entre 10 i 14 anys:

Taula 36. Nombre noies i nois empadronades a Lleida per país i grup d'edat l'any 2018

	GÀMBIA		MALI		GUINEA		SENEGAL		NIGÈRIA	
	Home s	Done s	Home s	Done s	Home s	Done s	Home s	Done s	Home s	Done s
0 - 4 anys	15	12	13	23	8	7	36	30	39	32
5 - 9 anys	12	9	13	19	14	15	24	23	29	30
10 - 14 anys	10	4	7	7	6	8	15	16	13	9
15 - 19 anys	23	7	15	<4	16	4	18	5	6	9

Font: Elaboració pròpia a partir d'IDESCAT. Població estrangera per sexe i edat quinquennal. Per origen geogràfic i municipi: Lleida 2018.

Gràfic.23.



Davant aquesta forma de violència masclista l'entitat WASSU, recomana la prevenció a través de la sensibilització i la formació per millorar el coneixement sobre tot el perjudici que causa en les dones ser sotmeses a aquesta forma d'agressió.

La percepció de les dones

Les estructures pròpies del nostre sistema social moltes vegades qüestionen, desautoritzen, posen en dubte i minimitzen el relat de la vivència de la violència masclista. Hi ha un aprenentatge de les violències masclistes que s'integra dins del procés de socialització diferencial de gènere i que fa que les normalitzem i fins legitimem en alguns casos. Alhora s'apela a la responsabilitat de totes les dones de cuidar-se davant de qualsevol agressió masclista, exculpant el subjecte de l'acció i fiscalitzar el comportament de les dones.

Aquests aprenentatges dificulten reconèixer i identificar certes situacions de violències masclistes que poden estar vivint les dones, contribuint a la normalització de determinades situacions.

Les violències masclistes que s'identifiquen amb major facilitat, dintre de les dificultats existents, són les violències en la parella. Pel que fa a la violència masclista familiar presenta major dificultat per ser identificada. El mateix ocorre amb les violències masclistes en altres àmbits, que tot i estar reconegudes per la Llei 5/2008 no estan tan socialment integrada la seva detecció i consciència de violència. A partir de l'enquesta realitzada s'ha volgut explorar algunes d'aquestes violències més enllà de l'àmbit familiar i/o de la parella.

Un estudi realitzat per la Universitat de Lleida (UdL) al 2012 sobre les creences de l'alumnat en relació amb la violència de gènere mostra encara moltes creences arrelades respecte als mites de l'amor romàntic i la normalització de certes violències masclistes en l'àmbit de la parella:

- Tot i ser conscients del nociu que pot arribar a ser el control exercit per la parella, només un 36% de l'alumnat cataloga la gelosia com un fet negatiu per la pròpia relació.
- El 40% de l'alumnat acceptaria que la seva parella li demanés perdó després d'una agressió amb promeses de canvi.
- Un 28% de l'alumnat no li importaria que la seva parella volgués saber en tot moment el que fa.

Assetjament sexual o per raó de sexe a l'àmbit laboral

Del total de dones enquestades (283) al municipi només 3 expressen haver viscut o conèixer algun cas d'assetjament sexual en el lloc de treball. Això suposa un 1 % de les dones enquestades. D'aquestes cap respon sobre la forma de procediment de l'empresa davant aquesta situació.

Al analitzar aquesta dada a través de preguntes més indirectes aquest percentatge puja a un 15%. Respecte a la percepció de desigualtat en l'entorn laboral pel fet de ser dona (pel que fa a l'accés, la promoció, les condicions...) un 35% de dones respon tenir aquesta vivència en alguns dels àmbits sobre el que eren preguntades.

Un total de 20.393 dones han patit assetjament sexual o per raó de sexe a la feina a Catalunya, segons dades de l'*'Enquesta de violència masclista a Catalunya'* del Departament d'Interior del 2016. Representen gairebé el 12% dels casos de violència contra les dones per part de no parelles, que es produeixen en l'àmbit laboral. En la majoria d'ocasions aquestes situacions queden amagades o invisibilitzades. En el context de l'Estat espanyol aquesta xifra encara és inferior, suposant el 8,5 % dels casos.

La percepció sobre la seguretat al municipi

Les dones i els homes ens socialitzem per ocupar l'espai públic de forma diferent i desigual. Els homes tenen major legitimitat per ocupar qualsevol espai a qualsevol hora del dia i de la nit. Així, des de la perspectiva de gènere, l'ús que fan homes i dones de l'espai públic no és un tema neutral.

Respecte a la seguretat, cal qüestionar la concepció "objectiva" de la seguretat, que respon a una visió hegemònica masculinitzada: la seguretat com a absència de delictes (denunciat). I en aquest sentit qüestionar tots aquells estudis i protocols que analitzen la seguretat des d'aquesta única o principal clau.

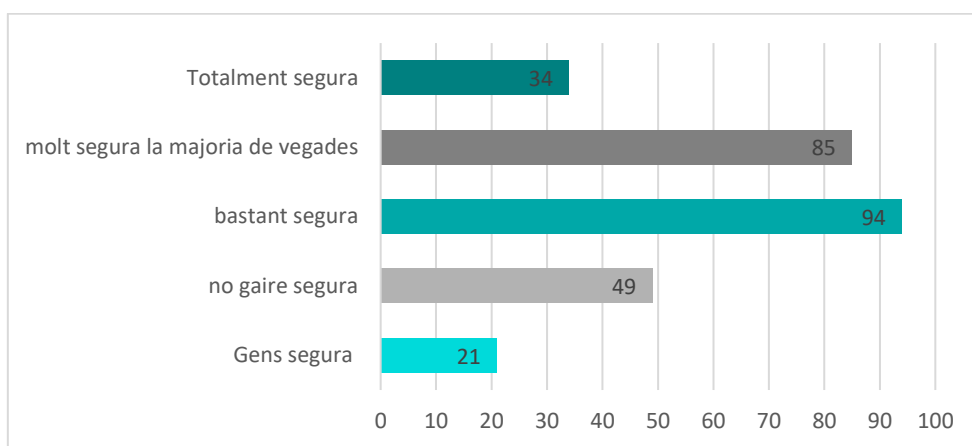
Per aquest fet, resulta clau analitzar les percepcions i les veus de les dones respecte a la seva percepció de seguretat quan fan ús dels espais del municipi.

Dos dels àmbits analitzats a través de l'enquesta realitzada han estat:

- Percepció de seguretat per part de les dones en el transport públic
- Percepció de seguretat per part de les dones a l'espai públic

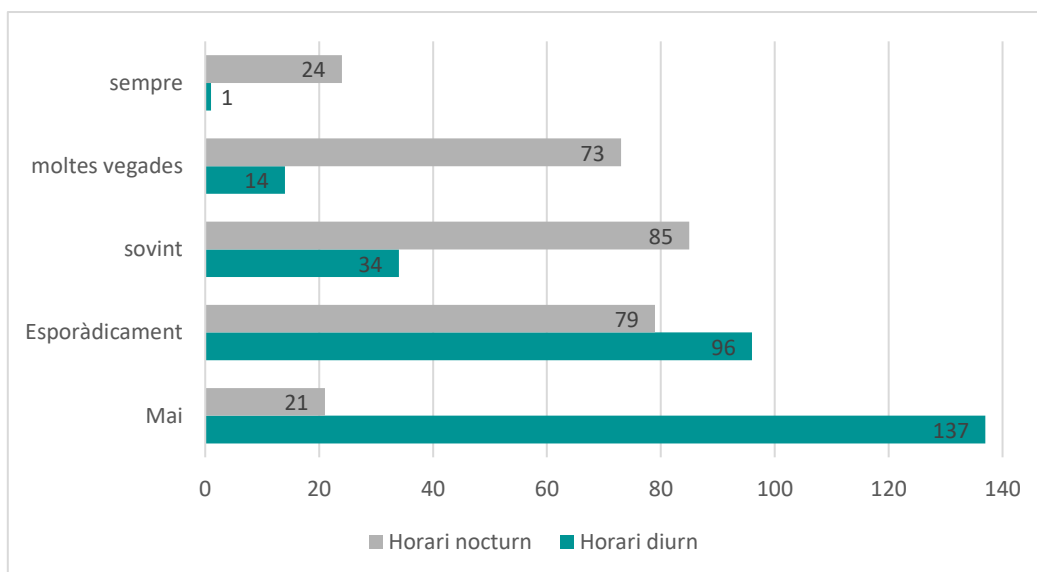
De total del 283 dones enquestades quasi un 25% expressa no sentir-se gens segura o no gaire segura en el transport públic del municipi. Aquesta dada pot presentar certes diferències segons edat de les dones enquestades, franja horàries d'ús i rutes del transport.

Gràfic 24. Percepció de seguretat en el transport públic.



La majoria de les dones enquestades que responen haver sentit por moltes vegades o sovint tornant sola a casa refereixen haver-la sentit en horari nocturn (79% de les dones) .

Gràfic 25. Sentiment d'inseguretat a la ruta habitual fins a la llar habitual.



Destaquem també algunes aportacions i propostes recollides en les enquestes:

- Millorar la visibilitat en alguns carrers a través d'ús de mobiliari públic tals com miralls que amplifiquen l'angle de visibilitat en certs carrers i creuaments
- Millorar l'enllumenat públic
- Estimular més activitats d'oci segur a l'espai públic

La resposta municipal davant les situacions de violència masclista del municipi

Actualment existeix al municipi de Lleida un circuit articulat d'atenció a situacions de violència masclista que facilita un abordatge un abordatge integral i coordinat dels casos. L'estructura existent permet una revisió i millora continua tant de l'acció de coordinació entre serveis com de l'atenció de les dones en situació de violència masclista. Hi participen representants professionals de tots els àmbits i serveis implicats en l'abordatge de les situacions de violències masclistes. El municipi compta amb un dels primers protocols municipals per a l'abordatge de les violències masclistes del territori català.

Així mateix es requereix reforçar recursos de caire comunitari que treballin també les violències masclistes i altres circuits i serveis especialitzats que assegurin i facilitin l'acompanyament a dones en situació de violència masclista i altres complexitats afegides tals com situació de salut mental, discapacitat, consum de substàncies, situació de sense llar...

Actualment conviuen en el territori del municipi de Lleida un nombre elevat de protocols, no sempre articulats ni complementaris entre si. Actualment el municipi es troba en revisió del seu **protocol d'atenció a les dones en situació de violència masclista al municipi de Lleida** (2008) amb l'ànim, entre altres, d'ordenar aquest volum de protocols existents i actualitzar-lo a les noves realitats i necessitats del territori.

Protocols existents o en procés de treball al municipi:

LIDERATS PER L'AJUNTAMENT DE LLEIDA
Protocol de protecció de les víctimes de tràfics d'éssers humans amb fins d'explotació sexual
Protocol d'intervenció davant la detecció d'una agressió sexista (espais d'oci)
Protocol d'actuació davant maltractaments a la infància i adolescència
Protocol d'abusos sexuals
Protocol de dol
Protocol contra l'assetjament sexual i per raó de gènere
Protocol de prevenció de maltractaments a la gent gran

Circuit

Al Ple de desembre de 2019²¹ es va aprovar la moció a través de la qual es va declarar “Lleida ciutat feminista”. A través de la moció s’assumeix com a propi el “Decàleg per la construcció de ciutats feministes” presentat al V Congrés de Dones del Baix Llobregat de 2018. El Consell Municipal de Dones de la ciutat serà l’encarregat de realitzar el seguiment i avaluació de la seva implementació. D’entre els 10 punts del decàleg, cal destacar la impulsió d’un Pacte municipal contra les violències masclistes que esdevingui un nou marc per superar els actuals protocols i constitueixi una eina de coordinació eficaç entre tots els agents implicats. És des d’aquest compromís que s’està realitzant la revisió i actualització del Protocol municipal de 2008, un protocol signat per totes les autoritats que representen les institucions i organitzacions prestadores de serveis en aquests àmbit i que conforme la Xarxa local de serveis i recursos d’atenció davant de situacions de violències masclistes. Destaquem:

Els serveis policials (especialment la GAV de Mossos d’esquadra i Policia Municipal), els serveis de salut, els serveis judicials (especialment l’Oficina d’Atenció a la Víctima), i els recursos específicament dirigits a dones:

- Centre Municipal d’Informació i Atenció a les Dones (CIAD). Ajuntament de Lleida.
- Oficina d’Informació de l’Institut Català de les Dones (ICD)
- Servei d’Informació i Atenció a les Dones (SIAD). Consell Comarcal del Segrià.
- Servei d’Intervenció Especialitzada en violència masclista (SIE) de Lleida
- Servei Tècnic de Punt de Trobada (STPT) de Lleida
- Servei d’Acollida i Recuperació Segrià (SAR)
- Servei d’Acollida Substitutori de la Llar Segrià (SAS)
- Servei municipal d’acollida social d’urgència a les dones en situació de violència masclista

A part dels instruments municipals, la ciutat es troba adherida als següents Protocols supralocals:

EXTERNS	
Protocol + Circuit local de violència masclista de les terres de Lleida	Institut Català de les Dones. Generalitat de Catalunya
Protocol abusos / assetjament sexual	Departament d’Educació. Generalitat de Catalunya
Protocol matrimonis forçats	Departament d’Interior. Generalitat de Catalunya
Protocol de mutilacions genitals femenines	Departament d’Interior. Generalitat de Catalunya
Protocol agressions sexuals oci nocturn	Departament d’Interior. Generalitat de Catalunya
Protocol sobre violències masclistes entre la gent jove	Departament de Joventut. Generalitat de Catalunya
Protocol d’abordatge de les violències masclistes	Departament Salut. Generalitat de Catalunya

²¹ Es pot consultar l’ordre del dia del Ple del 20 de desembre i el text de la moció a: <http://locals.esquerra.cat/lleida/documents/categoria/ple-de-desembre-2019>

PROPOSTES PER LA RECOLLIDA I ANÀLISI DE DADES

Davant la dispersió d'informació i les múltiples formes de registre de les dades referents a les violències masclistes des de diferents estaments tant municipals com supramunicipals resulta complex esbossar una mirada global sobre la situació de les violències masclistes al municipi.

Així mateix les memòries i bases de dades del CIAD, SIE i serveis socials aporten dades molt valuoses i exactes al respecte, tot i que no sempre s'utilitzen els mateixos criteris de registre. Aquest fet que pot dificultar el sumatori de casos. Per altra banda un mateix cas pot ser atès per més d'un d'aquests recursos amb el risc de duplicar-lo en el recompte. Cal tenir en compte també que en el cas de CIAD i Serveis Socials es pot córrer el risc de no registrar aquells casos de violència masclista que han arribat al servei amb una altra primera demanda diferent a la de violència masclista.

En aquest marc es proposa a nivell de registre de dades:

- Treballar per la coordinació i unificació de criteris i indicadors de registre respecte la violència masclista entre els diferents serveis que conformen el circuit d'atenció a les violències masclistes. Aquest treball es pot realitzar des d'algun espai de treball ja existent com la pròpia comissió de seguiment del protocol
- Es proposa mantenir l'enquesta sobre la percepció de les violències masclistes entre la població del municipi.
- Promoure el registre unificat sobre prevenció, detecció i primer acompanyament que es realitzi davant de situacions de violències masclistes des dels serveis no especialitzats.
- Aprofundir en el coneixement sobre les violències comunitàries en el municipi, especialment les violències sexuals i les violències filio parentals detectades en el marc de situacions de violències masclistes.

CULTURA I USOS DEL TEMPS

RESUM INFOGRÀFIC DE LES PRINCIPALS DADES

La vida de les dones s'organitza al voltant de les cures

Desigualtat de gènere a tres nivells: en l'accés, la participació i la contribució a la cultura.

La major desigualtat es fa palesa en la creació artística i en la visibilitat de les dones creadores.

DADES SOBRE CULTURA, ESPORT, USOS DEL TEMPS I PARTICIPACIÓ

LES DONES A LA CULTURA

Creació i direcció artística



12% de les direccions d'espectacles de la programació cultural del municipi són dones.

2% de l'autoria d'espectacles de la programació cultural al municipi està en mans de dones.

Entre les direccions en mans de dones destaquen els espectacles de ballet i cant coral.

EL LENGUATGE VISUAL

Trobem el doble d'imatges masculines soles que de femenines en la programació cultural.

USOS DEL TEMPS

Cultura i oci

38%

consumeixen entre 0 i 2h setmanals de productes culturals.

Tot i així, les dones són les principals consumidores culturals, especialment en etapes vitals sense responsabilitat familiar.

Esport

42%

realitza entre 0 i 2h setmanals d'activitat física.

La participació esportiva en l'àmbit universitari està molt masculinitzada:

30,7% de noies inscrites en les activitats esportives de la Universitat de Lleida.

6,3% de dones participants en les competicions esportives internes.

Participació social

66%

de les persones voluntàries són dones.

La presidències de les entitats socials estan feminitzades. Escassa presència de dones en el patronat de Fundacions.

A major volum econòmic de les organitzacions menor proporció de dones en càrrecs de direcció o presidència de les mateixes.



Cultura de gènere i usos del temps

Les dones a la cultura

El compromís social i municipal per eliminar les desigualtats de gènere al municipi passa per construir un municipi on les dones, la meitat de la població, tinguem veu i capacitat de decisió. En aquest context la cultura representa un eix estratègic bàsic per assolir aquest objectiu. Des de la perspectiva dels drets culturals encara existeix una desigualtat de gènere contra la qual cal lluitar per poder fer efectius els diversos àmbits d'aquests drets: *accés, participació i contribució*.

En relació amb l'accés a la cultura, aquest ja està bastant normalitzat pel que fa a la formació, a la pràctica artística i al consum de cultura. Les estadístiques ens marquen que la majoria de públic són dones però continuem participant-hi sense igualtat de condicions. La Declaració de Friburg esmenta la importància no només de tenir accés a la cultura i "consumir-la", sinó també de "la llibertat de desenvolupar i compartir coneixements i expressions culturals, realitzar recerques i participar en les diverses formes de creació, així com dels beneficis d'aquesta creació". És a dir, es tracta també de participar-ne com a subjectes actius de cocreació de cultura. Els estereotips de gènere, el repartiment desigual de rols, la bretxa salarial i la desigualtat d'oportunitats, alenteixen i limiten la participació de les dones en la creació cultural. Cal oferir la possibilitat de "fer cultura" a les dones que no se'n senten part. A nivell municipal això es tradueix en un treball per assegurar:

- Una programació paritària de les activitats culturals, especialment en els esdeveniments destacats del municipi, tant pel que fa a dones i homes autors/es com a les persones que consumeixen la cultura
- El recull de tots els interessos culturals de la població del municipi, especialment aquelles especificitats que puguin existir en clau de gènere.
- Recursos per visibilitzar i crear xarxa amb les dones creadores i gestores.
- La participació paritària en la programació adreçada a tota la ciutadania, agilitzant i garantint mecanismes de participació i transparència.

L'informe *Igualdad de género. Patrimonio y creatividad de la Unesco* (2015) corrobora la persistència dels estereotips de gènere en les professions culturals, l'absència d'estadístiques de gènere en l'àmbit cultural; falten també les avaluacions d'impacte i els mecanismes de seguiment de polítiques culturals amb perspectiva de gènere. Per visibilitzar les aportacions de les dones i modificar els estereotips de gènere, cal fer un seguiment de les polítiques en pro de la paritat i continuar diagnosticant la situació.

Usos del temps

En matèria de coresponsabilitat i usos del temps es requereix d'una estratègia global d'impuls de mecanismes per donar resposta, el més acurada possible, a la realitat quotidiana de tota la ciutadania del municipi. Calen propostes per harmonitzar el temps laboral, familiar i personal de la ciutadania i millorar així l'equilibri entre el temps destinat al treball remunerat i el temps destinat a les tasques de cura de les persones, per tal d'evitar la discriminació que pateixen les dones com a conseqüència del repartiment desigual de les funcions i responsabilitats.

i. L'OFERTA CULTURAL MUNICIPAL EN CLAU DE GÈNERE

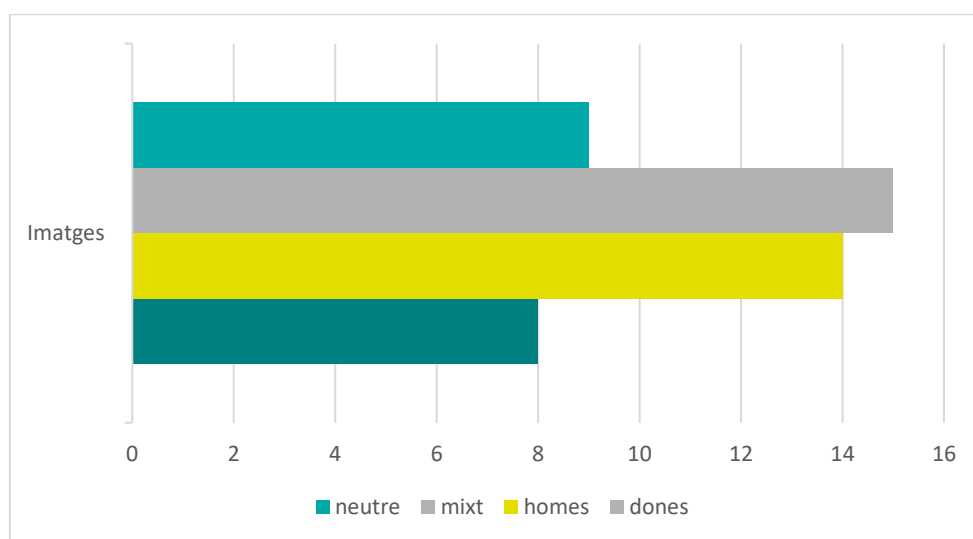
Al municipi de Lleida destaquem la xarxa cultural d'equipaments de proximitat (centres cívics i biblioteques) i tres grans equipaments de programació cultural i espectacles: Teatre de l'Escorxador, la Llotja i l'Auditori.

PROGRAMACIÓ CULTURAL

L'anàlisi realitzada de la programació cultural de la temporada de tardor (octubre 2019-gener del 2020) de la ciutat de Lleida que engloba la programació de l'Escorxador, l'Auditori i La Llotja ens n'aporta major detall. S'han analitzat 46 espectacles programats en la cartellera des de 3 aspectes clau des de la perspectiva de gènere: les imatges elegides en el material de difusió de la cartellera, els i les artistes participants i l'autoria i direcció dels espectacles.

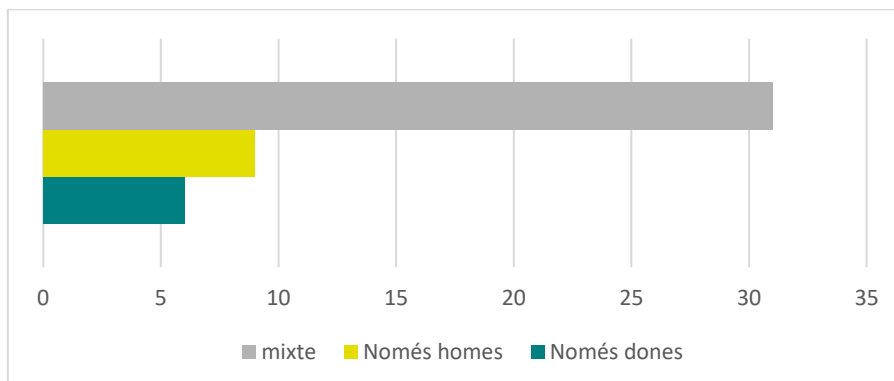
Queda palesa la bretxa de gènere existent. Per un costat cal tenir en compte que la presència femenina en la indústria musical catalana és del 33%, amb sols una tercera part de dones a escoles, festivals i indústria. (Anuari de música 2019. Enderroc). Però els resultats de les cartelleres estan per sota d'aquests percentatges.

Gràfic 26. Anàlisi de les imatges de la programació de la tardor 2019



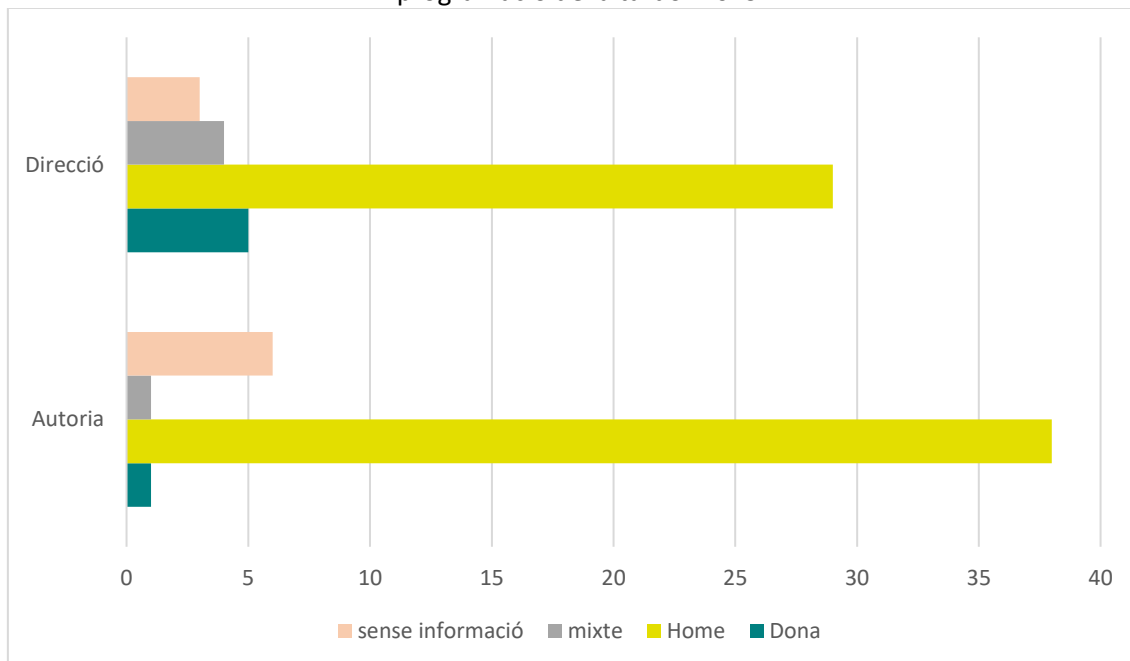
Destaca una clara major visibilització d'homes dins la cartellera cultural de la temporada. Ens trobem el doble d'imatges representades per homes sols o en grup d'iguals que de dones.

Gràfic 27. Anàlisi dels i les artistes presents a la programació de la tardor 2019



A nivell d'intèrprets podem assegurar que la cartellera és bastant paritària, destacant els espectacles on participen tant dones com homes (espectacles mixtos). Destaquem però també alguns trets característics dels espectacles on només hi ha personatges femenins o masculins. Alguns dels espectacles més feminitzats van dirigits a públic familiar, tendència que queda també palesa en la direcció d'aquests.

Gràfic 28. Anàlisi de les direccions i autories dels espectacles disponibles dintre de la programació de la tardor 2019



És en l'àmbit de la creació artística on trobem una major bretxa respecte a la programació cultural tant pel que fa a la direcció com a l'autoria, destacant un únic cas en el qual l'autora és una dona i correspon a una artista musical en la que ella és autora i interpreta de les seves pròpies creacions. Destaca també la bretxa existent respecte a gèneres culturals. Les direccions

d'espectacles vinculats al ballet estan en mans de dones mentre que la part de direcció musical i d'orquestra d'aquests espectacles recau en mans masculines. Una tendència que repeteix patrons en espectacles de cor i música de cambra on les direccions de les corals estan en mans femenines mentre que les de les orquestres en mans masculines.

Aquests resultats són similars a l'anàlisi de la programació cultural d'altres temporades disponibles a la pròpia web de la Llotja (<https://www.teatredelalotja.cat/programacio/altres-temporades/>) i mostra per tant una tendència del sector cultural i no específicament d'ella programació d'aquests equipaments.

LA GESTIÓ CULTURAL A NIVELL MUNICIPAL

A continuació s'analitza la bretxa vertical de gènere i el sostre de vidre existent respecte a les direccions i/o gerències dels equipaments culturals. En el sector cultural es manté la tendència de la resta de sectors. L'estructura directiva dels equipaments culturals sol estar més masculinitzada mentre que la plantilla tècnica presenta una major feminització. Cal recordar aquí que els estudis artístics estan altament feminitzats però els espais de decisió dins d'aquesta disciplina de coneixement continuen majoritàriament en mans d'homes.

Per altra banda les Direccions d'equipaments de proximitat com Centres Cívics i Biblioteques estan en mans de les dones.

En concret en el moment de tancament d'aquest estudi les direccions dels equipaments municipals culturals presenta una distribució bastant paritària d'aquests recursos, tot i que cal destacar que un nombre important d'aquests estan sense figura de direcció pendents de cobrir aquesta vacant.

Destaquem aquí algunes de les bones pràctiques en clau de gènere impulsades des de l'Ajuntament en aquest àmbit:

- Criteris per vetllar per la paritat en els Premis i festivals (Premi de poesia Marius Torres, Festival de cinema d'animació...). Aquests criteris es recullen en el Pla d'Igualtat de l'Ajuntament.
- Formació en transversalització de gènere per agents i figures tècniques de l'àmbit cultural municipal
- Clàusules de Perspectiva de gènere incloses en les festes populars i festa major promogudes des de la Regidoria de Joventut, Festes i Tradicions.
- Els Bucs d'Assaig El Mercat (espais d'assaig musical i creació per a joves) promouen diferents estratègies per incentivar la presència de dones en els seus espais.
- Varis equipaments culturals del municipi ofereixen "entrades socials" per a dones en situació de violència masclista o en situació de precarietat econòmica. L'equipament Caixa fòrum, tot i ser un equipament privat, manté un conveni similar per facilitar l'accés de totes les dones a la cultura.

ii. USOS DEL TEMPS

La distribució del temps personal és una de les vessants en les quals les desigualtats entre homes i dones es mostren de forma més palesa. Si bé l'anàlisi dels usos del temps ha començat a consolidar-se, les metodologies encara estan en procés d'estandarditzar-se i generar indicadors consensuats i homologables. En aquest aparta hem decidit analitzar els usos del temps de les dones del municipi en la cultura, l'esport i la participació social.

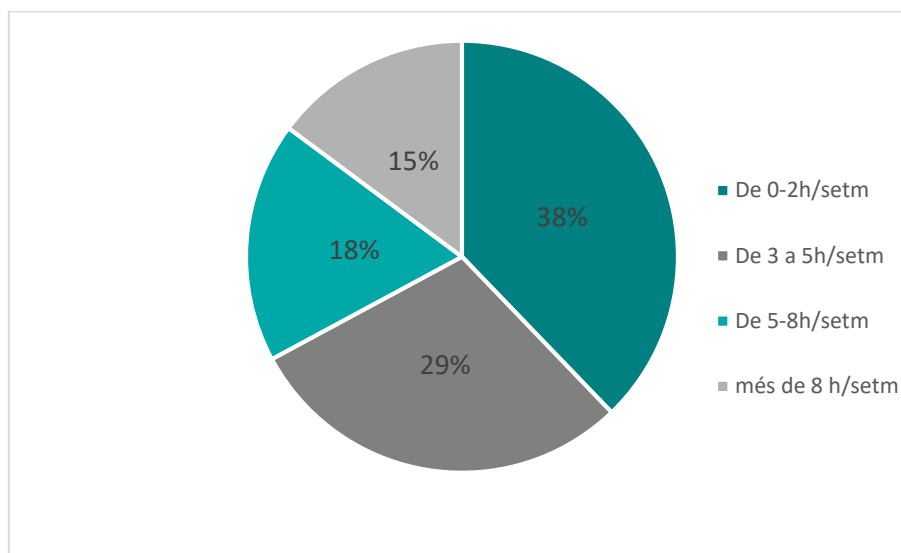
HÀBITS CULTURALS I GESTIÓ DEL TEMPS

Les dones catalanes llegeixen més llibres que els homes (dones 70,3% i homes 56,6%), però llegeixen menys el diari (dones 39,2% i homes 59,3%). L'assistència al cinema és més semblant entre dones (50,8%) i homes (49,7%), un punt per sobre en el cas de les dones. I jugar a videojocs difereix en 14,2 punts en què situa als homes en majoria.²²

Amb aquestes dades de l'Observatori de la Igualtat de gènere veiem com el consum cultural és un dels aspectes més equitatius respecte a la Cultura.

A través de l'enquesta realitzada en el marc de l'estudi destaquem el baix temps dedicat de mitjana a l'oci i el lleure per part de les dones entrevistades (de 0 a menys de 5 hores setmanals) tot i que trobem diferències significatives segons edat de les dones enquestades. Destaca un major nivell de consum cultural en edats compreses entre els 18 i els 28 anys (o fins l'arribada de la criança dels fills i filles) i en edats a partir de 50 anys.

Gràfic 29. Temps setmanal dedicat a l'oci cultural i el lleure



Font: elaboració pròpia a partir dels resultats de l'enquesta realitzada.

²² ICD. 2019. Dossier estadístic les dones a Catalunya 2018. Observatori de la Igualtat de Gènere. pp. 55

Cal destacar que en aquesta pregunta de l'enquesta s'excloïen totes aquelles activitats vinculades a l'oci o lleure dels propis fills/es i la gestió que pot suposar per aquestes dones.

Respecte als principals motius que expressen les dones enquestades per no dedicar major temps a l'oci cultural i el lleure són:

- Falta de temps
- Dificultats per conciliar
- Horaris no accessibles de les activitats que es programen
- Falta d'interès en les activitats culturals programades
- Motius econòmics

HÀBITS ESPORTIUS

Segons dades de 2016 (Secretaria General de l'Esport) a Catalunya, les noies representen el 41,2% del total d'infants que participen en jocs esportius escolars. Per Àmbits territorials, a Ponent representen un 47,2% i en l'altre extrem hi trobem les Terres de l'Ebre en què la proporció és del 32,7%. . Segons dades de 2015 (Observatori Català de l'Esport, a partir del Consejo Superior de deportes) el nombre de llicències federatives està molt estable en els darrers anys. Les dones han resultat un 23% de les llicències el 2015. (ICD. 2019. *Dossier estadístic les dones a Catalunya 2018*. Observatori de la Igualtat de Gènere. pp. 53).

La participació esportiva a l'àmbit universitari es troba masculinitzada. Entre les persones inscrites a les activitats esportives de la Universitat de Lleida per gènere hi ha un 30'7% de dones davant el 69'3% d'homes inscrits (al conjunt d'universitats catalanes les inscripcions de dones representen el 43'6%). A les competicions esportives internes les dones representen únicament el 6'3% (al conjunt d'universitats catalanes aquesta xifra arriba al 12'6%). (Observatori Català de l'Esport, 2019; a partir de dades de les universitats catalanes, 2018).

Un 47% de les dones enquestades del municipi refereixen realitzar entre 0 hores i 2 hores d'activitat física.

Des de la Regidoria d'Esports i Activitat Física promou el *programa Dona i Esport*²³ que busca la promoció de l'activitat física adreçat a totes les dones vinculades al moviment veïnal de Lleida. Els objectius del programa:

- Atansar l'activitat física i l'esport a les vocalies de la dona del municipi perquè totes les dones hi puguin tenir accés.
- Fomentar els hàbits saludables d'alimentació i exercici físic entre la població femenina del municipi.
- Facilitar la socialització entre les dones de cada barri.

Un altra aspecte important a analitzar en clau de gènere són els motius pels quals dones i homes practiquen l'esport. La majoria de dones refereixen practicar esport per estar en forma, adquirir

²³ https://esport.paeria.es/programes/copy2_of_esports-per-tothom

hàbits saludables i complir els cànons de bellesa establerts, oblidant la part lúdica i socialitzadora de l'esport. En el cas dels nois el motiu lúdic i de socialitzador és el principal motiu que refereixen per practicar esport. Aquesta diferenciació en la forma d'aproximar-nos a l'esport respon clarament a patrons i rols adquirits i apresos en el nostre procés de socialització de gènere.

Destaca també el major ús dels espais lúdics i de salut i dels camins saludables per part de les dones, en detriment de l'ús d'altres instal·lacions esportives municipals destinades als esports d'equip. A mesura que les dones tenen major edat és més difícil veure-les participant en esports d'equip.

Finalment cal apuntar l'existència de diferents entitats i clubs esportius femenins al municipi, com l'Associació esport Femení Lleida, AEM femení, CB Lleida, entre d'altres, que han anat agafant rellevància en els últims anys i que presenten un fort arrelament en el territori.

PARTICIPACIÓ

Participació a l'associacionisme:

Un total de 2.020 organitzacions sense ànim de lucre han participat en el Panoràmic 2016. El 7% d'aquestes són entitats de dones (134), és a dir entitats que treballen principalment en favor de la igualtat i la promoció de la dona, així com totes aquelles que des de la cultura, l'educació, l'acció comunitària o l'esport desenvolupen principalment accions per i/o per a les dones, com són les agrupacions de dones que hi ha arreu del territori català que realitzen activitats diverses com punta de coixí, sortides culturals, etc.²⁴

De les entitats de Lleida participants al Panoràmic 2019, destaquen les següents dades:

- La participació de les dones és lleugerament superior a la dels homes en un 53%
- El 61% de les persones voluntàries són dones
- El 61% dels equips remunerats són dones (feminització del Tercer Sector)
- A la Presidència de les entitats socials trobem més dones
- A la Presidència de patronats trobem molt poques dones

La presència de dones en direccions o presidències d'entitats disminueix a mesura que incrementen els pressupostos d'aquestes entitats. És a dir, a entitats amb més volum econòmic hi ha menys dones en càrrecs de responsabilitat.

²⁴ http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/guia_associacions/El-Panoramnic-entitats-dones_2016.pdf

PROPOSTES PER LA RECOLLIDA I ANÀLISI DE DADES

El sistema actual de registre de públic dels equipaments culturals del municipi no permet extreure dades sobre el % de participació de dones i homes en els mateixos. Dades com les següents no han pogut ser analitzades:

- Dades mitjanes d'espectadores a nivell d'equipament cultural
- Dades de participants de les activitats a les biblioteques de la Generalitat existents en el municipi (inclosos préstecs o registre de carnets) desagregades x sexe
- Dades visitants museus i exposicions del municipi (i participants activitats) desagregades per sexe

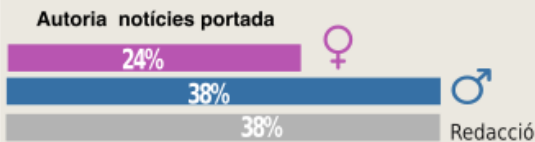
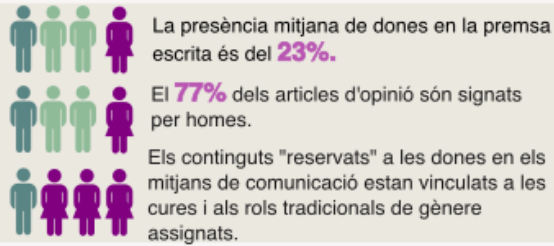
Es proposa també mantenir una enquesta per recollir informació sobre els usos del temps de dones i homes del municipi. Veure enquesta utilitzada per l'estudi en annex.

Resulta també interessant l'anàlisi en clau de gènere que ens poden aportar les dades de l'últim informe del Panoràmic respecte a la participació i repartició dels lideratges en les entitats socials del territori. (<http://www.elpanoramic.org/>).

MITJANS DE COMUNICACIÓ

RESUM INFOGRÀFIC DE LES PRINCIPALS DADES

Les dones som el 51% de la població però no som protagonistes del que es comunica



PRESENCIA DE DONES



Tot i l'increment de dones en notícies esportives encara hi trobem imatges de dones "acompanyades" d'homes o continguts no basats en els seus triomfs esportius.

REPRESENTACIÓ DE LES DONES

La llengua i els discursos audiovisuals continuen incorporant elements que invisibilitzen les dones o que contribueixen a mantenir estereotips i rols de gènere tradicionals.



Absència de dones en les notícies de política i economia.

12,5% de notícies de cultura amb dones com a protagonistes.

49% de les notícies de cultura són neutres o paritàries respecte al gènere de la persona protagonista.

37% de les imatges de notícies esportives apareixen dones. D'aquestes la majoria estan en qualitat d'acompanyants o no apareixen en un primer pla.



En cas de ser elles les protagonistes de la notícia estan acompanyades d'una o més figura masculina en la majoria de les ocasions.



7,8% de les imatges de les notícies d'esport apareixen dones soles o en grup. La meitat d'aquestes corresponen a notícies que aborden altres aspectes personals de la protagonista no vinculats al món de l'esport.



Reconeixement d'èxits aconseguits per dones.

Escassa presència com a veus expertes.



Notícies que analitzen la realitat o els continguts des de l'impacte de gènere.



Mitjans de Comunicació

Els mitjans de comunicació són agents socialitzadors i les imatges que transmeten són espais de producció d'imaginari que perpetuen, o poden canviar, les relacions socials i de poder. La presència de les dones als mitjans de comunicació com a professionals i com a protagonistes de les notícies continua sent reduïda, fet que dificulta la introducció de la perspectiva de gènere a la informació, mostrant una societat desigualment representada.

Si bé les dones som el 51% de la població no som les protagonistes del que es comunica. Tenint en compte els continguts del que es comunica i com es comunica constatem que els mitjans de comunicació per una banda invisibilitzen les nostres aportacions i, per una altra informen segons els esquemes i els interessos de l'hegemonia del poder i per tant, som doblement invisibilitzades.

A continuació a partir de les dades generals i la metodologia d'anàlisi provinents de l'*Observatori de les dones en els mitjans de comunicació* s'han analitzat els 4 principals mitjans digitals de premsa escrita de caràcter local i provincial del territori de Lleida. El limitat període que s'ha definit per analitzar les notícies publicades fa que els resultats aportin més un valor qualitatiu que quantitatiu o descriptiu d'aquests mitjans en clau de gènere. El contrast d'aquests resultats amb les dades sistematitzades del propi Observatori de les dones en els mitjans de comunicació i altres estudis similars ajuden a ubicar el grau d'integració de la mirada de gènere en les publicacions del territori en comparació a la resta del territori català.

Les **dimensions d'anàlisi** han sigut:

- ⇒ **Presència de dones:** presència de dones i homes a tres nivells
 - A la signatura de la notícia (autoria)
 - Com a protagonista de la notícia
 - A la imatge que acompanya la notícia
- ⇒ **Representació** (temàtiques): s'analitzen les seccions de Cultura, Política, Societat i Opinió
- ⇒ **Continguts:** es realitza un anàlisi de continguts del cas específic de les notícies de la secció d'Esports

PRIMERA APROXIMACIÓ A LA REALITAT DE LES DONES DEL MUNICIPI

La presència mitjana de dones en la premsa escrita és del 23% i en la digital del 34%.²⁵

La plataforma #OnSónLesDones analitza els espais d'opinió i fa seguiment de 21 mitjans. En un any de recomptes els seus resultats són aquests:

- El 77% dels articles d'opinió publicats als quatre diaris d'abast nacional són signats per homes
- Els mitjans digitals més destacats tenen més del 70% de les opinions que publiquen signades per homes.
- A les tertúlies de la ràdio pública hi ha entre 6 i 7 opinadors homes de cada deu persones participants.
- A les emissores de ràdio privades els tertulians homes són 3 de cada 4.
- A la televisió pública les tertúlies consoliden un creixement i hi ha entre un 44% a un 23% de presència de dones .
- A les televisions privades la mitjana anual és del 24% de dones a les tertúlies.

L'augment numèric de la presència de dones als mitjans és evident però seguim observant una sobrerrepresentació masculina en els espais d'opinió.

Per altra banda destaca que els continguts «reservats» a les dones estan lligats als àmbits de cura com ara sanitat, educació o temes socials, mentre que els aspectes tecnològics, econòmics o científics són majoritàriament masculins.

El tractament de les notícies vinculades a situacions de violències masclistes

En un estudi de l'Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC) al 2010²⁶ fet sobre les informacions de sis diaris es destaca que, malgrat l'increment de notícies (tant les dedicades a explicar els fets com les de seguiment i sensibilització):

- La protecció de la identitat de la dona i el seu entorn és una de les qüestions més vulnerades, tot i les recomanacions fetes des del CAC.
- Es mantenen adjectivacions inadequades en els relats que justifiquen implícitament l'agressió, fet que també podem trobar en les aportacions de testimonis.
- Manquen veus expertes per il·lustrar les informacions relacionades.
- De forma habitual es relaten els fets amb el comportament de l'agressor i detalls del tot innecessaris i que no aporten res a la informació.
- En les imatges que acompanyen les notícies es busca l'impacte mediàtic oferint les que poden tenir un contingut més morbós.

²⁵ ICD. 2019. *Dossier estadístic les dones a Catalunya 2018*. Observatori de la Igualtat de Gènere.

²⁶

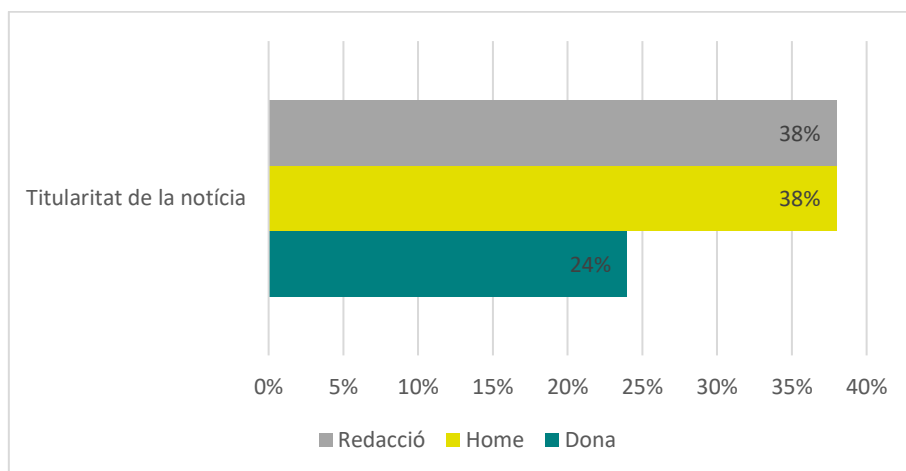
http://www.adpc.cat/new_site/wpcontent/uploads/2012/01/RecomanacionsViolenciaMasclistaCat.pdf

Anàlisi dels Mitjans de caràcter local del territori

i. PRESENCIA DE LES DONES

A través de l'anàlisi de les notícies de les portades dels mitjans digitals locals es busca recollir la presència de professionals dones en la firma de les notícies més rellevants de cada mitjà de comunicació i la presència de dones en el contingut de les mateixes.

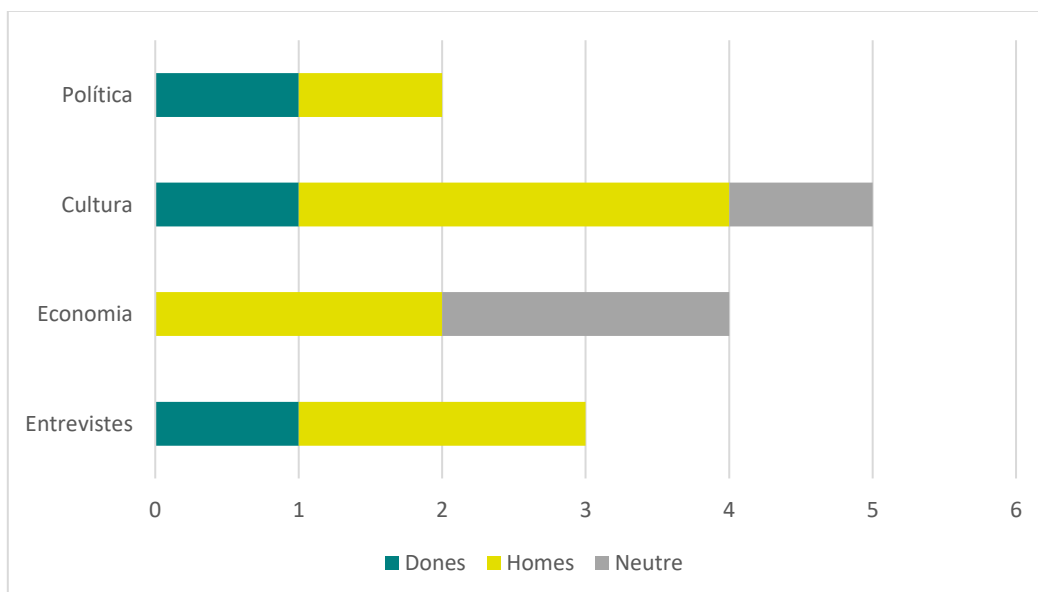
Gràfic 30. Autoria de la notícia de la portada



Font: Elaboració pròpia a partir de l'anàlisi de notícies dels mitjans locals en versió digital

Cal destacar aquí que l'alta presència masculina també en la Redacció dels Mitjans de premsa escrita (que signa el 38% de les portades) incrementaria encara més el % final de periodistes homes titulars de les notícies de portada.

Gràfic 31. Protagonistes de les notícies de portada



Font: creació pròpia a partir de l'anàlisi de notícies dels mitjans locals en versió digital

Els homes són els protagonistes del 62 % de les notícies de les portades analitzades dels mitjans locals, mentre que les notícies on alguna dona n'és la protagonista representen un 23%, seguint la tendència ja apuntada de l'anàlisi realitzat a la majoria de mitjans nacionals del territori català i d'àmbit Estatal.

Al mateix temps veiem com es manté la tendència de major presència de dones en aquelles notícies de continguts més lligats tradicionalment a rols femenins. Mentre la presència de dones en temes com Economia és pràcticament és inexistent.

Malgrat els avenços socials que han tingut lloc en relació amb la consecució de la igualtat d'oportunitats, la llengua i els discursos audiovisuals continuen incorporant elements que invisibilitzen les dones o bé que contribueixen al manteniment dels estereotips i dels rols de gènere tradicionals.²⁷

Pel que fa a la presència de dones i homes a les imatges que acompanyen les notícies de portada destaca també major presència masculina en un 47% de les imatges sobre un 23% d'imatges on existeix presència femenina. Cal destacar també que un 30% de les imatges de portada analitzades poden considerar-se neutres al gènere fet que pot respondre a l'atzar però també a una voluntat de trencar amb l'hegemonia masculina en continguts visuals o en l'assignació de valors i estereotips de gènere a les imatges.

ii. REPRESENTACIÓ DE LES DONES ALS MITJANS

La forma en què són representades les dones en els mitjans de comunicació i els espais en els que apareixen resulta clau per entendre el paper assignat a les dones en els mitjans de comunicació. La següent taula presenta de forma gràfica el grau de presència o representativitat de les dones en les diferents seccions:

Taula 37. Representació de les dones a les notícies

SECCIÓ	DONES PERIODISTES AUTORES DE LES NOTÍCIES	DONES TITULARS DE LES NOTÍCIES
CULTURA	++	+
POLÍTICA	+	-
SOCIETAT	++	+
ECONOMIA	-	-

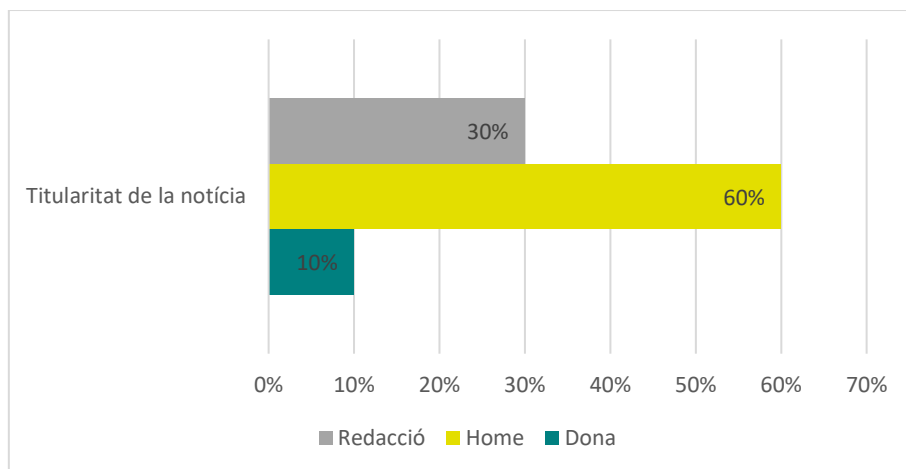
Anàlisi de les notícies de la secció de Cultura

La secció de cultura, juntament amb la secció de societat solen ser dues de les seccions on existeix major presència femenina tant en l'autoria de les notícies com en el protagonisme

²⁷ Recomanacions per a l'ús no sexista ni androcèntric del llenguatge i de les imatges en els mitjans de comunicació. Universitat de Lleida

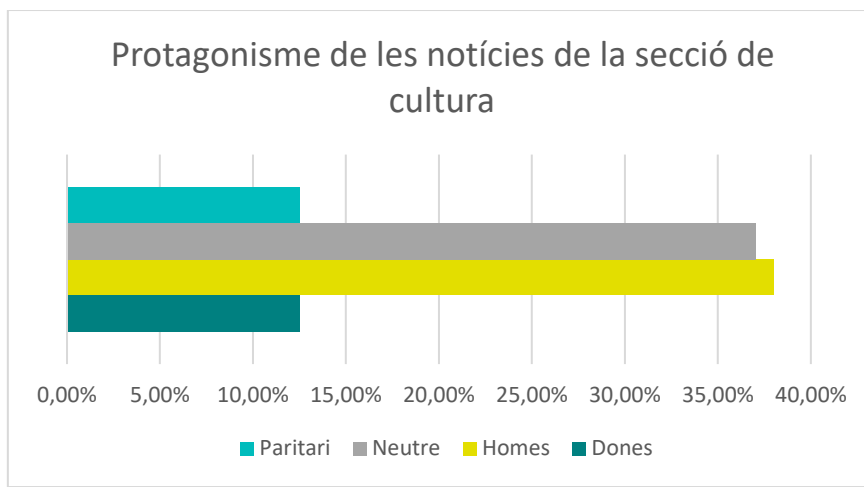
d'aquestes però destaca com durant el període analitzat en els mitjans locals aquesta tendència no només no es manté sinó que existeix una gran bretxa.

Gràfic 32: Autoria de les notícies de Cultura



Font: Elaboració pròpia a partir de l'anàlisi realitzat d'algunes notícies de mitjans locals

GRÀFIC 33. Protagonistes de les notícies de la secció de cultura

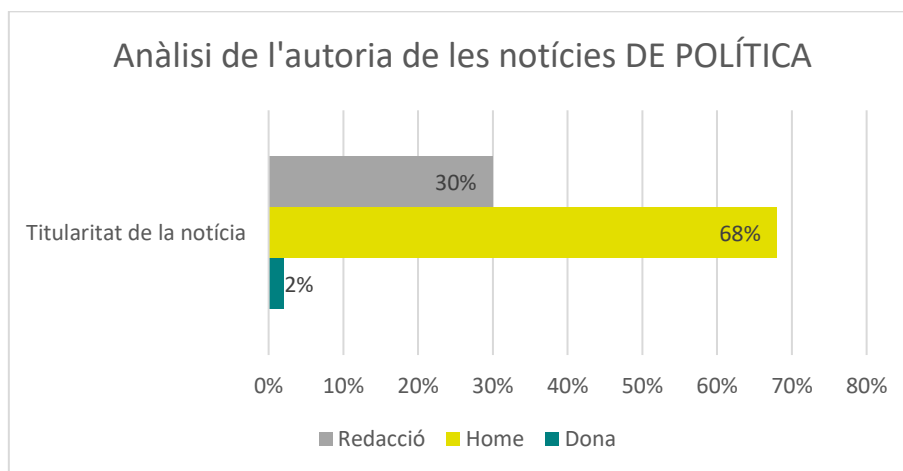


Font: creació pròpia a partir de l'anàlisi de notícies dels mitjans locals en versió digital

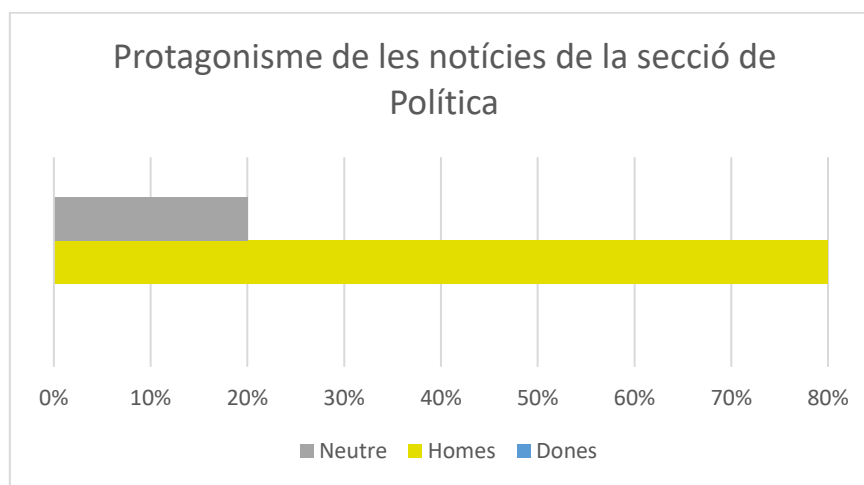
Destaca també la gestió de les imatges en la secció. El 33% de les imatges analitzades de notícies apareix una o diverses dones destacant la presència d'aquestes especialment a les notícies vinculades a cultura i a societat. Cal mencionar també que en un nombre elevat s'utilitza una imatge estereotipada de les dones.

Anàlisi de les notícies de la secció de Política

GRÀFIC 33.



GRÀFIC 34.

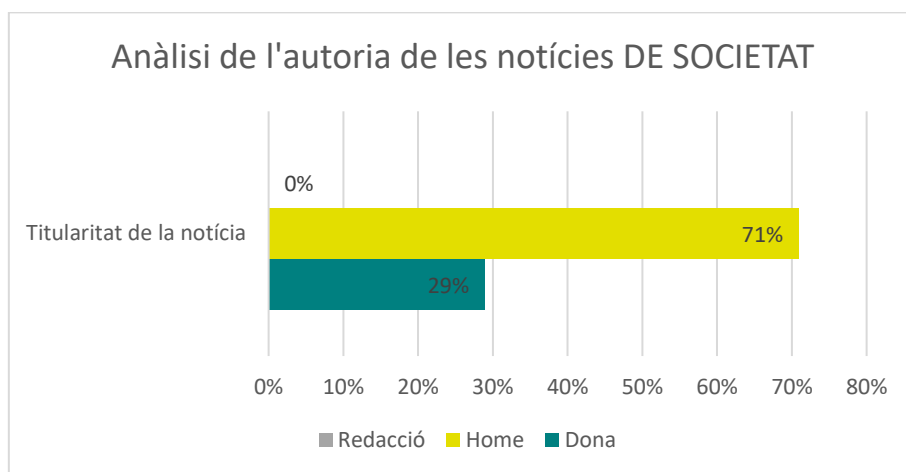


En aquesta secció analitzada destaca una clara diferència respecte a la presència de dones en les notícies dintre de períodes electorals i fora d'aquests. Mentre que la presència de dones en notícies de política pot créixer en més del 30% durant el període electoral gràcies a l'increment de dones polítiques, aquestes semblen invisibilitzar-se en molts mitjans un cop passat aquest període. Respecte a les imatges, existeix una imatge bastant paritària de presència de dones, especialment quan es tracten temes de polítiques socials dins la secció general de política i semblen desaparèixer les periodistes especialitzades en política en els mitjans analitzats.

- Escassos reportatges on les dones siguin protagonistes (2 sobre 10)
- Cap article o notícia on aparegui una dona entrevistada per la seva expertesa i opinió en algun tema

Anàlisi de les notícies de la secció de Societat

GRÀFIC 35.



Dintre de les notícies analitzades dins del període establert no trobem dades significatives respecte al protagonisme d'home si dones en les notícies ja que més del 90% d'aquestes són neutres al gènere, si més no en aparença, ja que cal recordar que en aquest anàlisi no s'introdueix l'anàlisi profund de continguts. Ara bé, s'incrementa en més del 40% les notícies que tracten temes catalogats tradicionalment i des d'una mirada estereotipada com a temes d'interès de les dones.

iii. ANÀLISI DE CONTINGUTS**Anàlisi dels continguts de les seccions de notícies esportives**

Els continguts dels mitjans són clarament androcèntrics. Si posem com a exemple la programació televisiva veiem com els esports ocupen una bona part de la programació. Els espais esportius ocupen una bona part de la programació de molts mitjans. Destaca l'hegemonia del futbol com a esport "rei" i la mirada única des de la competitivitat, àmbits on no som protagonistes.

Segons la Fundació Esportiva de Dones, tot i que, aproximadament, un 40% del total de practicants d'esports i activitats físiques són dones, només entre un 6% i 8% de la cobertura dels mitjans de comunicació esportius es dediquen a les dones.

Als darrers Jocs Olímpics a Rio de Janeiro del 2016 els homes van rebre el triple d'espai informatiu que les dones, malgrat ser un 45% del total de participants.

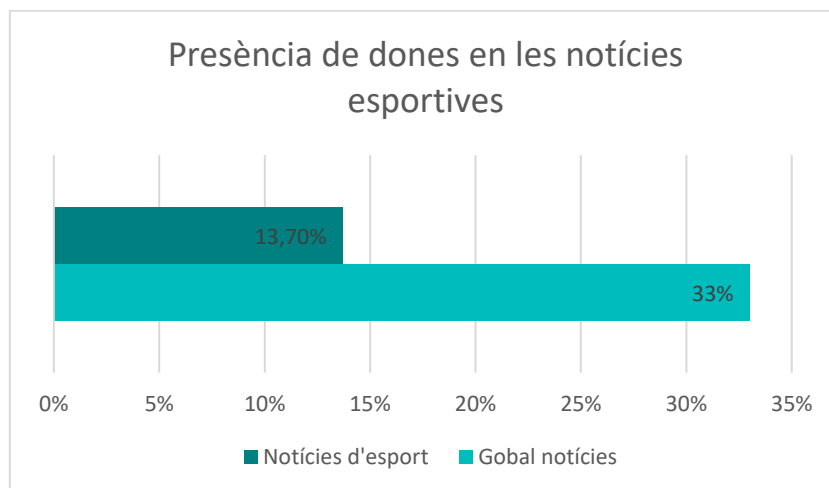
Així, la presència als mitjans de les dones esportistes és molt baixa i plena de clixés estereotipats i marcats. L'esport masculí sovint es considera el valor predeterminat. D'altra banda, els continguts al voltant de les dones esportistes se centren, de forma desproporcionada, en l'aspecte, la roba i la vida personal de les dones.

En aquest sentit la manca de dones en espais de direcció i seccions esportives, així com una perspectiva tradicional dels rols de gènere aboquen a la perpetuació d'una representació

discriminatòria i falsa de la diversitat social, del paper de les dones i de la pròpia diversitat entre les dones en general i especialment a l'esport.

Notícies esportives en clau local

S'ha realitzat una anàlisi de les notícies esportives publicades als mitjans del territori prenent com a referència un dia aleatori del mes de novembre. En aquest cas s'ha tingut en compte tant la presència de dones a les notícies, com a la signatura d'aquestes notícies. D'altra banda també s'han considerat les imatges publicades i el contingut de les notícies on les dones eren les protagonistes.



Aquesta anàlisi condueix a la xifra d'un 13'7% del total de notícies on el tema el protagonitza una dona, per tant, la presència de dones a les notícies esportives disminueix del 33% observat al global de notícies, fins a aquest 13'7%.

També les periodistes esportistes son minoritàries, de fet al període analitzat s'identifica una única periodista esportiva dona, mentre que la resta de notícies son signades per les redaccions del respectius mitjans analitzats (en la seva majoria) o bé per periodistes homes.

El tractament de les imatges

Seguint amb la presència de dones a les notícies esportives, s'ha observat en quantes notícies apareix una o més dones a la imatge que acompanya la informació. En aquest cas la presència de dones augmenta respecte a la presència de dones al tema de la notícia arribant fins al 37'2% de fotografies on apareix una o més dones.

Al fixar-nos en aquest conjunt d'imatges veiem com gran part d'aquestes fotografies són grupals (17'6% del total de fotografies on apareixen dones) i mixtes (homes i dones conjuntament a la imatge). En els casos en els que apareixen dones sense la presència de cap home (7'8% del total de fotografies on apareixen dones) a la fotografia, la meitat d'elles es tracta de notícies que es podrien classificar com a "successos", és a dir, notícies que tenen a veure amb altres temàtiques però que es troben contextualitzades en l'àmbit esportiu. L'altra meitat sí que es correspon amb notícies que publiquen la victòria d'un equip esportiu femení per exemple. La resta de fotografies on apareixen dones, ho fan en qualitat d'acompanyant del protagonista de la notícia. Sobre aquest aspecte cal destacar que quan una notícia està protagonitzada per un home o per un equip masculí, qui apareix a la fotografia acostuma a ser únicament l'home o els homes protagonistes, mentre que alguna vegada ho fa també una dona acompanyant.

Ara bé, en el cas de les notícies protagonitzades per dones, quan aquesta és una dona esportista i la notícia està centrada en algun fet referent a la seva carrera esportiva, acostuma a aparèixer acompanyada d'un o més homes. El fet que les dones acostumin a aparèixer acompanyades construeix una representació concreta de la feminitat en el món de l'esport, ja que el pes de l'imaginari patriarcal a la lectura de la vida social condueix a implícits diferents segons si l'acompanyant a l'esportista d'èxit és un home o una dona: l'home va acompanyat de la seva parella que li dóna suport, mentre que la dona esportista "no està sola", l'acompanya un home.

Continguts

Finalment, entrant al contingut de les notícies centrades en fets protagonitzats per dones (aquest 13'7% sobre el total de notícies analitzades) és de destacar que únicament dues aborden la victòria d'un equip esportiu, sense caure en condescendències i realitzant un tractament de la victòria en la mateixa línia que la resta de victòries esportives publicades. D'entre la resta de notícies en destaca una en la qual el tema abordat és la conciliació de la criança en la vida d'una dona esportista. És difícilment imaginable que un home esportista protagonitzi una notícia en que s'expliqui la seva visió i experiència per conciliar la vida familiar i esportiva, però a ser les cures una responsabilitat que recau majoritàriament sobre les dones, es normalitza una notícia d'aquest tipus a l'apartat d'esports de la publicació periodística.

Finalment destaquem algunes bones practiques implantades en el municipi respecte la Comunicació en clau de gènere:

- Seminari "Periodisme i Gènere" de la Universitat de Lleida
- Guia *Recomanacions per a l'ús no sexista ni androcèntric del llenguatge i de les imatges en els mitjans de comunicació* del centre Dolors Piera de la Universitat de Lleida
- *Guia de bones pràctiques per a mitjans de comunicació*. Ajuntament de Lleida i Col·legi de l'Advocacia de Lleida. 2008
- Compromisos, guia d'estil i protocols interns amb clau de gènere adoptats per alguns mitjans locals

PROPOSTES PER LA RECOLLIDA I ANÀLISI DE DADES

Establir un conveni de col·laboració entre els mitjans de comunicació local i el consistori respecte a la transversalització de la perspectiva de gènere en els mitjans:

- Ús de llenguatge i imatges no sexistes
- Pautes per l'abordatge de les notícies vinculades a situacions de violències masclistes
- Visibilització de les dones del municipi des del seu saber o metes aconseguides
- Donar suport a aquells mitjans locals que vulguin impulsar auditories internes o revisió de la seva gestió dels continguts en clau de gènere...

5. RECOMANACIONS I PAUTES PROPOSADES

Per tal de conèixer la realitat d'un territori en clau de gènere cal disposar de les dades adequades d'on obtenir la informació. No es tracta simplement de desagregar les dades per gènere (dones/homes/no binari) sinó de recollir aquella informació sensible al gènere, és a dir aquella informació que dins un àmbit concret pot presentar biaixos de gènere, necessitats específiques, etc. I entendre i analitzar aquesta informació en base a les estructures de desigualtats que operen en tots i totes nosaltres.

Així mateix implica també en algunes ocasions saber explotar les dades d'informes, memòries i projectes sense necessitat de recollir més indicadors i informació de la que ja tenim, evitant fer més complexa la nostra pràctica diària. Per això però és clau assegurar un pas previ en el procés: les dades de memòries, estudis, etc. han de ser accessibles i estar desagregades per gènere. Actualment trobem encara memòries i estudis de recursos municipals accessibles a través d'internet que no presenten dades i resultats desagregats per gènere i per tant, tot i aportar informació valuosa no pot ser tractada per conèixer especificitats, biaixos de gènere, etc.

*La transversalitat de gènere en les Polítiques Públiques implica la introducció de la perspectiva de gènere en l'anàlisi i construcció de la realitat social, entenent que els "rols, activitats, tasques i responsabilitats són sovint diferents per a dones i homes en la societat i, per tant, que els instruments estadístics han de captar i consignar informació que propiciï la seva visibilitat"*²⁸

Tal com hem vist, la recollida de dades per a l'establiment de polítiques públiques amb perspectiva de gènere constitueix molt més que la mera organització de dades segons el sexe de la població. Si bé és cert que la desagregació per gènere és fonamental, no és un fi en si mateix sinó que és una condició mínima, que s'ha de complementar amb altres indicadors que interpretin les relacions de gènere i els canvis introduïts en aquestes relacions així com indicadors que analitzin les interaccions socials i el teixit social en clau de gènere, per tal de reparar desequilibris històrics en els diversos àmbits de la societat i a trencar amb les desigualtats estructurals que la conformen.

Ahora, la perspectiva de gènere contribueix a minimitzar la tendència a la mirada androcèntrica que pren a l'home com l'individu protagonista del fet social. Incorpora l'experiència de les dones que trenca la interpretació simplificada de la realitat en afegir la diversitat d'experiències que viuen les dones i les seves necessitats específiques que es troben encara, infra estudiades.

Així mateix, la utilització d'informació estadística i l'establiment de les dades més rellevants a recollir contribueix a la identificació de les causes que incideixen en la generació de les desigualtats de gènere, alhora que permeten que les Polítiques Públiques puguin ajustar els seus objectius i metes d'acord amb la realitat particular de dones, homes i altres identitats de gènere.

²⁸ Milosavljevic, 2007

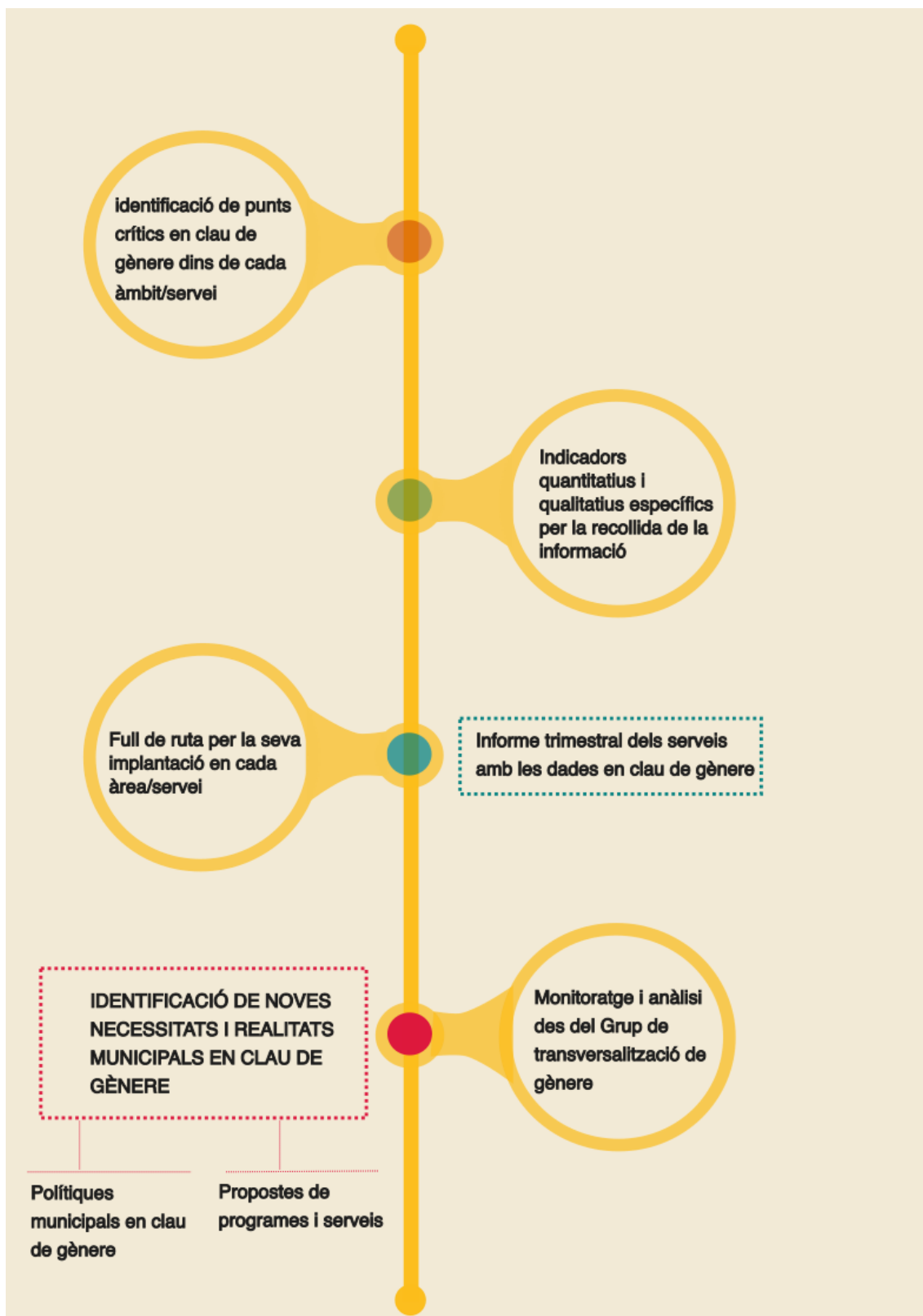
ESTRUCTURA DE TREBALL PROPOSADA

Per tal d'iniciar, i en alguns casos continuar, el treball de recollida d'informació i anàlisi en clau de gènere des dels diferents recursos i serveis municipals es proposa establir una mínima estructura que faciliti aquest procés.

Aquest procés consta de 4 punts bàsics pel treball:

1. Cal identificar aquells àmbits d'interès municipal per l'anàlisi en clau de gènere. En aquest cas pot tractar-se dels àmbits ja analitzats en aquest estudi. Cada servei o recurs ha de poder identificar aquells àmbits que interseccionen directament amb la seva feina.
Un cop identificat l'àmbit de treball (salut, treball, habitatge...) cal identificar aquells **punts crítics en clau de gènere** dins de cada àmbit. Es tracta de detectar variables, situacions, fets que poden generar biaixos de gènere o poden impactar de forma diferenciada en dones i homes. Veure el següent apartat on s'aporten alguns dels punts crítics de cada àmbit sobre els quals treballar.
2. Cal establir indicadors que ens ajudin a recollir la informació sobre aquells punts crítics que hem detectat. Per exemple si sabem que les famílies monomarentals estan en gran percentatge en risc de pobresa i nosaltres treballem l'àmbit de l'habitatge haurem d'assegurar que disposem d'indicadors que recullin tota la informació que ens interessa respecte a les dones soles amb fills/es a càrrec dins del nostre servei.
3. Caldrà planificar una progressiva implementació (el full de ruta per cada servei o recurs)
4. Un cop estan identificats els punts crítics i incorporats els corresponents indicadors cal portar un monitoratge per tal de poder-ne fer un anàlisi global. Per això es proposa realitzar breus informes trimestrals dels indicadors en clau de gènere seleccionats que ajudin a la reflexió
5. Finalment com que, tal i com hem vist, molta informació respecte un fenomen o punt crític pot estar segmentada en diversos recursos o pot ser complementària amb altres informacions es proposa establir un espai estable de treball (Grup de Transversalització de gènere) que monitoritzi i analitzi conjuntament aquests indicadors de gènere, aportant una mirada més completa per exemple de la feminització de la pobresa a través de varis indicadors de diferents recursos. Es pot realitzar un monitoratge global o seleccionar diferents fenòmens en cada moment que siguin especialment crítics o d'interès en el municipi en clau de gènere.

Tal com apuntàvem al principi aquesta estructura ens permetrà tenir informació global sobre la situació de les dones al municipi i plantejar polítiques, programes i serveis des de la seva realitat.



PUNTS CRÍTICS EN CLAU DE GÈNERE A TENIR EN COMPTE DINS DE CADA ÀMBIT DE TREBALL

	Aspectes a tenir en compte des de la clau de gènere (punts crítics)	Aspectes a tenir en compte en la recollida/ Línies temàtiques/fenòmens a explorar
SALUT	<ul style="list-style-type: none"> • Tenir en compte la situació de les cuidadores informals de persones, gairebé sempre familiars, amb malalties cròniques i/o terminals, avaluant l'impacte econòmic, en la salut i en qualitat de vida de la seva situació de cuidadora i valorant possibles opcions, amb la finalitat de reestructurar els mecanismes de suport necessaris; • Aprofundir en l'estudi de les causes per a la bretxa de gènere en la salut en la població i dissenyar estratègies per a la seva eliminació; • Estudiar les maneres d'adequar els serveis sanitaris a les dificultats encara percebudes per moltes dones, principalment pel que fa a horaris i conciliació; • Establir indicadors de Qualitat de Salut percebuda que, més enllà dels indicadors biomèdics, contribueixin a la interpretació de les condicions de salut de les dones; • Establir correlacions entre la situació sanitària de les dones i els factors socioeconòmics que els afecten; • Identificació de les causes que originen més visites als serveis sanitaris per part de dones i homes; • Mesurar l'impacte dels rols de gènere en la salut mental de les dones amb l'objectiu de trobar estratègies de corresponsabilitat; • Mesurar i dissenyar estratègies per a assegurar que el tracte rebut per part de les persones professionals de la salut és un tracte no esbiaixat, no androcèntric i amb perspectiva de gènere, a través de la formació a professionals i de l'estudi de la percepció de les dones; • Analitzar les violències que es donen en l'àmbit de l'atenció sanitària com el maltractament obstètric o la negligència en l'àmbit del dolor crònic, entre altres; 	<ul style="list-style-type: none"> • Falta de dades municipals • Importància de facilitar enquestes de d'autopercepció • Assegurar que tots els estudis que es realitzen en aquest camp incorporen la perspectiva de gènere <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • Accidents en l'àmbit laboral i salut laboral de les dones del municipi • Perfil i detecció de necessitats específiques de les dones cuidadores del municipi • Dones dependents i suport social existent...

	Aspectes a tenir en compte des de la clau de gènere (punts crítics)	Aspectes a tenir en compte en la recollida/ Línies temàtiques/fenòmens a explorar
MERCAT LABORAL, FEMINITZACIÓ POBRESA, CONCILIACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Estudiar les desigualtats existents a nivell municipal en la distribució per sectors d'activitat econòmica d'homes i de dones; • Recollir indicadors de qualitat laboral per a homes i dones que incorporin l'anàlisi del sostre de cristall, la bretxa salarial i altres desigualtats laborals; • Relacionar els indicadors anteriors amb l'accés que les dones tenen a serveis que realitzin funcions de cura com a guarderies, residències o ajudes de suport social que puguin compensar el pes del treball de les cures i l'acumulació de la doble jornada; • Tenir en compte en l'anàlisi dels riscos laborals tots aquells riscos psicosocials que afecten les dones en particular. • Feminització de la pobresa • Definir criteris amb perspectiva de gènere en l'atribució d'habitatge públic, tenint en compte variables com la maternitat en solitari, els sous més baixos de les dones, etc.; • Estudiar la idoneïtat de les condicions de l'habitatge a les necessitats de les famílies, tenint en compte les funcions de cura de les dones • La conciliació com a utopia • L'accés al transport públic segons sexe i nombre de fills/es; els horaris del transport públic i com s'articulen amb els horaris dels serveis com a col·legis, residències, supermercats, etc.; mapatge de les zones del municipi que les dones més eviten i les alternatives que troben 	<p>-Explotar la informació respecte al mercat laboral en el seu conjunt i no de forma compartimentada.</p> <p>-Enquesta que reculli la percepció i la situació de les dones al municipi respecte a la conciliació.</p> <p>-Feminització de la pobresa. Es proposa treballar per consensuar uns indicadors o paràmetres comuns per recollir la situació de pobresa de les dones del municipi entre diferents recursos</p> <hr/> <ul style="list-style-type: none"> • La discriminació i assetjament sexual i per raó de gènere en l'àmbit laboral. És un dels grans àmbits no analitzats dins d'aquest apartat de mercat laboral perquè no s'ha pogut accedir a dades municipals al respecte. • Les dones dins de l'economia submergida, en el cas del municipi de Lleida especialment en el treball del camp (temporeres) i del sector domèstic, cures i neteja. • Les dones empresàries i emprenedores. No es compta amb cap registre de dones directives, empresàries o emprenedores a nivell de municipi • La realitat de les dones grans del municipi, les dones migrades i dones en situació de salut mental i/o discapacitat ja que aquestes són variables que poden agreujar la situació d'exclusió o dificultat econòmica i d'accés material d'aquestes dones.

	Aspectes a tenir en compte des de la clau de gènere (punts crítics)	Aspectes a tenir en compte en la recollida/ Línies temàtiques/fenòmens a explorar
EDUCACIÓ I FORMACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Analitzar el rol parental i marental en les activitats escolars i potenciar activitats que fomentin la coeducació, dins i fora de l'ambient escolar; • Mesurar la formació en Perspectiva de Gènere en els equipaments educatius del municipi; • Diferències en les seleccions formatives i impactes en l'àmbit laboral • Reflexionar sobre com om estimular la formació de les dones en determinades àrees • Com salvar la bretxa de gènere que dificulta l'accés de les dones en edat de cures a les formacions del municipi • Analfabetisme funcional d'homes i dones (veure si hi ha diferències i perfils) • Major vulnerabilització de certes dones en quan a l'accés a la formació (magrebines per exemple). Quines dificultats d'accés a formació existeixen? Zooms a grups poblacionals específics 	<ul style="list-style-type: none"> • Falta de dades municipals • Establir aliances amb empreses per arribar a la formació que es fa des de l'àmbit laboral • Establir una estratègia o revisió de programació d'activitats destinades a persones adultes en clau de gènere a nivell municipal • Establir estratègies per incentivar la participació formativa de dones en edats de cures d'infants per tal d'assegurar la mateixa accessibilitat a la oferta formativa a totes les dones del municipi. <hr/> <p>En la línia del punt anterior, i des d'una mirada interseccional, seria interessant disposar d'un major nombre de dades de perfil de dones matriculades a cada formació que siguin accessibles i explotables per tal d'identificar altres dones o grups de dones amb dificultats d'accés a la formació, adaptant aquesta oferta a la diversitat de dones del territori.</p>

	Aspectes a tenir en compte des de la clau de gènere (punts crítics)	Aspectes a tenir en compte en la recollida
CULTURA	<p>CULTURA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analitzar el rol de les dones en la cultura: consumidores/creadores • Avaluar la distribució per sexes de les beques que s'atorguen a projectes culturals; • Establir un comitè de valoració de les activitats culturals becades o promocionades per l'Ajuntament de forma a potenciar les activitats culturals que contribueixin a la sensibilització social cap a les desigualtats que afecten les dones, les violències masclistes, etc. Alhora, garantir que no es realitzen activitats culturals de caràcter masclista i/ que alimentin un discurs d'odi cap a les dones; • Avaluar la prioritat donada en els estudis culturals del municipi la història de les dones, visibilitzant les seves aportacions al desenvolupament cultural, econòmic i social del municipi; • Incloure entre els criteris de valoració per a la concessió de subvencions la contribució a la difusió de les aportacions de les dones al món de la cultura i de la història del municipi; • Elaborar estudis sobre els usos d'equipaments culturals al municipi per sexes, tenint en compte horaris, preus, accessibilitat, interès per a les dones i altres factors de diferenciació; • Promoció de lectures no-sexistes o feministes a les Biblioteques Municipals, bé com la celebració de dates simbòliques del moviment feminista; • Potenciar l'associacionisme femení i alhora assegurar que els moviments associatius existents es regeixen per principis d'igualtat efectiva de participació entre homes i dones i no persegueixen idees discriminatòries; 	<ul style="list-style-type: none"> • El sistema actual de registre de públic dels equipaments culturals del municipi no permet extreure dades sobre el % de participació de dones i homes en els mateixos. Dades com les següents no han pogut ser analitzades: • Dades mitjanes d'espectadores a nivell d'equipament cultural • Dades de participants de les activitats a la biblioteca municipal (inclosos préstecs o registre de carnets) desagregades x sexe • Dades visitants museus i exposicions del municipi (i participants activitats) desagregades per sexe

	Aspectes a tenir en compte des de la clau de gènere (punts crítics)	Aspectes a tenir en compte en la recollida/ Línies temàtiques/fenòmens a explorar
ESPORTS I USOS DEL TEMPS	<p>ESPORT</p> <ul style="list-style-type: none"> • Recollir dades relatives a la participació de les dones en activitats esportives, les raons per a una participació desigual i desenvolupar plans participatius d'incorporació de les dones a les activitats esportives; • Incentivar la igualtat en l'esport a través de suport econòmic i promoció d'activitats dirigides a les dones i a les joves, assegurant també espais lliures d'assetjament masclista; • Potenciar la inscripció de noies joves i dones en els organismes federatius-esportius; • Dissenyar un protocol d'actuació per a casos d'assetjament masclista en les activitats esportives; • Analitzar l'objectiu pel que les dones fan esport (imatge i salut versus oci i relacions socials) • Analitzar perquè les dones a mesura que es fan grans deixen de participar en esports d'equip <p>USOS DEL TEMPS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Efectuar anàlisi de la distribució dels usos del temps que permetin fomentar la corresponsabilitat familiar • Incorporar interpretacions relacionals entre dones i homes als estudis d'usos del temps amb vista a definir polítiques racionals i igualitàries. • Analitzar la taxa de representació per sexe en estructures amb poder de decisió i les causes per a les possibles desigualtats; • Relacionar el punt anterior amb les estructures socials públiques a les quals les dones tenen accés per al suport familiar; 	<p>-Falta informació a nivell municipal sobre usos del temps. Es proposa estructurar una enquesta per recollir els usos del temps de dones i homes del municipi</p>

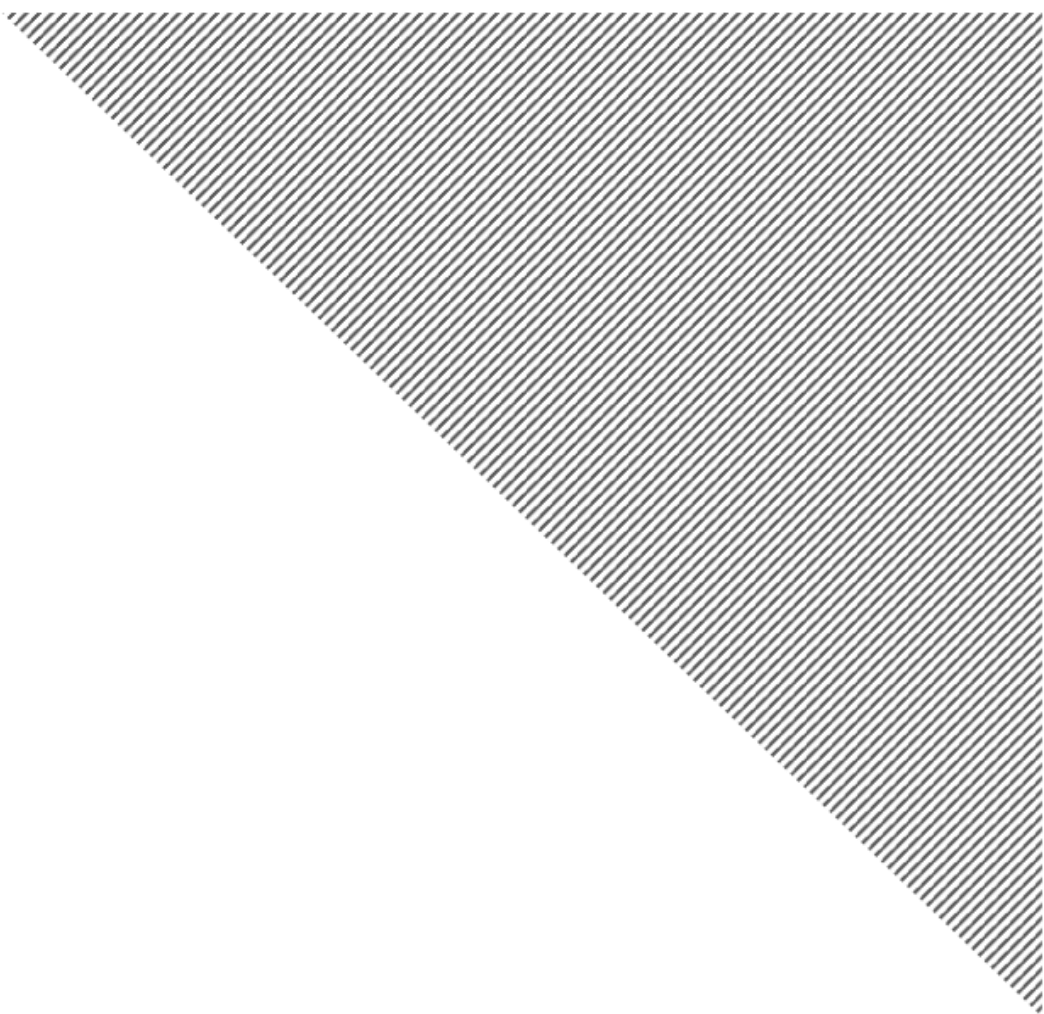
	Aspectes a tenir en compte des de la clau de gènere (punts crítics)	Aspectes a tenir en compte en la recollida/ Línies temàtiques/fenòmens a explorar
MITJANS DE COMUNICACIÓ	<ul style="list-style-type: none"> • Mesurar la participació de la veu de les dones en la comunicació institucional del Municipi, sigui al nivell del discurs sigui a través de la utilització d'imatge; • Elaborar o participar de l'elaboració de bones pràctiques i recomanacions als mitjans de comunicació per a potenciar un llenguatge no sexista i, alhora, abordar temàtiques específiques com les violències masclistes, la prostitució i tràfic de dones, les dones immigrants, etc.; 	

Altres aspectes a tenir en compte:

En la definició de les dades que es desitgen recollir cal recordar que:

- Els indicadors i variables a recollir han d'estar definits de manera precisa i exacta des de l'inici, assegurant la neutralitat de gènere en la seva definició de forma que no present un biaix de gènere inicial que pugui comprometre tot el procés de recollida d'informació;
- Assegurar que la formulació de les preguntes no interpel·la de forma directa o indirecta a uns rols de gènere específics que esbiaixin les respostes;
- Incorporar a l'anàlisi qualitativa de les dades la interpretació de les causes dels resultats des de la perspectiva de gènere;
- Assegurar que les persones informants són representatives de la diversitat d'homes i de dones en la societat i no representants d'estereotips de masculinitat i feminitat;
- Incorporar el llenguatge inclusiu en la recollida de dades per no esbiaixar la interpretació de les preguntes i, consegüentment, les respostes;
- Presentar resultats de manera comparativa entre homes i dones, trobant correlacions per a les principals disparitats;
- Presentar resultats des d'una perspectiva relacional entre homes i dones;
- Posar en evidència l'evolució de les dades, així com l'absència de dades en estudis previs en els quals no es contemplava la perspectiva de gènere.

ANNEXOS



ANNEX 1. ENQUESTA

Fitxa de recollida d'informació percepcions, situacions i hàbits de les dones a la Ciutat de Lleida

En el marc de l'Estudi sobre la situació de les dones a la Ciutat de Lleida promogut per l'Ajuntament de Lleida es realitza aquesta recollida d'informació per part de l'entitat G360. Cartografies Humanes i Socials.

Es tracta d'una enquesta totalment anònima i voluntària que contribuirà a aproximar-nos a la realitat de les dones a la ciutat de Lleida en diferents dimensions i àmbits.

Gènere: dona home no binari Prefereix no contestar²⁹

Edat: _____

Origen ètnic/cultural: _____

País de naixement: _____

País de naixement dels progenitors (en cas de ser diferent del de l'enquestada): _____

Barri/territori de la ciutat on viu: _____

ENQUESTA DIRIGIDA A DONES MAJORS D'EDAT DE LA CIUTAT DE LLEIDA

DADES SOCIODEMOGRÀFIQUES

Tinença de fills i filles i altres persones a càrrec:

- Tens persones al teu càrrec (filles i fills o persones dependents)?

Filles/fills Persones grans i/o dependents

- Quantes? _____

- De quina edat? _____

Estructura de les llars:

- Quantes persones viviu en el teu nucli familiar (comptabilitzant-te a tu)? _____

- Quin tipus de llar és?

Unipersonal

²⁹ La llei catalana contra la LGTBIfòbia contempla el dret a no haver-se d'identificar pel gènere.

- Parella
- Monomarental
- Dues figures progenitores o tutores amb filles i/o fills
- Habitatge compartit amb persones amigues o conegudes
- Altres _____

Dones joves emancipades:

- A quina edat et vas emancipar? _____
 - Viure en una residència que no és la del nucli familiar d'origen
 - Fer-te càrrec en un 75-100% de les teves despeses per la vida autònoma
- (es poden seleccionar una o les dues fórmules d'emancipació. Seleccionar només la primera vol dir que la modalitat és amb suport econòmic de la família)

Quin va ser el motiu que et va portar a emancipar-te?

- Projecte vital personal: anar a viure amb amigats. (potser no cal posar "projecte vital")
- Projecte vital personal: anar a viure en parella.
- Canvi de residència per motius d'estudis.
- Canvi de residència per motius laborals.

SALUT, BENESTAR I QUALITAT DE VIDA

Hàbits saludables

- Marca en una escala de 0 a 5 (on 0 és gens i 5 molta) la teva percepció sobre la qualitat de vida que tens _____
Com diries que es la teva qualitat de vida? (del 1 al 5, on 1 és dolenta i 5 es excel·lent).

Copio la pregunta de l'Enquesta de Salut de Catalunya 2018 (he deixat el qüestionari desat al Dropbox, carpeta: Docs consulta):

- Com diria vostè que és la seva salut en general? (Llegiu les opcions de resposta.)
 - 1- Excel·lent
 - 2- Molt bona
 - 3- Bona
 - 4- Regular
 - 5- Dolenta
 - 9- No contesta (en aplicació de l'article 39.bis de la Llei 23/18) (No llegiu)
- Quantes hores d'esport o exercici físic practiques a la setmana _____

Les dones al municipi de Lleida 2019, anàlisi en clau de gènere

- Quantes hores dorms al dia _____
 - Marca en una escala del 1 al 5 (on 1 és dolents/mai i 5 bona/sempre) la teva percepció sobre els hàbits saludables que tens _____
 - Marca de 0 al 5 la qualitat del teu son _____ (tenint en compte si et costa agafar el son, si tens insomni, si et despertes moltes vegades durant la nit, etc.)
 - Segueixes una dieta equilibrada (peces de fruita i verdura cada dia, sense excés de greixos ni menjar prefabricat, etc.)
 - Quant de temps (en hores) disposes a la setmana per tu per realitzar el que tu vulguis (llegir, fer la migdiada, estar amb amistats, passejar...) _____
 - Marca en una escala de 1 a 5 (on 1 és gens i 5 molta) Quina importància té per a tu disposar de temps per tu mateixa? (lliure d'obligacions o tasques) Marca en una escala del 1 al 5.
 - Anteposes la cura dels altres a la pròpia autocura? Del 1 al 5 (on 1 és mai i 5 és sempre).
-

Percepció de la salut:

- Creus que la teva salut en general és:
 - Excel·lent
 - Bona
 - Normal
 - Dolenta
 - Molt deficient

Podríem fer servir el mateix format que l'enquesta de salut de Catalunya 2018.

- Com diria vostè que és la seva salut en general? (Llegiu les opcions de resposta.)
 - 1- Excel·lent
 - 2- Molt bona
 - 3- Bona
 - 4- Regular
 - 5- Dolenta
 - 9- No contesta (en aplicació de l'article 39.bis de la Llei 23/18) (No llegiu)

Les dones al municipi de Lleida 2019, anàlisi en clau de gènere

- Quines són les teves principals preocupacions respecte a la teva salut (marca'n 3 per ordre d'importància)

<input type="checkbox"/>	Dolors
<input type="checkbox"/>	Malalties degeneratives
<input type="checkbox"/>	Malalties vinculades a mals hàbits
<input type="checkbox"/>	Salut mental
<input type="checkbox"/>	Desgast degut a la cura d'altres persones
<input type="checkbox"/>	Salut sexual i reproductiva
<input type="checkbox"/>	Tabaquisme i altres consums
<input type="checkbox"/>	Altres _____

- Creus que disposes (tens accés?) de suficients recursos (públics?) per atendre les teves necessitats en salut?

- Quins serveis o atencions trobes a faltar? _____
- Disposes d'assegurança de salut privada? (sí/no).
- Indica la facilitat d'accés que tens als següents recursos o serveis de salut (1 és sense accés i 5 totalment fàcil el seu accés)

<input type="checkbox"/>	Atenció ambulatoria
<input type="checkbox"/>	Atenció hospitalària
<input type="checkbox"/>	Ginecologia i obstetrícia
<input type="checkbox"/>	Urgències
<input type="checkbox"/>	Educació per la salut

- Creus que disposes de suficient coneixement i informació sobre la teva salut sexual i reproductiva? (indica de 1 a 5, on 1 és gens i 5 nivell de coneixement molt satisfactori) _____

EDUCACIÓ I FORMACIÓ AL LLARG DE LA VIDA

- Quin nivell d'estudis tens? _____

S'haurien de posar les diferents opcions:

1. No sé llegir ni escriure.
2. Sense estudis.
3. Educació primària.
4. ESO.
5. Batxillerat superior.
6. FP o grau mitjà.
7. Diplomatura
8. Grau universitari.
9. Llicenciatura.
10. Màster.

11. Doctorat.

- Quan va ser la última vegada que vas assistir a algun tipus de formació, curs, etc.? _____
- Estava vinculat al teu àmbit laboral? _____
- On vas rebre aquesta formació? (empresa, centre cívic, escola...) _____

LABORAL

- Com vas aconseguir la feina actual (en cas d'estar en situació activa laboralment)?
 - Xarxa informal (amistats, coneguts/es...)
 - Xarxa formal (anuncis, portals especialitzats en recerca de feina....)
 - Serveis públics d'ocupació
 - Altres _____
- En cas d'haver estat a l'atur (l'últim any, els últims 5 anys??) , quants de temps hi vas estar? _____
De quins serveis vas fer ús per la cerca de feina? _____
Com vas trobar feina (en cas que ja no hi estiguis)?
 - Xarxa informal (amistats, coneguts/es...)
 - Xarxa formal (anuncis, portals especialitzats en recerca de feina....)
 - Serveis públics d'ocupació
 - Altres _____

Desigualtats en el mercat laboral:

- Respon a les següents afirmacions segons el teu grau d'acord, de 1 a 5 (on 1 és gens d'acord i 5 és totalment d'acord):

	1	2	3	4	5
<i>Existeixen majors dificultats per trobar feines de qualitat entre les dones de Lleida que entre els homes</i>					
<i>Encara existeixen moltes desigualtats en l'àmbit laboral entre dones i homes</i>					
<i>En major freqüència les dones accepten llocs de treball amb una qualificació per sota del que han estudiat (comparat amb els homes amb igual o similar grau d'estudis)</i>					
<i>Quan una dona esdevé mare les seves prioritats canvien i ja no té tant d'interès en el reconeixement professional</i>					
<i>La conciliació laboral i personal encara és una utopia</i>					
<i>La bretxa salarial entre dones i homes ja no existeix</i>					

- Coneixes algun cas d'assetjament en el lloc de treball? Creus que es va actuar correctament per part de l'empresa? _____

Ingressos:

- Qui aporta el principal ingrés econòmic a la teva llar?
- 1. Tu
- 2. La teva parella.
- 3. La teva mare.
- 4. El teu pare.
- 5. Altres
- 6. Qui?: _____

Accions de foment de l'ocupació femenina i de la igualtat de gènere en l'àmbit laboral:

- Coneixes algun programa o servei municipal específic que treballi per la conciliació laboral i familiar, l'emprenedoria femenina i/o la ocupació laboral de les dones? (Sí/No) (Quin/s?) _____

CONCILIACIÓ**Tasques de cura i usos del temps**

- Hores setmanals de dedicació a les tasques de la llar i cura familiar:

	Dones actives en el mercat laboral remunerat		Dones que no estan actives en el mercat laboral remunerats	
	Amb fills/es	Sense fills/es	Amb fills/es	Sense fills/es
Sense parella o amb parella però sense convivència				
Amb parella que treballa				
Amb parella que no treballa				

Omplir la casella de la situació que correspongui a l'enquestada).

- Creus que hi ha un repartiment equitatiu de les tasques de la llar i de cura familiar entre tu i la teva parella a la llar? (puntua de 1 a 5 el grau d'acord) _____
- Quines tasques de la llar i/o de cura familiar són responsabilitat de la teva parella en major mesura? (listar, segons la mateixa classificació que a l'enquesta d'ús del temps)
 1.
 2.
 3.

Activitats detallades
Activitats relacionades amb la llar i la família no especificades
Activitats culinàries
Manteniment de la llar
Confecció i preparació de la roba
Jardineria i atenció d'animals
Construcció i reparacions
Compres i serveis
Gestions de la llar
Atenció dels nens
Ajuda a adults membres de la llar

Enllaç de l'enquesta d'usos del temps com a orientacions per a les enquestadores:

<https://www.idescat.cat/pub/?id=eut&n=6346&m=m#a5> (punt "3. Llar i família").

- Qui és la persona encarregada de la **organització** de les tasques de la llar i de la cura a la teva família? _____
- Marca qui s'ocupa de les següents tasques a la teva llar. Contesta només a les preguntes que responen a la teva situació personal:

- ✓ Visites pediàtriques i temes de salut de la família
- ✓ Compres del dia a dia de la llar
- ✓ Neteja de la roba
- ✓ Educació dels fills/es
- ✓ Temes vinculats amb l'escola, centre educatiu dels fills/es
- ✓ Organització de plans del cap de setmana i del temps lliure
- ✓ Cuinar
- ✓ Relacions familiars vàries (recordatori de dates importants, etc.)
- ✓ Canvis d'armari segons temporada i revisió de les necessitats de roba, calçat i material vari per cada temporada

JO	ALTRA PERSONA

Les dones al municipi de Lleida 2019, anàlisi en clau de gènere

- Sovint organitzem tasques mentre estem realitzant altres tipus d'activitat (al transport, a la feina remunerada, al temps de cura personal, etc.) Quina percepció tens sobre el temps que dediques cada dia a pensar i organitzar totes les tasques derivades de la vida familiar, domèstica o maternal? (proposta per preguntar sobre la càrrega mental de forma quanti, et sembla precisa la pregunta?).
 1. No hi penso cada dia.
 2. El 25% del dia.
 3. El 50% del dia.
 4. El 75% del dia.
 5. El 100% del dia.

Temps de la ciutat:

- Creus que els horaris dels serveis municipals faciliten la conciliació? (marca de 1 a 5 el grau d'acord) _____

Nota: ens referim a serveis d'Escola Bressol Municipals, horaris d'atenció a la ciutadania i tràmits, horaris d'espais de lleure i esport....)

- Creus que els horaris d'altres serveis no municipals i de negocis/comerç de la Ciutat faciliten la conciliació? (marca de 1 a 5 el grau d'acord) _____

Accions de coresponsabilitat i conciliació

- Quines mesures creus que podrien ser útils per facilitar o estimular la conciliació i la coresponsabilitat en les tasques a nivell de ciutat?

- | | |
|--------------------------|--|
| <input type="checkbox"/> | Campanyes de sensibilització |
| <input type="checkbox"/> | Formació en perspectiva de gènere des de les Escoles fins a les empreses |
| <input type="checkbox"/> | Canvis dels horaris dels serveis municipals |
| <input type="checkbox"/> | Canvis dels horaris dels negocis privats |
| <input type="checkbox"/> | Canvis dels horaris en el lloc de treball |
| <input type="checkbox"/> | Altres _____ |

- Coneixes si des de l'Ajuntament s'impulsen alguns programes o serveis per la igualtat entre dones i homes i per l'estímul de la coresponsabilitat en les tasques de la llar i les cures? (Sí/no).
- En pots nombrar algun? _____
- Coneixes que són els Plans d'Igualtat d'Oportunitats a les empreses? (Sí/no)
- L' empresa on treballes o en el teu lloc de treball existeix un Pla d'Igualtat d'Oportunitats? (Sí/no/NSNC).

PARTICIPACIÓ

- ✓ Formes part d'alguna entitat, associació o grup de la ciutat
- ✓ Participes d'activitats que s'organitzen a la ciutat (culturals, socials....)
- ✓ Participes d'actes públics que es realitzen a la ciutat
- ✓ Fas algun tipus de voluntariat

SÍ	NO

- En cas de no formar part ni participar de cap activitat o entitat de la Ciutat, quins són els principals motius?

	Falta de temps
	Dificultats per conciliar (cura de fills/es o altres)
	Horaris de les reunions, etc. que no em són accessibles
	No conec el teixit associatiu de la ciutat
	Falta de més oferta que em motivi o cridi l'atenció
	No ho veig prioritari a la meva vida

CULTURA I LLEURE**Hàbits culturals:**

- Quant de temps dediques a la setmana a l'oci i el lleure?

No dedico temps a l'oci	0-2h/setmana	3-5h/setmana	5-8h/setmana	Més de 8h/setmana

- Quines activitats d'oci i lleure realitzes? (resposta oberta)
- Els principals motius per no dedicar més temps a l'oci cultural i el lleure són:

	Falta de temps
	Dificultats per conciliar (cura de fills/es o altres)
	Horaris de les activitats que no em són accessibles
	Tipologia d'activitats
	Falta de més oferta que em motivi o cridi l'atenció

ESPORT

- Practiques algun esport amb regularitat? Quin? _____
- Quant de temps dediques a l'activitat física o l'esport?

No dedico temps a esport	0-2h/setmana	3-5h/setmana	5-8h/setmana	Més de 8h/setmana

- Els principals motius per no dedicar més temps a l'esport són:

	Falta de temps
	Dificultats per conciliar (cura de fills/es o altres)
	Horaris de les activitats que no em són accessibles
	Falta de més oferta que em motivi o cridi l'atenció

- Creus que la oferta d'activitats esportives municipals s'adequa a les teves demandes/necessitats?(Sí/no)
- En cas que si: Quines activitats realitzes? (preg. oberta)
- En cas que no: quines activitats t'agradarien? (preg. oberta)
- Participes de les ofertes esportives i dels equipaments municipals?

- ✓ Fas ús d'alguna instal·lació esportiva
- ✓ Ets sòcia o estàs federada algun club esportiu
- ✓ Participes de curses i altres activitats esportives que s'organitzen a la ciutat
- ✓ Fas ús d'espais públics a l'aire lliure destinats a l'esport (pistes, zones d'entrenament, rutes saludables...)

SÍ	NO

- En cas de realitzar algun tipus d'esport quines són les principals raons per fer-ho? (marca una sola opció)

	Per salut
	Per imatge corporal
	Per oci
	Per relacionar-me amb altres persones

MOBILITAT I HABITATGE**Habitatge**

- Estàs en un habitatge:

	De lloguer
	De propietat (constes com a propietària o co-propietària)
	De propietat, en nom de la parella
	Familiar
	Altres (especificar?)

Mobilitat i urbanisme

- Tipologia de transport que utilitzes pels teus desplaçaments diaris

A peu	Vehicle propi	Vehicle compartit	Transport públic

- Quines necessitats perceps respecte al transport a la ciutat de Lleida? _____

- Et sents segura en el transport públic de la ciutat? (indica en una escala de 1 a 5)
- T'has trobat mai amb alguna d'aquestes situacions exercida per un o més homes?

	SÍ	NO
✓ T'has sentit incomodada dins el transport públic o en les parades per mirades o verbalitzacions		
✓ Has viscut tocaments o intents de tocaments en el transport públic		
✓ T'has sentit intimidada		
✓ Altres: _____		

- Has sentit por tornant sola a casa a Lleida de dia en alguna zona? De 1 a 5, on 1 és mai i 5 és sempre. (així mantenim el mateix format) (si és important la zona, hauríem de preguntar quina zona? I aleshores també fer la mateixa pregunta per la nit)

Mai	Esporàdicament	sovint	Moltes vegades	sempre

- Has sentit por tornant sola a casa de nit a Lleida? De 1 a 5, on 1 és mai i 5 és sempre. (així mantenim el mateix format)

Mai	Esporàdicament	sovint	Moltes vegades	sempre

Les dones al municipi de Lleida 2019, anàlisi en clau de gènere

- Creus que l'espai públic de la ciutat està adaptat a les teves necessitats? (espais públics, mobiliari urbà, espais verds, horaris dels transports públics....) (Sí, no)
- Ens pots explicar quins i perquè? _____

Medi ambient

- Quines dificultats mediambientals detectes o et preocupen de la ciutat? _____
- Quins punts de millora detectes respecte a la gestió mediambiental de la ciutat (marca els tres prioritaris per tu)

	Major ús i serveis de transport públic
	Millora de la gestió dels residus
	Millora de la neteja de la ciutat o barri
	Millora dels espais verds
	Normatives i sensibilització respecte a la disminució de residus (ús d'envasos reciclables, espais per arreglar objectes...)
	Altres

- Altres reflexions o informació que creguis rellevant aportar:

Moltes gràcies!

ANNEX 2. TAULES I GRÀFICS COMPLEMENTARIS

A continuació es presenten les dades directes sobre les que s'han construït alguns dels gràfics que apareixen a l'Estudi així com gràfics complementaris que poden facilitar la interpretació complementària en alguns apartats.

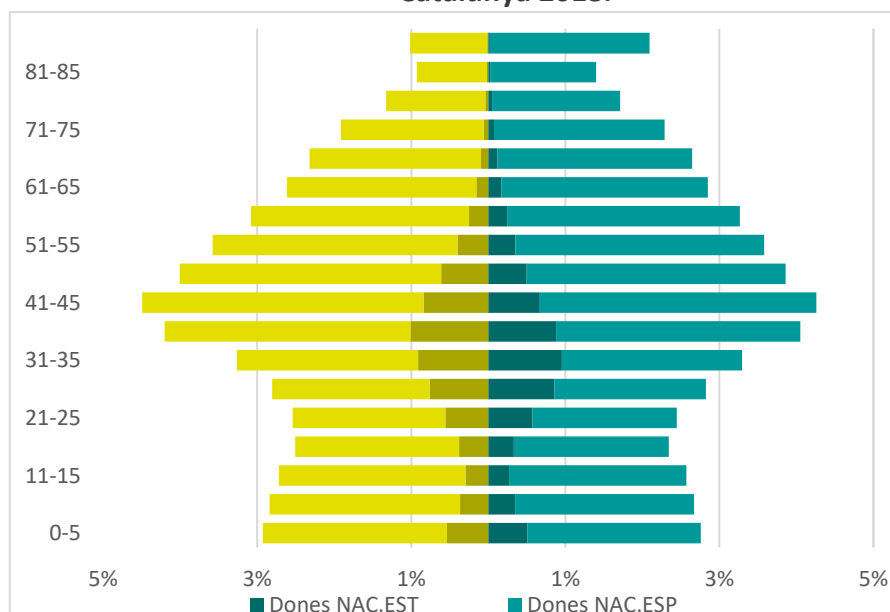
ÀMBIT SOCIODEMOGRÀFIC

Taula 1. Evolució de la població per sexes.

Any	Dones	Homes	Total	% dones
2008	66.187	65.544	131.731	50'24
2009	68.129	67.790	135.919	50'12
2010	69.097	68.290	137.387	50'29
2011	69.764	68.652	138.416	50'40
2012	70.532	69.302	139.834	50'44
2013	70.515	69.294	139.809	50'44
2014	68.911	70.265	139.176	50'49
2015	68.412	70.130	138.542	50'62
2016	68.284	69.860	138.144	50'57
2017	67.855	69.472	137.327	50'59
2018	68.070	69.786	137.856	50'62
Variació absoluta	2.526	3.599	6.125	
Variació PERCENTUAL	3,9%	5,4%	4,6%	

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat. Padró continu.

Gràfic 1. Piràmide de població segons nacionalitat espanyola i estrangera. Catalunya 2018.



Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat. Padró continu. 2018.

Taula 2. Naixements segons edat i nacionalitat de la mare.

ANY	2000			2010			2017		
	Esp.	Est.	Total	Esp.	Est.	Total	Esp.	Est.	Total
Menys de 15 anys	2	0	2	0	0	0	0	1	1
De 15 a 19 anys	34	3	37	37	22	59	27	14	41
De 20 a 24 anys	133	19	152	75	133	208	67	59	126
De 25 a 29 anys	286	24	310	168	191	359	158	100	258
De 30 a 34 anys	413	12	425	421	145	566	291	104	395
De 35 a 39 anys	226	5	231	283	72	355	254	84	338
De 40 a 44 anys	24	3	27	51	22	73	62	31	93
De 45 a 49 anys	2	0	2	2	0	2	6	2	8
De 50 anys i més	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Total	1120	66	1186	1037	585	1622	866	395	1261
%	94'4%	5'6%	100%	63'9%	36'1%	100%	68'7%	31'3%	100%

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat. Moviment Natural de la Població.

Taula 3. Població. Per lloc de naixement (país) i sexe. Lleida. 2018

	Dones	Homes	Total
EUROPA	61337	56569	117906
<i>Catalunya</i>	45528	43592	89120
<i>Resta d'Espanya</i>	11401	9219	20620
<i>Romania</i>	2576	2346	4922
<i>Ucraïna</i>	329	302	631
<i>Bulgària</i>	280	242	522
<i>Rússia</i>	271	81	352
<i>França</i>	200	156	356
<i>Resta de països</i>	752	631	1383
ÀFRICA	3582	7491	11073
<i>Marroc</i>	1979	3014	4993
<i>Algèria</i>	348	964	1312
<i>Nigèria</i>	260	262	522
<i>Senegal</i>	229	858	1087
<i>Guinea Equatorial</i>	180	65	245
<i>Gàmbia</i>	96	483	579
<i>Guinea</i>	81	346	427
<i>Mali</i>	81	664	745
<i>Camerún</i>	80	107	187

Les dones al municipi de Lleida 2019, anàlisi en clau de gènere

<i>Ghana</i>	44	211	255
<i>Mauritània</i>	15	146	161
<i>Resta de països</i>	189	371	560
AMÈRICA	4138	2969	7107
<i>Colòmbia</i>	983	718	1701
<i>Brasil</i>	532	276	808
<i>República Dominicana</i>	462	326	788
<i>Bolívia</i>	458	320	778
<i>Equador</i>	383	349	732
<i>Perú</i>	259	206	465
<i>Argentina</i>	254	277	531
<i>Veneçuela</i>	178	121	299
<i>Cuba</i>	150	84	234
<i>Hondures</i>	146	54	200
<i>Resta de països</i>	333	238	571
ÀSIA	727	1037	1764
<i>Xina</i>	481	447	928
<i>Índia</i>	90	175	265
<i>Pakistan</i>	82	327	409
<i>Resta de països</i>	74	88	162
OCEANIA	2	4	6

Font: Idescat, a partir del Padró continu de l'INE.

Taula 4. Població per grup d'edat i nacionalitat. Lleida 2018.

EDAT	DONES NACIONALITAT ESPANYOLA		HOMES NACIONALITAT ESPANYOLA		DONES NACIONALITAT ESTRANGERA		HOMES NACIONALITAT ESTRANGERA	
	Nombre	% total població	Nombre	% total població	Nombre	% total població	Nombre	% total població
0-5	2936	2,1%	3082	2,2%	912	0,7%	978	0,7%
6-10	3089	2,2%	3365	2,4%	696	0,5%	700	0,5%
11-15	3101	2,2%	3105	2,3%	419	0,3%	505	0,4%
16-20	2730	2,0%	2797	2,0%	582	0,4%	682	0,5%
21-25	2692	2,0%	2764	2,0%	892	0,6%	986	0,7%
26-30	2676	1,9%	2740	2,0%	1172	0,9%	1191	0,9%
31-35	2885	2,1%	2916	2,1%	1431	1,0%	1468	1,1%
36-40	3965	2,9%	3865	2,8%	1513	1,1%	2087	1,5%
41-45	4463	3,2%	4369	3,2%	1151	0,8%	1969	1,4%
46-50	4380	3,2%	4328	3,1%	1008	0,7%	1469	1,1%
51-55	4554	3,3%	4315	3,1%	581	0,4%	909	0,7%
56-60	4288	3,1%	3933	2,9%	338	0,2%	499	0,4%
61-65	3697	2,7%	3339	2,4%	190	0,1%	261	0,2%
66-70	3354	2,4%	2816	2,0%	121	0,1%	97	0,1%
71-75	2916	2,1%	2383	1,7%	63	0,0%	43	0,0%

Les dones al municipi de Lleida 2019, anàlisi en clau de gènere

76-80	2252	1,6%	1499	1,1%	38	0,0%	19	0,0%
81-85	1859	1,3%	1150	0,8%	10	0,0%	6	0,0%
85 i més	2827	2,1%	1425	1,0%	5	0,0%	10	0,0%
Total	58664	42,6%	54191	39,3%	11122	8,1%	13879	10,1%

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat. Padró continu. 2018.

Taula 5. Població per grup d'edat i nacionalitat. Catalunya 2018.

EDAT	DONES NACIONALITAT ESPANYOLA		HOMES NACIONALITAT ESPANYOLA		DONES NACIONALITAT ESTRANGERA		HOMES NACIONALITAT ESTRANGERA	
	Nombre	% total població	Nombre	% total població	Nombre	% total població	Nombre	% total població
0-5	171182	2,3%	181706	2,4%	38539	0,5%	40771	0,5%
6-10	176622	2,3%	187998	2,5%	26340	0,3%	27879	0,4%
11-15	175003	2,3%	184171	2,4%	20375	0,3%	22531	0,3%
16-20	152926	2,0%	161627	2,1%	25210	0,3%	28869	0,4%
21-25	142622	1,9%	150496	2,0%	43435	0,6%	42545	0,6%
26-30	149317	2,0%	155223	2,0%	65351	0,9%	57988	0,8%
31-35	177827	2,3%	178625	2,4%	72646	1,0%	69353	0,9%
36-40	240956	3,2%	242800	3,2%	66899	0,9%	76705	1,0%
41-45	272967	3,6%	277853	3,7%	50827	0,7%	63817	0,8%
46-50	255504	3,4%	257940	3,4%	37868	0,5%	46603	0,6%
51-55	245609	3,2%	241490	3,2%	26676	0,4%	30419	0,4%
56-60	229504	3,0%	215064	2,8%	18537	0,2%	18993	0,2%
61-65	203733	2,7%	186993	2,5%	12792	0,2%	11712	0,2%
66-70	192098	2,5%	168977	2,2%	8922	0,1%	7374	0,1%
71-75	168191	2,2%	141127	1,9%	5676	0,1%	4391	0,1%
76-80	126416	1,7%	97896	1,3%	3719	0,0%	2806	0,0%
81-85	104774	1,4%	69215	0,9%	1678	0,0%	1264	0,0%
85 i més	157361	2,1%	76153	1,0%	1637	0,0%	952	0,0%
Total	3342612	44,0%	3175354	41,8%	527127	6,9%	554972	7,3%

Font: Elaboració pròpia a partir d'Idescat. Padró continu. 2018.

Taula 6: Migracions. Sexe i grups d'edat. Lleida. 2017

	Immigracions			Emigracions			Saldo migratori		
	homes	dones	total	homes	dones	total	homes	dones	total
De 0 a 14 anys	474	469	943	395	424	819	79	45	124
De 15 a 29 anys	884	892	1.776	723	797	1.520	161	95	256
De 30 a 34 anys	400	336	736	415	373	788	-15	-37	-52
De 35 a 44 anys	735	565	1.300	886	566	1.452	-151	-1	-152
De 45 a 59 anys	543	406	949	683	455	1.138	-140	-49	-189
De 60 anys i més	229	270	499	217	264	481	12	6	18
Total	3.265	2.938	6.203	3.319	2.879	6.198	-54	59	5

Font: Idescat, a partir de l'Estadística de variacions residencials de l'INE.

ÀMBIT SALUT**Taula 7. Àrees Bàsiques de Salut de la ciutat de Lleida. 2019.**

Regió Sanitària (RS)	Àrees de gestió assistencial (AGA)	Àrees bàsiques de salut	Nombre de persones adscrites
LLEIDA	LLEIDA	LLEIDA 1 CENTRE HISTÒRIC-RAMBLA FERRAN	17.590
		LLEIDA 2 RONDA-MARIOLA	25.527
		LLEIDA 3 EIXAMPLE	21.219
		LLEIDA 4 BALÀFIA-PARDINYES	27.202
		LLEIDA 5 CAPPONT	15.790
		LLEIDA 6 BORDETA-MAGRANERS	16.513
		LLEIDA RURAL 1-NORD	23.426
		LLEIDA RURAL 2-SUD	7.527
		LLEIDA 7 ONZE DE SETEMBRE	16.666
TOTAL ABS LLEIDA			171.460

Font: Departament de Salut.

Taula 8. Persones amb reconeixement legal de “discapacitat” per sexe. Catalunya i Lleida ciutat.

		HOMES	DONES	TOTAL
LLEIDA	2000	3.468	3.627	7.095
	2010	5.269	5.531	10.800
	2017	5.952	6.049	12.001
CATALUNYA	2000	123.493	122.450	245.943
	2010	215.706	226.342	442.048
	2017	271.967	279.472	551.439

Font: Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

ÀMBIT EDUCACIÓ I FORMACIÓ

Gràfic 2. Distribució de dones i homes a les matrícules de cicle formatiu. 2017-2018.

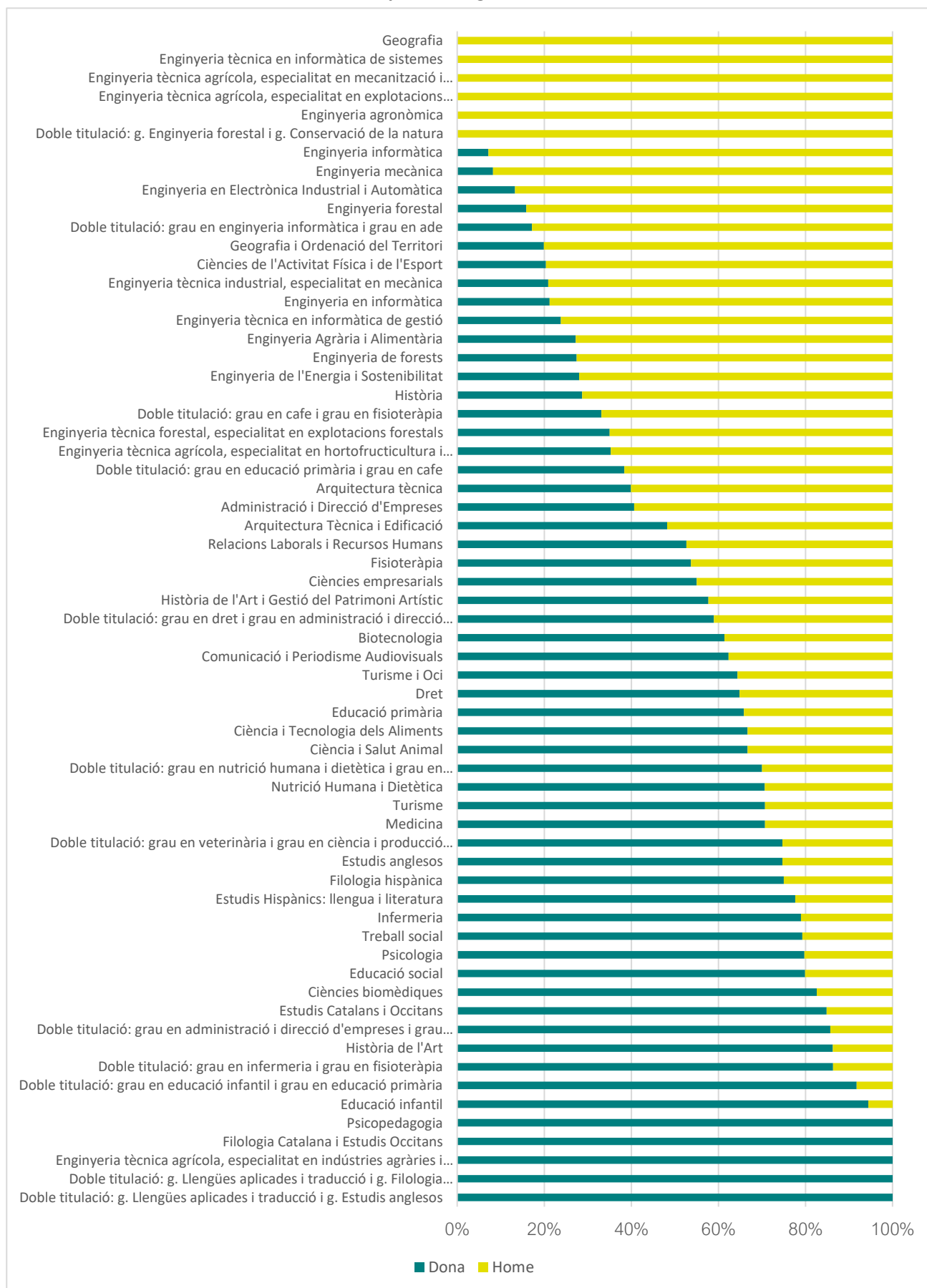


Taula 9. Feminització matrícules a cicles formatius.

FORMACIÓ PROFESSIONAL GRAU MITJÀ	% MATRÍCULA DONES
Gestió administrativa	60%
Forneria, pastisseria i confiteria	67%
Gestió administrativa (àmbit jurídic)	72%
Farmàcia i parafarmàcia	78%
Atenció a persones en situació de dependència	84%
Cures auxiliars d'infermeria	85%
Perruqueria i cosmètica capil·lar	88%
Estètica i bellesa	94%
Confecció i moda	96%
FORMACIÓ PROFESSIONAL GRAU SUPERIOR	% MATRÍCULA DONES
Dietètica	61%
Laboratori clínic i biomèdic	64%
Animació sociocultural i turística	65%
Gestió d'allotjaments turístics	71%
Anatomia patològica i citodiagnòstic	72%
Integració social	80%
Documentació i administració sanitària	82%
Assistència a la direcció	82%
Patronatge i moda	88%
Mediació comunicativa	88%
Higiene bucodental	88%
Educació infantil	90%
Vestuari a mida per espectacles	92%
Estètica integral i benestar	100%
Imatge per al diagnòstic	100%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament d'ensenyament. Lleida. Curs 2017-2018.

Gràfic 3. Distribució de les matrícules per sexe i grau a la Universitat de Lleida 2017-2018



Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Departament de Recerca i Universitats. Curs 2017-2018.

Taula 10. Nombre de matrícules per grau i sexe a la Universitat de Lleida. Curs 2017-2018.

GRAU	DONA	HOME	TOTAL
Medicina	2.353	975	3.328
Educació Primària	1.985	1.029	3.014
Educació Infantil	1.930	114	2.044
Dret	1.612	874	2.486
Administració i Direcció d'Empreses	1.533	2.238	3.771
Infermeria	1.512	403	1.915
Educació Social	1.274	320	1.594
Treball Social	1.189	311	1.500
Psicologia	898	228	1.126
Comunicació i Periodisme Audiovisuals	798	482	1.280
Ciències Biomèdiques	693	146	839
DT: grau en veterinària i grau en ciència i producció animal	596	202	798
Nutrició Humana i Dietètica	576	239	815
Biotecnologia	574	361	935
Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport (CAFE)	556	2.173	2.729
Turisme	538	223	761
Estudis Anglesos	529	179	708
Ciència i Tecnologia dels Aliments	497	248	745
Fisioteràpia	436	376	812
DT: Grau en educació infantil i grau en educació primària	435	39	474
Ciència i Salut Animal	363	181	544
Enginyeria Agrària i Alimentària	265	709	974
Relacions Laborals i Recursos Humans	250	225	475
Arquitectura tècnica	241	363	604
DT: Grau en dret i grau en ADE	233	162	395
Història	149	370	519
Enginyeria Forestal	143	757	900
Estudis Hispànics: llengua i literatura	118	34	152
DT: Grau en infermeria i grau en fisioteràpia	114	18	132
Enginyeria Mecànica	112	1.250	1.362
DT: Grau en educació primària i grau en CAFE	111	178	289
Història de l'Art	107	17	124
DT: Grau en CAFE i grau en fisioteràpia	99	200	299
Enginyeria en Electrònica Industrial i Automàtica	96	626	722
Enginyeria Informàtica	78	1.009	1.087
Turisme i Oci	76	42	118
Estudis Catalans i Occitans	73	13	86

Història de l'Art i Gestió del Patrimoni Artístic	56	41	97
Geografia i Ordenació del Territori	52	209	261
DT: Grau en nutrició i dietètica i grau en fisioteràpia	49	21	70
Filologia Hispànica	45	15	60
Arquitectura Tècnica i Edificació	41	44	85
DT: Grau en ADE i grau en turisme	36	6	42
DT: Grau en enginyeria informàtica i grau en ADE	27	130	157
Enginyeria tècnica forestal	21	39	60
Enginyeria Forestal	14	37	51
Filologia Catalana i Estudis Occitans	14	0	14
DT: g. Llengües aplicades i traducció i g. Estudis anglesos	12	0	12
Ciències empresarials	11	9	20
Psicopedagogia	11	0	11
Enginyeria tècnica en informàtica de gestió	10	32	42
Enginyeria tècnica industrial, especialitat en mecànica	9	34	43
Enginyeria de l'Energia i Sostenibilitat	7	18	25
Enginyeria en informàtica	7	26	33
DT: g. Llengües aplicades i traducció i g. Filologia hispànica	6	0	6
Enginyeria T agrícola, esp. en hortofructicultura i jardineria	6	11	17
Enginyeria T agrícola, esp. en indústries agràries i alimentàries	6	0	6
DT: g. Enginyeria forestal i g. Conservació de la natura	0	7	7
Enginyeria agronòmica	0	15	15
Enginyeria T agrícola, esp. en explotacions agropecuàries	0	10	10
Enginyeria T agrícola, esp. en mecanització i construc. rurals	0	8	8
Geografia	0	13	13
Enginyeria tècnica en informàtica de sistemes	0	34	34
TOTAL MATRICULACIONS	23.582	18.073	41.655

Font: Departament d'Universitats i Recerca de la Generalitat de Catalunya. 2017-2018.

Taula 11. Nombre de matrícules a l'Escola de Persones adultes per sexe i grup d'edat. Lleida. 2017-2018.

	DONA	HOME	Total
DE 16 A 18 ANYS	29	67	96
DE 19 A 24 ANYS	71	183	254
DE 25 A 29 ANYS	51	171	222
DE 30 A 39 ANYS	104	447	551
DE 40 A 49 ANYS	109	360	469
DE 50 A 64 ANYS	216	248	464
65 ANYS I MÉS	158	83	241
Total	738	1559	2297

Taula 12. Nombre de matrícules a l'Escola de Persones adultes per sexe i estudis. Lleida. 2017-2018.

	DONA	HOME	Total
Accés a cicles formatius de grau mitjà	11	15	26
Accés a la universitat per majors 25	29	23	52
Accés cicles formatius de grau superior	37	41	78
Adaptació de l'educació secundària obligatòria per a persones adultes	88	152	240
Cicle de formació instrumental	95	507	602
Informàtica nivell usuari	166	149	315
Llengua castellana	30	245	275
Llengua catalana	60	135	195
Llengua estrangera anglès inicial	210	237	447
Llengua estrangera francès inicial	12	55	67
Total	738	1559	2297

ÀMBIT MERCAT LABORAL, FEMINITZACIÓ DE LA POBRESA I CONCILIACIÓ**Taula 13. Atur registrat per sexe i grup d'edat. Lleida i Catalunya.**

EDAT	DONES		HOMES	
	LLEIDA	CATALUNYA	LLEIDA	CATALUNYA
16 - 19	2%	2%	3%	3%
20 - 24	5%	4%	6%	5%
25 - 29	9%	8%	8%	8%
30 - 34	11%	10%	8%	8%
35 - 39	15%	11%	12%	10%
40 - 44	13%	12%	14%	12%
45 - 49	13%	12%	14%	13%
50 - 54	12%	12%	13%	13%
55 - 59	12%	15%	13%	15%
60 i més	9%	15%	10%	12%
	100%	100%	100%	100%

Font: Idescat, a partir de Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. 2018.

Taula 14. Atur registrat. Per sexe i edat. Mitjanes anuals. Lleida.

DONES	16 - 19	20 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 - 49	50 - 54	55 - 59	60 i més	Total
2018	83,7	226,9	414,6	519	677,6	593,9	597,4	559,3	551,7	434,7	4.658,70
2017	64,5	210,8	396,3	502,2	631,9	568,9	577,3	539,3	548,1	413,8	4.453,10
2016	72,7	248	468,8	579,1	692,8	632,7	623,8	547,8	569,1	389,8	4.824,50
2015	71,8	276,3	504,7	662,6	744,1	684,8	631	594,9	558,6	365	5.093,70
2014	68,4	292,4	539,7	731,3	825,8	706,8	665,2	595,4	532,3	351,4	5.308,70
2013	69,2	349,4	576,8	819,9	825,1	733,8	650,2	602,7	485,9	347,8	5.460,80
2012	86,5	398,2	623,7	868	818,1	700,8	589,1	550,8	418,9	314,2	5.368,20
2011	122,8	411,8	605,5	865,5	762,7	676,7	524,7	449,5	364,8	269,7	5.053,70
2010	97,8	373,3	570,6	751,8	676,5	530,3	441,7	379,1	310,9	224,5	4.356,30
2009	97,5	320,3	504,3	606,9	533,2	402,4	351,6	295,8	241,3	193,5	3.546,80
2008	81,2	203,6	336,7	390,9	352,9	275,6	232,8	212,1	180,8	152,7	2.419,20
2007	72,8	177,2	294,4	323,4	291,8	230,6	194,5	185,3	173,6	135,9	2.079,50
2006	97,3	205	368,6	347,2	302,8	230,8	190,8	171,3	167,6	116,3	2.197,70
2005	80	223,1	403,7	368,8	300,4	242,4	175,3	175	175	105,4	2.249,1
HOMES	16 - 19	20 - 24	25 - 29	30 - 34	35 - 39	40 - 44	45 - 49	50 - 54	55 - 59	60 i més	Total
2018	96,3	213,7	291,8	309,2	445,9	507,9	517,3	493,8	504,6	376,1	3.756,50
2017	84,9	190,8	270,8	307,2	463,1	501,2	554,4	536,2	521,4	370,4	3.800,30
2016	84,3	229,8	321,8	369,4	561,3	608,3	646,7	615	582,9	376,9	4.396,30
2015	90,8	263,5	396,1	507,4	730	732,2	798,4	699,3	627,9	383	5.228,50
2014	96,3	307,4	488,8	672,6	893,2	831,6	868,7	754,1	669,5	352,7	5.934,70
2013	83,8	341,2	561	840,2	1.024,10	908,8	876,1	785,3	632	343,1	6.395,50
2012	109,8	445,4	666,6	976,6	1.087,30	974,3	860,2	726,2	583,7	338,7	6.768,60
2011	156,8	463,1	706,2	1.077,00	1.058,50	898,6	784,3	606,9	488,3	289,3	6.528,90
2010	167,6	479,7	751,8	1.072,80	949,9	820,2	677,3	494,7	393,8	239,3	6.047,00
2009	173,1	513,2	760,3	934,8	829	661,1	532,5	395,1	307,8	213,4	5.320,10
2008	121	274,8	405	471,1	419,1	321,7	276,6	200,8	187	144,1	2.821,10
2007	88	149,7	219,9	219,5	201,6	159,8	143,8	132,9	151,9	136,4	1.603,50
2006	114,6	171,1	257,5	244,3	223,3	174,8	133,7	137,3	150	133,3	1.739,80
2005	112,6	190,2	295,2	271,6	223,3	182,8	135,1	151,8	131	126,2	1.819,8

Font: Idescat. Departament de Treball, Afers Socials i Famílies. Unitats: Persones.

ANNEX 3. FONTS CONSULTADES

Volem agrair a tots els Departaments i serveis del municipi que han participat d'una manera o altra a aquest estudi aportant dades, coneixements, reflexions o correccions al respecte.

ÀMBIT SOCIODEMOGRÀFIC

Idescat:

- Padró municipal d'habitants. <https://www.idescat.cat/pub/?id=pmh&lang=es>
- Cens de població i habitatges 2011. <https://www.idescat.cat/pub/?id=censph>
- Indicadors demogràfics i de territori. <https://www.idescat.cat/pub/?id=inddt>
- Taula de vida. <https://www.idescat.cat/pub/?id=iev>
- Estadística de naixements. <https://www.idescat.cat/pub/?id=naix>
- Moviment migratori. <http://www.idescat.cat/pub/?id=mm>
- Enquesta contínua de llars. <https://www.idescat.cat/pub/?id=ecll>

Observatori del Sistema de Salut de Catalunya: <http://observatorisalut.gencat.cat/ca/inici>

A nivell municipal:

- Serveis Socials municipals. Benestar Social
- Oficina Local d'Habitatge de Lleida (OLH)

ÀMBIT SALUT, BENESTAR I QUALITAT DE VIDA

Idescat

- Estadística de persones amb discapacitat. <https://www.idescat.cat/pub/?id=regdis>
- Anuari estadístic de Catalunya. Àmbit Salut. <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=6>

Departament de Salut

- Enquesta de salut de Catalunya (ESCA). https://salutweb.gencat.cat/ca/el_departament/estadistiques_sanitaries/enquestes/esca/

A nivell municipal:

- Regidoria d'Esport i Activitat Física
- Casal de la Dona. Regidoria d'Educació, Cooperació, Drets Civils i Feminismes
- Serveis Socials Municipals. Benestar Social
- Salut Pública. Regidoria de Recursos Municipals, Hisenda i Salut

Entitats del territori i d'àmbit català:

- Salut Mental Catalunya-Terres de Lleida <https://www.salutmentalterresdelleida.org/>

Les dones al municipi de Lleida 2019, anàlisi en clau de gènere

- Observatori Drets Sexuals i Reproductius.
<https://drets-sexuals-i-reproductius.lassociacio.org/>
- Observatori Discapacitat Física
<https://www.observatoridiscapacitat.org/ca>

Estudis i documents tècnics:

- Estudi sobre l'estat de l'oci nocturn de Lleida pel que fa als hàbits i experiències de la població que surt de festa. 2016. Ajuntament de Lleida i l'Agència de Salut Pública de Catalunya
- Estudi Les persones amb problemàtica de salut mental a Lleida. 2012. Associació Salut Mental Catalunya- Terres de Lleida
<https://www.salutmental.org/wp-content/uploads/2013/10/Estudi-de-les-persones-amb-tms-del-territori-de-Lleida-2012.pdf>
- Memòria Associació Antisida de Lleida
<https://www.antisidalleida.org/ftp/memories/Mem%C3%B2ria%20Associaci%C3%B3%20Antisida%20de%20Lleida%202018.pdf>
- Informe epidemiològic:
https://scientiasalut.gencat.cat/bitstream/handle/11351/3418/informe_SIVES_2015_i_nforme_epidemiologic_CEEISCAT_2015.pdf.pdf?sequence=1
- Salut i qualitat de vida de les dones cuidadores de familiars. 2018
http://www.spora.ws/wp-content/uploads/2019/01/salutiqualitadavidadonescuidadoresfamiliars_0.pdf

Enquesta pròpia

ÀMBIT EDUCACIÓ I FORMACIÓ

Idescat

- Cens de població i habitatges. <http://www.idescat.cat/pub/?id=censph>
- Estadística de la mobilitat obligada per raó d'estudis universitaris.
<https://www.idescat.cat/pub/?id=emouniv>

Departament d'educació

- Estadística de l'ensenyament.
<http://ensenyament.gencat.cat/ca/departament/estadistiques/estadistiques-ensenyament/>

Departament d'Universitats i Recerca.

- Universitat i recerca en xifres.
http://universitatsirecerca.gencat.cat/ca/03_ambits_dactuacio/sur-en-xifres/

Dades Universitat de Lleida:

- <http://www.senior.udl.cat/>

A nivell municipal:

- Universitat Popular. Regidoria d'Educació, Cooperació, Drets Civils i Feminismes

<https://educacio.paeria.cat/lleida-educa/als-ciutadans-i-ciutadanes/universitat-popular>

Enquesta pròpia

ÀMBIT MERCAT LABORAL, FEMINITZACIÓ DE LA POBRESA I CONCILIACIÓ

Idescat

- Anuari estadístic de Catalunya. Àmbit treball.
<https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=7>
- Afiliats i afiliacions a la Seguretat Social segons residència padronal de l'afiliat.
<https://www.idescat.cat/pub/?id=afi>
- Estadística dels demandants d'ocupació i de l'atur registrat.
<https://www.idescat.cat/pub/?id=atureg>
- Estadística longitudinal de vides laborals. <https://www.idescat.cat/pub/?id=mcvl>

Observatori del mercat de treball i model productiu

- Consultes interactives del mercat de treball i relacions laborals.
http://observatoritreball.gencat.cat/ca/recursos/dades_estadistiques/consulta_interactiva_general/

Departament de Treball, Afers Socials i Famílies

- Indicadors de risc de pobresa i exclusió social.
https://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/serveis_socials/estadistiques/indicadors-territorials-de-risc-de-pobresa-i-dexclusio-social/

A nivell municipal:

- Àrea d'emprenedoria i creació d'empreses. GLOBALleida.
<https://www.globalleida.org/emprenedoria/creacio-empresarial/>
- Institut Municipal d'Ocupació (IMO) Lleida. Regidoria d'Ocupació i Responsabilitat Social. <https://imolleida.com/>
- Oficina Local d'Habitatge de Lleida (OLH)
- Parc Científic i Tecnològic Agroalimentari de Lleida. <http://www.pctal.com/>

Estudis i documents tècnics:

- Dones en el treball. Dossier estadístic de l'Observatori de la Igualtat de gènere, 2020. Institut Català de les Dones.
https://www.ewawomen.com/wp-content/uploads/2020/05/2020_DonesTREball.pdf
- *Al voltant de la feminització de la pobresa*. Quaderns de Desenvolupament i Cooperació de la UdL. Unitat de Desenvolupament i Cooperació. Universitat de Lleida, 2018.
<http://www.udl.es/export/sites/universitat-lleida/ca/serveis/ODEC/.galleries/docs/AL-VOLTANT-de-la-feminitzacio-7.pdf>
- Enquesta a les empreses sobre Igualtat de Gènere. 2018. Gabinet d'Estudis de la Cambra de Comerç de Barcelona. Desembre 2018.
http://www.donaempresaeconomia.org/wp-content/uploads/2020/02/INDICADORS-SOBRE-IGUALTAT-A-LES-EMPRESSES_RESULTATS-DE-LENQUESTA.pdf
- Una aproximació a la pobresa en el treball. Informe desembre 2019. CCOO
https://www.ccoo.cat/pdf_documents/2020/20200316_EstudiPobresaLaboral_presentacio.pdf
- Informe: *El sistema de pensions eixampla la bretxa de gènere*. UGT, 2018
http://www.ugt-cat.net/subdominis/premsa/2018_pensions_bretxa.pdf
- Projecte "camins escolars segurs" impulsat des de la Paeria de Lleida.

Enquesta pròpia

VIOLÈNCIES MASCLISTES

Ministeri d'interior

- Sistema de seguimiento integral en los casos de Violencia de Género.
<http://www.interior.gob.es/ca/web/servicios-al-ciudadano/violencia-contra-la-mujer/estadisticas>
- Portal estadístic de criminalitat.
<https://estadisticasdecriminalidad.ses.mir.es/publico/portalestadistico/portal/datos.html?type=pcaxis&path=/Datos4/&file=pcaxis>

Consell General del Poder Judicial

- Observatori del Consell General del Poder Judicial. Dades estadístiques:
<http://www.poderjudicial.es/cgpi/es/Temas/Violencia-domestica-y-de-genero/Actividad-del-Observatorio/Datos-estadisticos/>

Departament d'Interior

- Dades de violència masclista i domèstica.
https://mossos.gencat.cat/ca/els_mossos_desquadra/indicadors_i_qualitat/dades_obertes/catalog_dades_obertes/Violencia-masclista-i-domestica/

A nivell municipal:

- Centre d'Informació i Atenció a les Dones de Lleida (CIAD).
<https://feminismes.paeria.cat/serveis-i-programes/centre-municipal-dinformacio-i-atencio-a-les-dones>
- Serveis Socials municipals. Benestar Social

Entitats del territori i d'àmbit català:

- Fundació Ferreruela. <https://www.fundacioferreruela.com/>
- Creu Roja Lleida.
- Fundació WASSU de la Universitat Autònoma de Barcelona

Estudis i documents tècnics:

- Ministerio de Interior. Infracciones penales registradas en ccaas, provincias, islas, capitales y localidades con población superior a 30.000 habitantes. (Datos de Guardia Civil, Cuerpo Nacional de Policía, Ertzaintza, Mossos d'Esquadra, Policía Foral de Navarra y cuerpos de Policía Local que facilitan datos al Sistema Estadístico de Criminalidad)
<http://www.interior.gob.es/documents/10180/9814700/informe+balance+2019+2%C2%BA%20trimestre.pdf/a21e6daf-c6c4-4b2b-9c11-5ec15cd57954>
- Anàlisi de dades estadístiques de 2017 sobre violència de gènere del Consell General del Poder Judicial CATALUNYA. Femicidio. Net. Disponible a:
https://www.diba.cat/documents/553295/235156610/Informe_Femicidis_2017/d62a3180-e351-4be3-a6c4-19261be30a04
- Violències masclistes. 2019. Dossier estadístic. Observatori de la Igualtat de Gènere. ICD
http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/Observatori/03_dossiers_estadistics/Dossier_estadistic_VM_novembre_2019.pdf
- Memòria SIE de Lleida 2018 i 2019. Subdirecció General de Lluita contra la Violència Masclista. Departament de Treball Afers Socials i Famílies
- Protocol d'Atenció a les Dones en situació de violència masclista al municipi de Lleida. 2008.
<https://igualtat.paeria.cat/documents-online/protocol-datencio-a-les-dones-en-situacio-de-violencia-masclista-al-municipi-de-lleida>

Enquesta pròpia

CULTURA, ESPORT I USOS DEL TEMPS

Observatori Català de l'Esport.

- Estadística d'hàbits esportius.
http://www.observatoridelesport.cat/indicador.php?id_n3=51&id_n1=3

Secretaria General de l'Esport a Catalunya

Xarxa de Biblioteques Públiques de Catalunya a Lleida.

<https://bibliotecalleida.gencat.cat/ca/inici>

A nivell municipal:

- Regidoria d'Esports i Activitat Física
https://esport.paeria.es/programes/copy2_of_esports-per-tothom
- Regidoria de Ciutat i Cultura
- Biblioteca Municipal Pardinyes. Lleida

Entitats privades del territori:

- CaixaForum Lleida

Estudis i documents tècnics:

- Anuari de música 2019. Enderroc.
<http://www.enderrock.cat/noticia/19679/dones/industria/musical/catalana>
- Projecte d'intervenció en els equipaments públics culturals per a la integració de la perspectiva de gènere. Observatori Cultural de Gènere, 2019.
http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/Cultura/PROJECTE_ICD_OCG-Conclusions.pdf
- ICD. 2019. Dossier estadístic les dones a Catalunya 2018. Observatori de la Igualtat de Gènere.
- El Panoràmic. Lleida 2019. <http://www.elpanoramic.org/lleida/>
- Informe Panoràmic de les entitats de dones 2016.
http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/guia_associacions/El-Panoramic-entitats-dones_2016.pdf

Enquesta pròpia

Anàlisi propi de la Programació cultural de la temporada de tardor (octubre 2019-gener del 2020) de la ciutat de Lleida

MITJANS DE COMUNICACIÓ I LENGUATGE

Estudis i documents tècnics:

- Guia de les bones pràctiques per a mitjans de comunicació

<https://feminismes.paeria.cat/documents-online/guia-de-les-bones-practiques-per-a-mitjans-de-comunicacio>

- Recomanacions per a l'ús no sexista ni androcèntric del llenguatge i de les imatges en els mitjans de comunicació. Universitat de Lleida

https://oficinaigualtat.uib.cat/digitalAssets/317/317899_recomanacions-per-a-lus-no-sexista-ni-androcentric-del-llenguatge-i-de-les-imatges-en-el-mitjans-de-comunicacio.-univeristat-de-lleida-.pdf

- Observatori de les dones en els mitjans de comunicació. Barcelona, 2010. Decàleg per a una millor representació de les dones en els mitjans de comunicació

https://www.observatoridelesdones.org/wp/wp-content/uploads/2015/03/DECALEG_corr.pdf

- Recomanacions sobre el tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació. 2010

http://www.adpc.cat/new_site/wpcontent/uploads/2012/01/RecomanacionsViolenciaMasclistaCat.pdf

Enquesta pròpia

Anàlisi de 2 mesos del 2020 de les notícies dels principals mitjans de comunicació local del territori que disposen de versió digital.

ANNEX 4. BIBLIOGRAFIA

Bodelón, Encarna; Barcons Campmajó, Maria; Ortiz, Lucía; [et al.]. Anàlisi jurídica de les ordres de protecció a Catalunya des d'una perspectiva de gènere. 2019. 133 pag.

<https://ddd.uab.cat/record/219734>

Bourdieu, P. (2000). La dominación masculina. Madrid: Anagrama

Carrasco, C. (coord.) (2006). Estadístiques sota sospita. Proposta de nous indicadors des de l'experiència femenina. Barcelona : Institut Català de les Dones .

Consell Audiovisual de Catalunya (2019). Presència i representació de les dones en la informació. Any 2018

Connell, R. W. (1987). Gender and Power. Society, the Person and Sexual Politics. Cambridge: Polity Press.

Írídia (2019). Violència institucional i revictimització en el sistema judicial i de denúncia de violències sexuals.

KAPLAN, A. y LÓPEZ, A. (2017) Mapa de la Mutilación Genital Femenina en España 2016. Antropología Aplicada 3. Servei de Publicacions Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra.

Llei catalana 5/2008, de 24 d'abril del dret de les dones a erradicar la violència masclista.

Milosavljevic, V. (2007). Estadísticas para la equidad de género. Magnitudes y tendencias en América Latina. Santiago de Chile: Cuadernos de la CEPAL, N°92

Nacions Unides (2010). Developing Gender Statistics: a practical tool. Geneva: United Nations Economic Commissions for Europe UNECE.

Pateman, C. (1995). El contrato sexual. Barcelona : Anthropos .

Puertas, A. i Puertas, C. Les vivències de la família a l'entorn laboral, la vida domèstica i la criança dels fills. ICE-Universitat de Lleida

Pérez Orozco, A. (2003). Feminización de la pobreza. Mujeres y recursos económicos. CGT. Comisión Confederal contra la Precariedad.

Pérez Orozco, A. (2014). Subversión feminista de la economía: aportes para un debate sobre el conflicto capital-vida. Madrid: Traficantes de Sueños.

https://www.traficantes.net/sites/default/files/pdfs/map40_subversion_feminista.pdf.

Sagastizabal, Marina, i Matxalen Legarreta. 2016. «La doble y triple presencia-ausencia: una propuesta para el estudio del trabajo doméstico-familiar, el trabajo remunerado y la participación sociopolítica». Papeles del CEIC. International Journal on Collective Identity Research 2001/1 (151). CEIC:1-29.

Valls-Llobet, C. (2013). Mujeres, salud y poder. Ediciones Cátedra.

ICD. 2019. *Dossier estadístic les dones a Catalunya 2018*. Observatori de la Igualtat de Gènere.

http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/Observatori/03_dossiers_estadistics/2018_Dossier_estadistic_dones_8_marc.pdf

Ajuntament de Lleida:

III Pla Municipal de polítiques d'igualtat de gènere de Lleida (2017-2021)

https://feminismes.paeria.cat/organs-de-participacio/iii-pla-municipal-de-politiques-digualtat-de-genere-a-lleida-2017-2021/organs-de-participacio/iii-pla-municipal-de-politiques-digualtat-de-genere-a-lleida-2017-2021/guia_interactiva_pla_de_politiques_igualtat.pdf

